

Technická univerzita v Liberci
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra: Historie
Studijní program: Magisterský
Studijní obor D/ ČJ
(kombinace)

Edvard Beneš v roce 1945
Edvard Beneš in 1945

Diplomová práce: 06-FP-KAD-0156

Autor:
Jana EICHLEROVÁ

Podpis:

Adresa:
Dvořákova 662
290 01, Poděbrady

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Robert Kvaček CSc.

Počet

stran	prameny	příloh
75		2

V Liberci dne:

Technická univerzita v Liberci
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra: Historie
Studijní program: Magisterský
Studijní obor D/ ČJ
(kombinace)

Edvard Beneš v roce 1945
Edvard Beneš in 1945

Diplomová práce: 06-FP-KAD-0156

Autor:
Jana EICHLEROVÁ

Podpis:

Adresa:
Dvořákova 662
290 01, Poděbrady

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Robert Kvaček CSc.

Počet

stran	prameny	příloh
75		2

V Liberci dne:

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Děkuji vedoucímu své diplomové práce panu Prof. PhDr. Robertu Kvačkovi CSc. za podnětné rady. Děkuji NACR a AÚTGM – jmenovitě pánům PhDr. Václavu Bartůškovi a Mgr. Janu Chodějovskému – za poskytnutí archiválií. Děkuji paní Janě Eichlerové st. za teplé obědy, které mi dodávaly energii. Děkuji panu nrap. Miroslavu Drábkovi za technickou výpomoc a trpělivost. Bez vás bych práci nikdy nedokončila.

Anotace

Tato práce podrobněji zachycuje činnost prezidenta Edvarda Beneše od odjezdu z londýnského exilu do závěru roku 1945, kdy se završilo první období vytváření nové ČSR. Samozřejmě s nutným přihlédnutím k Benešovým aktivitám ministerským, prezidentským a exilovým před rokem 1945. Práce bere v úvahu rovněž mezinárodní vývoj a postavení Československa v něm, zasazuje zkoumanou osobnost do obecnější politické situace. Práce z velké části vychází z Benešových dobových projevů.

Annotation

This diploma thesis describes the activity of President Edvard Beneš in more detail. The time period from leaving the exile in London to the end of 1945 (when the first epoch of creating the new Czechoslovak republic culminated) is depicted. Obviously, Beneš's ministerial, presidential and exile activities before 1945 are taken into account. The thesis also considers the international development and the position of Czechoslovakia in it. The investigated person is contextualized into more general political

situation. Primarily, the work stems from Beneš's contemporary manifestations.

Poznámky

1. EDVARD BENEŠ PŘED ROKEM 1945

1.1 EDVARD BENEŠ MINISTREM ZAHRANIČÍ

1 Klimek, A.: Zrození státníka, Edvard Beneš 28.5.1884 – 24.9.1919, Praha 1992, s. 23.

2 Tamtéž, s. 31.

3 Beneš, E.: Světová válka a naše revoluce 2, Vzpomínky a úvahy z bojů za svobodu národa, Praha 1935, s. 462 – 463.

4 Lockhart, R. H. B.: Ústup ze slávy, Praha 1937, s. 81.

1.2 EDVARD BENEŠ PREZIDENTEM ČSR

1 Novotný, K. – Kufnerová, Z.: Člověk Edvard Beneš, Čtení o druhém prezidentovi, Praha 2006, s. 102 – 103.

2 Šalda, F. X.: Nový prezident, Značka Edvard Beneš, Praha 1993, list 6.

3 Beneš, E.: Paměti, Od Mnichova k nové válce a k novému vítězství, Praha 1948, s. 27 – 30. Vyd. Novotný, K., Praha 2004.

4 Beneš, E.: Evropská krize 1938, s. 35 – 36. Vyd. Novotný, K. – Olivová, V., Praha 2003.

1.3 EDVARD BENEŠ V LONDÝNSKÉM EXILU

1 Beneš, E.: Šest let v exilu a druhé světové války, Řeči, projevy a dokumenty z r. 1938 – 1945, Praha 1947.

2 Beneš, E.: Paměti, s. 95.

3 Zeman, Z.: Edvard Beneš, Politický životopis, Praha 2000, s. 213.

4 Tamtéž.

5 Tamtéž, s. 176.

6 Tamtéž, s. 183.

7 Tamtéž, s. 187.

8 Tamtéž, 204 – 205.

9 Tamtéž, s. 213.

2. EDVARD BENEŠ DO 16. KVĚTNA ROKU 1945

1 Zeman, Z.: Edvard Beneš, Politický životopis, Praha 2000, s. 216.

2 Tamtéž, s. 218.

3 Tamtéž, s. 223.

4 Tamtéž, s. 228.

5 Tamtéž, s. 231.

6 Tamtéž, s. 239.

7 Tamtéž.

8 Tamtéž.

9 Tamtéž, s. 243.

10 Tábořský, E.: Deníky III, s. 577.

11 Dejmek, J.: Edvard Beneš, Politická biografie českého demokrata II, Praha 2008, s. 494.

12 Tamtéž, Z projevu před Státní radou 23. února 1944.

13 Tamtéž, s. 495.

14 Tamtéž, s. 502.

15 Drtina, P.: Československo-můj osud, Kniha života českého demokrata 20. století, 2. sv., Emigrací k vítězství, Praha 1991, s. 23.

16 Dejmek, J.: Edvard Beneš, Politická biografie českého demokrata II, s. 505. Pro srovnání Kaplan, K.: Mocní a bezmocní, s. 94 – 114.

17 Táboorský, Z.: Prezident Beneš mezi Západem a Východem, Praha 1993, s. 234 – 236.

18 Dejmek, J.: Edvard Beneš, Politická biografie českého demokrata II, s. 506.

2.1 EDVARD BENEŠ NA SLOVENSKU

1 MSÚ – A AV ČR, AÚTGM, fond EDAVRD BENEŠ III, karton 74, inventární číslo 360, signatura P74/ Varia A1, list 25.

2 Tamtéž, list 54 – 64. Projev na slavnostní schůzi Slovenské národní rady v Košicích 5.4.1945.

3 Tamtéž, list 115 – 119.

4 Tamtéž, list 137.

5 Tamtéž, list 142.

3. EDVARD BENEŠ OD NÁVRATU DO PRAHY PO ZNÁRODNĚNÍ

1 MSÚ – A AV ČR, AÚTGM, fond EDVARD BENEŠ III, karton 74, inventární číslo 360, signatura P74/ Varia A1, list 151 – 170. Podrobný plán Benešova uvítání v Praze IN: AÚTGM, f. EB III, k. 1, in. č. 4, sign. P1/ 1, list 1 – 8.

2 AÚTGM, f. EB III, k. 15, in. č. 41, sign. P15/ 1, list 8 – 22.

3 AÚTGM, f. EB III, k. 74, in. č. 360, sign P74/ Varia A1, list 166 – 170.

4 AÚTGM, f. EB III, k. 15, in. č. 41, sign. P15/ 1, list 8 – 22.

5 Tamtéž, list 46.

6 AÚTGM, f. EB III, k. 15, in. č. 41, sign. P15/ 1, list 51.

7 Dejmek, J.: Edvard Beneš, Politická biografie českého demokrata II, s. 524. Např. většině polských vůdců a vojáků nebylo dovoleno vrátit se do vlasti. V tomto ohledu měla Benešova proruská politika prozatím úspěch.

8 Tábořský, E.: Prezident Beneš mezi Západem a Východem, s. 245.

9 AÚTGM, f. EB III, k. 60, in. č. 263, sign. P60/ 1, list 1 – 6.

10 AÚTGM, f. EB III, k. 74, in. č. 360, sign P74/ Varia A1, list 332.

11 AÚTGM, f. EB III, k. 30, in. č. 82, sign. P30, Svobodné noviny, 16.6.1945, I., 22, s. 1 – 2.

12 AÚTGM, f. EB III, k. 74, in. č. 360, sign. P74/ Varia A1, list 313 – 316.

13 Novotný, K.: Odsun Němců z Československa, Výbor z Pamětí, projevů a dokumentů 1940 – 1947, Praha 1996, s. 153 – 154.

14 Tamtéž, s. 154 – 156.

15 AÚTGM, f. EB III, k. 15, in. č. 41, sign. P15/ 1, list 119 – 124.

16 AÚTGM, f. EB III, k. 30, in. č. 82, sign. P30, list 64 – 109.

4. EDVARD BENEŠ OD ZNÁRODNĚNÍ DO NOVÉHO ROKU

1 NACR, Svobodné slovo, ústřední orgán československé strany národně socialistické, „President republiky dr. Beneš o historickém významu znárodnění, Projev pana presidenta republiky“, 26.10.1945, ročník I, číslo 141, vydání II., s. 1.

2 Dejmek, J.: Edvard Beneš, Politická biografie českého demokrata II, s. 541.

3 Tamtéž, s. 541 – 561.

4 NACR, Svobodné slovo, „Poselství pana presidenta republiky k Prozatímnímu národnímu shromáždění dne 28.10.1945“, 29.10.1945, ročník I, číslo 144, vydání II., s. 2 – 3.

5 Tamtéž, „President dr. Beneš čestným doktorem práv, Boj o světovou svobodu a kulturu je nedělitelný“, 16.12.1945, ročník I, číslo 185, vydání II., s. 1 – 2.

6 Tamtéž, „Usilovnou prací tvořit lepší budoucnost, Vánoční projev presidenta republiky dr. Beneše“, 27.12.1945, ročník I, číslo 192, vydání II., s. 1 – 2.

Obsah

ÚVOD	1
1. EDVARD BENEŠ PŘED ROKEM 1945	3
1.1 Edvard Beneš ministrem zahraničí.....	3
1.2 Edvard Beneš prezidentem ČSR.....	6
1.3 Edvard Beneš v londýnském exilu.....	10
2. EDVARD BENEŠ DO 16. KVĚTNA ROKU 1945	19
2.1 Edvard Beneš na Slovensku.....	35
3. EDVARD BENEŠ OD NÁVRATU DO PRAHY PO ZNÁRODNĚNÍ	44
4. EDVARD BENEŠ OD ZNÁRODNĚNÍ DO NOVÉHO ROKU	64
ZÁVĚR	74

1. EDVARD BENEŠ PŘED ROKEM 1945

1.1 EDVARD BENEŠ MINISTREM ZAHRANIČÍ

14. října 1918 byla v Paříži ustavena tříčlenná československá prozatímní vláda. Edvard Beneš byl jmenován ministrem zahraničí. Ve svém úřadu setrval dlouhých sedmáct let, během nichž se musel potýkat s mnoha problémy, které s sebou vývoj doby přinášel.

O tři měsíce později se stal Beneš převážně díky dobré znalosti pařížských diplomatických kruhů hlavní postavou československé delegace na mírové konferenci ve Versailles. Zde docílil mj. toho, že Čechoslováci mohli už před podpisy mírových smluv obsadit pohraničí osídlené převážně Němci, k dalším úspěchům pak můžeme zařadit i stanovení výhodné demarkační čáry mezi Slovenskem a Maďarskem.¹ Ovšem nic není zadarmo. Beneš musel své zahraniční úspěchy vykoupit poměrně značnými finančními ústupky. A byl to právě zahraniční dluh Československa, který se stal jedním z hlavních terčů kritiky jeho zahraniční politiky.

24. září 1919 se Edvard Beneš společně se svou manželkou vrátil z exilu domů – do Prahy. Vrátil se člověk, „který se ve své pětatřicítce zasloužil o vlast jako málokdo před

ním za celý život.“² Záhy se s elánem sobě vlastním zhostil velmi těžkého úkolu – vytvořit novou československou zahraniční politiku s cílem zajistit bezpečnost proti rozpínavosti Německa na východ a klidné podmínky pro fungující domácí, hospodářskou a finanční politiku.

Co se týče Benešova vztahu k Německu, v roce 1927 se vyjádřil ve svých memoárech. „Nebyl jsem slepý k tomu, co velkolepého vykonali před válkou i za války. Nepociťoval jsem k nim nikdy toho, co by bylo lze nazvat citem nenávisti k národu.“³ Však také byl jedním z těch, kdo pomohli Německo vymanit z poválečné izolace a přivést ho v roce 1926 do Společnosti národů. Nicméně vždy kritizoval německý militarismus a rozpínavost. Vztahy mezi oběma velmocemi se dosti vyostřily až po nástupu Hitlera k moci v roce 1933.

Jak jsme již řekli, za důležité považoval především zabezpečení republiky před případnou agresí sousedního Německa – zde spoléhal především na československo-francouzskou spojeneckou smlouvu z roku 1924 a na navazující smlouvu československo-sovětskou z pozdější doby, z roku 1935; a dále před územními nároky Maďarska. Proto došlo v letech 1920 – 1921 ke vzniku tzv. Malé dohody – vojensko-politické aliance Čechů, Slováků, Srbů, Chorvatů, Slovinců a Rumunů.

Významným polem Benešovy působnosti se od roku 1920 stala Společnost národů se sídlem v Ženevě. Na půdě této mezinárodní organizace se snažil posilovat postavení Československa v mezinárodním kontextu a zároveň přispívat k upevnění evropského míru. „Je velikou službou dra Beneše svým krajanům, že svými organizačními schopnostmi a svými osobními talenty dobyl Československu v řadě národů prestiž nepoměrně větší, nežli je jeho rozsah a jeho síla.“⁴

V rámci své činnosti ve Společnosti národů se Beneš podílel značnou měrou na tvorbě tzv. Ženevského protokolu, který stanovil, aby spory mezi členy Společnosti řešilo smírčí řízení. Byl přijat 2. října roku 1924. K Benešově nelibosti jej však zavrhl britský ministr zahraničí Chamberlain a v důsledku toho tedy přestal být na mezinárodním poli uplatňován. Vztah některých britských politiků k Benešovi byl v tomto období ostatně velmi chladný. Britové odmítali hlavně Benešovo sepětí s Francií, kriticky reagovali především na zvyšování francouzského vlivu na kontinentě.

V pozici ministra zahraničí to Beneš neměl jednoduché. Mezi velkou částí zahraniční i domácí politické scény byl pro svůj úspěch a pracovitost velmi vážený, mezi tou druhou – stejně velkou částí – byl naopak vehementně odmítán.

1.2 EDVARD BENEŠ PREZIDENTEM ČSR

14. prosince 1935. Tomáš Garrigue Masaryk abdikoval. Za svého nástupce doporučil Edvarda Beneše. O čtyři dny později mělo Československo nového prezidenta. A i když cesta k jeho zvolení nebyla snadná, získal při své volbě 340 hlasů ze 440, což byla většina, jaké Masaryk nikdy nedosáhl.¹

František Xaver Šalda vydal roku 1936 stať pod názvem Nový prezident, ve které se pokusil o co nejvýstižnější charakteristiku osobnosti nového prezidenta republiky. „Beneš není líbivý, nevmlouvá se do ničeho přízně žádným krasořečnickým nebo salonním šarmem; je spíše odpudivý, jest střízlivý, jest drsný, je sporý na slovo, protože nese své dílo v sobě, a jest a chce být toho díla i dělníkem. Slouží své myšlence, a ta myšlenka, bůhví, není malá. A to nutí k úctě před ním i odpůrce.“²

Beneš se ujal prezidentského úřadu v době, kdy se prohlubovala mezinárodní politická krize. O to vehementněji proto nabádal ke spolupráci a udržování politického, hospodářského i finančního pořádku v zemi. Jedině tak podle něj bylo možné krizi vzdorovat. V důsledku toho usiloval rovněž o reorganizaci armády. V průběhu několika málo let se

skutečně podařilo dostat československé ozbrojené síly na velmi dobrou a konkurenceschopnou úroveň.

Beneš již od roku 1936 cítil německé nebezpečí v kostech a právě proto se snažil o zlepšení vzájemných vztahů. Zahájil jednání s německými vyjednavací, kteří prosazovali uzavření paktu o neútočení. S tím Beneš souhlasil, ale pouze s podmínkou, že by tento neznamenal zrušení dosavadních československých smluvních závazků s Francií a Sovětským svazem. Dalším bodem jednání bylo Němci velmi kritizované obsazování pohraničí obyvateli české národnosti, což ovšem Beneš považoval za přirozený proces. Dodal, že „jakékoli změny hranice mezi Čechy a Němci by musely být násilné, fakticky válečné.“³

Beneš stále doufal, že by se českoslovenští Němci mohli smířit se zapojením do nového státu, ale přišla hospodářská krize, rok 1933, květnové volby v roce 1935, kdy se SdP stala jednou z nejsilnějších stran v republice a další události, jež ukázaly, že (nejen) Benešovy představy nebudou protentokrát naplněny. Když v roce 1937 Hitler prohlásil, že bude proti Československu postupovat z pozice síly, bylo jasné, že předchozí jednání znamenala jen oddalování jistého.

24. dubna 1938 přibyl Československé republice další hřebík do pomyslné rakve. Na sjezdu SdP byly vyhlášeny

karlovarské požadavky, které prakticky vytvářely z Československa německý stát ve státě. Československá vláda poté z důvodu stahování německých vojsk k hranicím vyhlásila v květnu 1938 částečnou mobilizaci. 15. září britský ministerský předseda Neville Chamberlain zažádal o schůzku s Hitlerem v Berchtesgadenu, kde Hitlerovi nabídl odstoupení československých pohraničních oblastí s více než polovinou německého obyvatelstva. Tento návrh musela československá vláda přijmout, což vyústilo v obrovskou vlnu protestů obyvatel a následné podání vládní demise. Chamberlein se sešel s Hitlerem ještě jednou – 22. září v Bad Godesbergu, kde mu bylo oznámeno, že Německo požaduje územní ústupky Československa i ve prospěch Maďarska a Polska. Vláda generála Syrového však tyto návrhy odmítla a vyhlásila nyní již všeobecnou mobilizaci.

Beneš spoléhal na to, že vyostření situace vyústí v užší spojení protihitlerovské koalice, nicméně západní velmoci věřily, nebo spíše chtěly věřit, že Hitler žádný útok nechystá. Považovaly Beneše za člověka, který svou činností ohrožuje celosvětový mír. Beneš a českoslovenští demokraté tedy ve svém boji za udržení svébytnosti československého národa zůstali osamoceni. Československu doposavad nejbližší Francie a Velká Británie se v tuto dobu již plně orientovaly na uspokojení Hitlerových žádostí, a proto s jejich pomocí při

obraně jedné malé demokracie uprostřed Evropy nemohl počítat. Henlein a jeho spolupracovníci totiž dokázali přesvědčit evropské velmoci, že Češi hodlají pustit Sověty do Evropy, aby si udrželi v republice nadvládu a toto Britové a Francouzi nechtěli dopustit. Navíc řešili i vlastní vnitřní krize. V září roku 1938 se tedy Československo ocitlo v mezinárodní izolaci. V případě, že by odmítlo přijmout německé požadavky, čekala by ho zničující válka.

Na podzim roku 1938 Beneš poprvé ve svém životě „prohrál“. Zhroutily se totiž základy demokratického státu, který zakládal. Pracovní vypětí zářijových dnů ho přivedlo téměř k fyzickému zhroucení. 5. října 1938 proto abdikoval. „Koruna stromu naší vlasti je osekána, ale kořeny národa tkví pevně v jeho zemi. Sestupme ke kořenům, soustředme všechnu svou starou rodovou sílu do nich a koruna opět po čase vyrazí novými ratolestmi. Končím výrazem opravdového přesvědčení, výrazem své hluboké víry ve věčnou sílu a pevnost našeho národa, v jeho energii, houževnatost, vytrvalost a hlavně v jeho víru v ideály lidskosti, svobody, práva a spravedlnosti, za něž tolikrát bojoval, a s nimiž vždycky znovu zvítězil.“⁴

1.3 EDVARD BENEŠ V LONDÝNSKÉM EXILU

Mnichov 1938 stál Beneše velké množství sil. Zpět se je vydal nabírat do své oázy klidu – Sezimova Ústí. Zvláště manželka Hana a Prokop Drtina se starali o to, aby zůstal stranou všech útoků na svou osobu a nutno podotknout, že jich nebylo málo. Nicméně valná většina obyčejných lidí za Benešem stála, oblibu neztratil, byl vnímán jako symbol demokracie.

22. října 1938 Beneš opustil Československo. Vydal se na své druhé exilové dobrodružství. Jeho letadlo bezpečně přistálo na londýnském letišti, kde byl již očekáván. Jan Masaryk ho i s manželkou zavezl do nového dočasného domova – do vily v Putny na Gwendolen Avenue 26.

Beneš se netajil rozhořčením vůči těm, kdo podle něj způsobili pád Československa. Podle Beneše „byla československá politika správná, to všichni ještě uvidí a uznají. Nemám, co bych na ní měnil, a kdybychom něco změnili, definitivně bychom prohráli. Tady [na Západě] si snad ještě myslí, že Mnichovem zachránili mír. Brzy všichni uvidí, že už jsou vlastně ve válce.“

Předpověděl průběh blížícího se válečného konfliktu. „První, kdo teď bude na ráně, bude Polsko. Francie hrozně

odpyká zradu, kterou na nás spáchala. A Chamberlain se ještě dožije následků svého apeasementu. Hitler půjde i na Rusko, a nakonec v tom bude také Amerika. Válka je přinutí, aby dělali politiku, o kterou jsme my usilovali celých dvacet let. Válka vyvolá všude ohromné změny, ale jsem přesvědčen, my se z války dostaneme snadněji než ostatní a dříve než jiní vybudujeme novou republiku.“¹

V nadcházejícím bouřlivém období Beneš radil domácím politickým představitelům, aby zůstali ve svém postupu jednotní. Druhý odboj si měl podle něj zpočátku zachovat neutralitu. V zahraniční politice se Benešova pozornost od Francie k Velké Británii. Věřil, že to budou právě Britové, kdo nakonec přispějí k porážce Německa, společně ovšem se Spojenými státy a Sovětským svazem.

2. února roku 1939 se manželé Benešovi vydali na dalekou cestu – do USA. Beneš se stal na Chicagské univerzitě členem katedry společenských věd. O jeho přednášky tu byl velký zájem. Beneš sám je chápal jako „Obrovskou propagační akci pro mír, pro demokracii, pro Československo.“²

Zpráva o okupaci českých zemí Němci a vyhlášení Slovenského státu se k Benešovi dostala ještě 15. března. V celé věci spatřoval jen jediné, i když významné, plus. Hitler podle něj porušil mnichovské dohody a ty Beneš tím pádem

považoval za neplatné. Očekával stejný přístup i od západoevropských velmocí, ale opět byl zklamán, ani v tuto chvíli se nedistancovaly od svého postoje v Mnichově. Snad jen od Roosevelta se mu dostalo ujištění, že německou anexi neuznává.

Beneš začal velmi usilovně připravovat svůj odbojový program. Za prvořadé považoval především to, aby byla uznána kontinuita existence Československa. Ihned po vypuknutí války, které vbrzku očekával, byl připraven vyhlásit mobilizaci Čechů a Slováků a prozatímní vládu. Řídil se heslem – svobodné Československo ve svobodné Evropě.

Do Anglie se Beneš vrátil v červenci 1939. V době, kdy Angličané přitvrdili ve svém postupu vůči Německu. Dali Berlínu jasně najevo, že podobnou agresi, jaká byla spáchána na Československu, vůči Polsku již rozhodně nestrpí.

23. srpna roku 1939 uzavřel Sovětský svaz – s jehož velvyslancem v Londýně Ivanem Majským Beneš právě jednal – nečekaně smlouvu s Německem. Pakt podle Majského způsobila nevole Západu sjednat spojeneckou smlouvu s Moskvou a chování Poláků, kteří „požadovali všemožný válečný materiál, ale s podmínkou, že ani jeden sovětský voják nesmí vstoupit na polskou půdu, což bylo pro Moskvu urážlivé

a nemožné. Němci obsadí celé Polsko a Rusové se nesmějí ani hnout – absurdní.“³

Útok Němců na Polsko byl od této chvíle již jen otázkou několika málo dnů. Došlo k němu 1. září roku 1939. Beneš tehdy poslal do Československa zprávu. „Náš nepřítel je Německo, náš cíl je svoboda. Sovětsko-německý pakt nepotrvá věčně. Západní Evropa je sociálně a hospodářsky ještě silná a bude rozhodně odporovat.“⁴

Jak jsme se již zmínili, Beneš od roku 1938 považoval za hlavní cíle své zahraniční politiky vytvoření československé prozatímní vlády a vybudování armády, která by byla schopna čelit německé agresi. Vláda měla být podle něj úřednickým, vojensko-politickým seskupením. Zdůraznil zároveň důležitost domácí zpravodajské a sabotážní činnosti. „Je politicky důležité, aby iniciativa, která má být signálem k zničení protivníka, vyšla z Československa.“⁵

Vznik československé prozatímní vlády byl provázen mnohými komplikacemi. Pro představitele západních velmocí bylo Československo státem, který přestal existovat již před válkou, proto považovali československé snahy za druhořadé a soustředili se více na požadavky představitelů zemí obsazených Německem ve válce.

Předstupněm prozatímní vlády se 17. listopadu roku 1939 stal Národní výbor. Podle Beneše nebyl plnohodnotnou náhražkou vlády, přesto se ale snažil rozšiřovat jeho působnost, i když Londýn ani Paříž tomu nebyly příliš nakloněny. Za hlavní úkol Národního výboru považovaly především vybudování československé armády ve Francii. Poskytnutí dalších pravomocí nebylo zatím reálné.

Pro Beneše i pro západoevropské velmoci se ukazovala jako klíčová slovenská otázka. Beneš stále prosazoval čechoslovakizmus, nicméně slovenští kolegové v zahraničním odboji – zejména Hodža a Osuský – se velmi často stavěli do opozice a snažili se vydobýt pro Slovensko co největší míru autonomie. Dokonce se ustavila i jakási protiváha Národnímu výboru tzv. Česko-Slovenská národní rada, jež měla zájmy Slováků reprezentovat. Z důvodu nejednotnosti neměla ovšem takovou váhu, jakou by si Slováci přáli.

1. března 1940 se v Londýně uskutečnilo Benešovo první veřejné vystoupení. Projev zdůrazňoval dějinný význam války proti Hitlerově Německu a zároveň přesvědčení, že po jeho porážce dojde k obnově Československa.⁶ Beneš se svého cíle nikdy nevzdal. Neustále a vytrvale pracoval pro obnovu Československa. Když mu byla vyčítána nejednotnost odboje, pravil, že k jeho sjednocení by mohlo přispět právě uznání československé prozatímní vlády, dále tvrdil, že nepevné

vedení exilového odboje umožňuje Moskvě, aby si připravovala živnou půdu pro plánovanou revoluci v středoevropském prostoru.

K obratu v československé věci došlo v květnu roku 1940. Britským premiérem se stal Winston Churchill a Benešovi slíbil „Můžete být ujištěn, že udělám vše, co je v mých silách, abych přemohl německý nápor a dosáhl osvobození těch evropských národů, které jsou dnes jeho oběťmi.“⁷ Churchillova vláda poskytovala Benešovi a československému odboji značnou podporu, ani ona ale nechtěla přijmout předválečný stav. Beneš byl uvrhován do stále větší nejistoty a pocit nespravedlnosti se stupňoval.

Nedlouho po vstupu Sovětského svazu do války – 22. června 1941 – se Beneš opět sešel se sovětským velvyslancem Majským. Ten mu oznámil, že sovětská vláda podporuje samostatné Československo a do jeho vnitřních věcí se nehodlá plést. Beneš jeho slova vítal a zároveň jich dokázal obratně využít k naléhání na Brity i Francouze. Požadoval, aby uznali československou vládu, neboť v opačném případě hrozilo, že tak Moskva učiní dříve. 18. července roku 1941 se Benešova slova proměnila ve skutečnost. Jan Masaryk podepsal s Majským smlouvu o uznání československé vlády. Britové – jmenovitě Anthony Eden – napodobili sovětské kroky o několik

hodin později. 31. července přišla další dobrá zpráva – uznání ze strany USA.

Na pořad dne se dostala otázka československých Němců. 21. ledna roku 1942 Beneš řekl „Věc našich Němců je pro mne nyní věc Mnichova vůbec. Je třeba to odčinit definitivně a plně. Je šokující, uzná-li Británie legální status quo ante pro Jihoslovany a Poláky, ale ne pro ČSR. Jde o nesmírně ponižující skutečnost. Mé postoje odrážejí nálady obyvatelstva doma, exilu i vojska.“⁸

Poprvé v lednu téhož roku také připustil, že by mohlo dojít k teritoriálním výměnám s Německem. Československu mělo připadnout menší území, ale pouze v případě, že by došlo k značnému omezení počtu německého obyvatelstva u nás.

6. ledna 1942 Beneš odletěl do USA. Debaty, kterých se účastnil, se týkaly především Sovětského svazu. Beneš oznámil Rooseveltovi, že nedopustí opakování Mnichova. Plánoval, že československé hranice se v budoucnu střetnou se sovětskými, což, jak předpokládal, mělo ovlivnit politiku obnoveného československého státu. Rovněž řekl, že hodlá v brzké době navštívit Moskvu. Roosevelt byl Benešovým přístupem zaskočen, od svého ministerstva zahraničí měl totiž zprávy, které sovětskému režimu nelichotily. Beneš však věřil, že z války vzejde nový, zdemokratizovaný Sovětský svaz.

Aby Beneš sblížil dva proudy československého odboje – londýnský a moskevský – vydal se s československou vládní delegací 23. listopadu roku 1943 do Moskvy. Během jednání s československými komunisty a sovětskými politickými představiteli se řešilo především uspořádání poválečných československých hranic. Beneš se chtěl rovněž ujistit, že platí sovětská teze o nevměšování do vnitřních záležitostí obnoveného Československa. Všichni účastníci se shodli na tom, že je nutné, aby Slované opět zaujali ve světě místo, které jim náleží. Beneš také informoval sovětské vedení o chystaném odsunu Němců a znárodnění německých továren a podniků na území Československa.

Prezident ve shodě s vládou přichystal smlouvu o hospodářské spolupráci se Sovětským svazem, podle níž mělo dojít ke změně systému československého hospodářství a zahraničního obchodu.

Beneš řekl „Tímto způsobem byly vytvořeny základní předpoklady, umožňující plánovanou výrobu v hlavních průmyslových odvětvích na několik let napřed a přizpůsobení československého plánu výroby státnímu plánu Sovětského svazu (přirozeně s potřebnými ohledy na nezbytné styky Československa s jinými zeměmi). Jak banky, tak průmysl by měly být reorganizovány způsobem, jenž by odpovídal sovětským zájmům a ulehčil spolupráci oběma státům.“⁹

Československo-sovětská smlouva o přátelství, vzájemné pomoci a poválečné spolupráci byla podepsána 12. prosince 1943. Její trvání bylo stanoveno na délku 20 let.

Když Beneš opouštěl Moskvu, byl spokojen. Setkání se odehrávala v přátelském duchu. Po pocitech izolace, které často zažíval v Londýně, byl pro něj tento způsob zacházení něčím novým a vítaným. V přestávkách mezi politickými debatami navštěvoval místní továrny, vojenské i kulturní instituce. Dokonce na Stalinův popud porušil své abstinenční zásady a poprvé v životě ochutnal vodku. Že se za přátelskou fasádou skrývalo zlo, Beneš mohl jen tušit...

2. EDVARD BENEŠ DO 16. KVĚTNA 1945

Návštěva Moskvy jako by vlila Benešovi novou krev do žil. Věřil, že nyní již nebude muset svou myšlenku na obnovu Československa jen bránit, doufal, že konečně dojde k jejímu naplnění.

Výsledky Teheránské konference, která se uskutečnila na přelomu listopadu a prosince roku 1943, mu pomohly jeho představy realizovat. Roosevelt, Churchill a Stalin se zde shodli na poválečném bezpečnostním systému založenému na spolupráci tří velmocí, na nutnosti oslabit Německo a potrestat Maďarsko.

3. února roku 1944 Beneš řekl. „Německo překročilo hranice lidskosti vedením totální války. Českoslovenští Němci se podílejí na společné vině všech Němců, a proto i je stihne trest.“

Za důležitý pro budoucnost považoval jednotný postup Čechů a Slováků při obnově země. „Po válce by neměly propuknout žádné konflikty mezi Čechy a Slováky a neměla by být diskuse o tom, zda tvoří jeden, nebo dva národy.“¹

V březnu téhož roku se nechal slyšet. „Vláda britská, Foreign Office necht' vezmou laskavě na vědomí, že po mé

cestě do Ruska máme své mezinárodní věci vyřízeny, včetně hraničních, a to nejen proti Německu a Maďarsku, ale i Polsku, a s nikým se o to už vůbec hádat nebudu.“²

Britská diplomacie, stejně jako americká, pohlížela na československo-sovětskou se značnou nedůvěrou. Objevily se názory, že si Sověti jen rozšiřují sféru vlivu v Evropě. A Britové příliš nevěřili ani Benešovu tvrzení, že se zahraniční politika Československa nebude omezovat jen spoluprací se Sovětským svazem.

Jak jsme již řekli, po návratu z Moskvy Beneš více než kdy jindy zdůrazňoval potřebu jednoty Čechů a Slováků, odboje i politických stran. S blížící se porážkou Německa varoval před možnou snahou Němců o vytvoření pro Čechy přijatelné vlády. Případnou spoluprací s Němci předem zavrhoval se stejnou vehemencí, se níž preferoval tvrdý postup vůči zrádcům a kolaborantům.

Komplikovat se začala situace na Slovensku, kde vznikla tzv. Slovenská národní rada, jež se postavila do čela slovenského odboje. Slovenská národní rada označila Čechy a Slováky za dva příbuzné národy, požadovala však nastolení vzájemné rovnoprávnosti.

I přes veškerou Benešovu snahu neshody mezi západním a východním křídlem československého odboje sílily. A to

v souvislosti s navrhovaným vznikem národních výborů. Podle Klementa Gottwalda měly národní výbory převzít všechny pravomoci, což evokovalo mezi některými Čechoslováky nepříjemné představy možného řízení státu dle sovětského vzoru.

Beneš se k věci vyjádřil následovně. „Převrat ve vlasti bude probíhat od východu k západu. Místní moc převzmou národní výbory, byť by v zájmu zachování běhu normálního života měly dále fungovat základy staré správy. Centrálně by byla Československá republika po převratu dočasně vedena prezidentem a první domácí vládou za kontrolní a poradní spolupráce ústředního národního výboru. Do čtyř až šesti měsíců by měly být upraveny vztahy mezi Čechy a Slováky a do půl roku by mohly proběhnout parlamentní volby. Parlament by pak provedl zásadní hospodářské reformy a volbu prezidenta.“³

V srpnu roku 1944 odletěla vládní delegace pro osvobozené území Československa z Londýna do Moskvy. Porady se sovětskými protějšky se týkaly především přípravy slovenského národního povstání, které mělo otevřít cestu Rudé armádě přes Karpaty.

Beneš byl informován o snahách generála Čatloše, částečně podporovaného též Slovenskou národní radou, provést

na Slovensku protiněmecký převrat a velmi důsledně upozornil na to, že veškerá jednání o Slovensku jsou možná jen přes oficiální československé exilové vedení. V každém jiném případě by totiž mohlo dojít k jeho znevážení v očích západních spojenců.

Čatlošova akce sice jen dokazovala postupný rozklad slovenského režimu, na druhou stranu dokládala, že Sověti nebudou bezvýhradnými podpůrci československé exilové vlády. Beneš si přestal být jist i tím, zda Slovenská národní rada a slovenští komunisté uznají londýnskou vládu za svrchovaného držitele státní moci. Jelikož se začaly ozývat hlasy, že by Slovensko mělo mít, stejně jako Podkarpatská Rus, svou autonomní vládu, která by řídila rezorty nespádající do společné sféry vlivu ⁴

Komunisté čím dál tím méně pochybovali o tom, že by neměli mít v nové vládě převahu. Odmítli začlenění protifašistických Němců do správy pohraničí a označili většinu představitelů západního exilového odboje za neschopnou. Beneš i přesto nadále doufal, že se mu podaří obě odbojové skupiny sjednotit.

Od 29. srpna roku 1944 Němci počali obsazovati Slovensko. Dle rozkazu generála Goliana se slovenská armáda měla postavit protivníkům na odpor. Strhla se tak další bitva,

nejen však na poli bitevním, nýbrž i v kruzích diplomatických – přetahovaná mezi zahraničním odbojem a Slovenskou národní radou o vedení povstání.

Beneš považoval za zcela samozřejmé, že povstání vypuklo na popud prezidenta a londýnského velení armády a zároveň pod stejným vedením probíhá. Snažil se stále vytvářet alespoň zdání jednoty odboje, což byla jedna z podmínek pro uznání právní a teritoriální kontinuity Československa. Na pomoc povstání povolával Brity a Američany. Bohužel očekávaná podpora nepřicházela v takové míře, jak si (nejen) Beneš představoval. Podle Spojenců slovenská otázka jednoduše spadala do sovětské sféry vlivu.

Komunisté věc viděli jinak. Hlavní roli ve slovenském povstání hrála podle nich Slovenská národní rada, kterou stavěli na roveň londýnské vládě, a komunistická strana. Podle K. Gottwalda bylo prohlášení londýnské vlády, že to ona řídí povstání, chvastounstvím a vyhlášení slovenského národního vojska za součást československé armády označil za předčasné.⁵

Československé a sovětské jednotky utrpěly značné ztráty při obléhání Dukelského průsmyku, což vyvolalo ve slovenských kruzích snahy o povolání sovětského velení namísto československých důstojníků. Ani československá

vládní delegace, která 7. října přistála nedaleko Báňské Bystřice, neměla pro Beneše dobré zprávy – většina Slováků se pokládá za samostatný národ – to byla jedna z nich.

Dvoučlenná delegace Slovenské národní rady se dokonce vydala do Londýna, kde se její členové snažili přesvědčit československé diplomaty o tom, že slovenské národní povstání je nejen protiněmecké, ale zároveň protibenešovské. Tvrdili, že povstání vlastně vyvolali Sověti a to s cílem začlenit Slovensko do Sovětského svazu.

V důsledku těchto událostí vyhlásila československá prozatímní vláda v říjnu roku 1944 při svém zasedání, že poválečná republika bude státem tří národů a přijala dokonce dekrety Slovenské národní rady, ovšem s tou podmínkou, že budou muset být schváleny v osvobozeném státě. Beneš byl rozčarován z toho, že idea čechoslovakizmu nenašla mezi Slováky pozitivnější odezvu.

21. října roku 1944 se česká vládní delegace – bez komunistů – přesunula z ohrožené Báňské Bystřice na Podkarpatskou Rus. Situace se zde jevila jako velmi kritická. Vládní delegát F. Němec o tom informoval Jana Masaryka. „Jsme pod tlakem, z něhož jen Tvá demarše věc může zachránit. Kdo chce uniknout náboru do Rudé armády, prchá do

hor. Taktéž kdo nevolí rudě do výboru. Teror řídí politická služba Rudé armády. Pokus se poslat kurýrní letadlo sem.“⁶

Na postup Sovětů si Beneš stěžoval v Londýně velvyslanci Lebeděvovi. Samozřejmě mu záleželo na tom, aby v této věci zmírnil nepříznivé ohlasy přicházející ze Západu. Odpověď, kterou dostal, se mu nelíbila – „abychom netrvali na propuštění už přijatých dobrovolců a abychom se proti přijímání dobrovolců do Rudé armády nestavěli.“⁷ Beneš upozornil na to, „že podle československých zákonů musí občan hodlající vstoupit do cizí armády žádat o souhlas prezidenta, jinak se stává zběhem; nesmí se to dělat jako masový jev, neboť by to pak znemožnilo organisování naší armády na našem území“.⁸ Sovětská strana později Benešova slova umě překroutila – prezident Beneš prý řekl, že schvaluje vstup do sovětské armády těm, kteří se do ní přihlásili.

Beneš se situací právem cítil velmi znepokojen. Trval na dodržování československo-sovětské smlouvy. Zároveň při jejím eventuálním porušení mělo Československo podle něj pouze vznést protest a vyčkat reakce. Nedoporučoval domáhat se práv silou, protože na to Československo nevlastnilo prostředky a hlavně proto, že by to mohlo Spojencům posloužit jako záminka proti československému státu.

Je potřeba si však říci, že s československo-sovětskou smlouvou Spojenci nesouhlasili již v době jejího vzniku a že to byly právě Benešovy ústupky Sovětům, které v očích Spojenců snižovaly prestiž jeho i budoucí obnovené republiky. Na druhou stranu si musíme uvědomit, že to byli právě Spojenci, kteří považovali československou problematiku neustále za druhořadou. Začarovaný kruh, ze kterého, zdálo se, není cesty ven...

Vedoucí zahraničního oddělení ústředního výboru sovětských komunistů – G. Dimitrov – řekl československým komunistům „Bylo by chybou, kdyby si slovenští komunisté mysleli, že je teď v zájmu Sovětského svazu oddělení Slováků od Čechů. Ne. Otázku sovětizace Československa nestavět. Češi a Slováci se musí na cestu k sovětské moci dopracovat sami.“⁹ O tom, že slova v některých případech nic neznamenaají, se Československo mělo přesvědčit již velmi záhy.

Beneš oznámil, že by se rád vrátil do osvobozené vlasti na Nový rok 1945. Jeho kroky z Londýna měly ovšem směřovat nejprve do Moskvy, kde chtěl se Stalinem projednat vzájemné neshody i otázku Podkarpatské Rusi. Do té doby se však Beneš musel utkat ještě s jedním velmi nebezpečným nepřítelem – nemocí.

Na konci roku 1944 se ustavila se souhlasem Sovětského svazu tzv. Zatímní vláda Polské republiky. Sovětští diplomaté začali vzápětí tlačit na Čechoslováky, aby napodobili uznání polské vlády po sovětském vzoru. S tím Beneš nesouhlasil. Odmítal provádět vůči Západu lživou politiku a případný souhlas podmínil dohodou o uznání předmnichovských hranic.

Tlak Sovětského svazu ve věci uznání polské vlády nepolevoval, ba dokonce sílil. Beneš zdůrazňoval, že nehodlá rozhodovat pod sovětským tlakem, nakonec ale v této věci přeci jen ustoupil.

Na počátku února roku 1945 byla zahájena v Jaltě na Krymu druhá konference Velké trojky, která přinesla nejen dohodu o způsobu vypořádání se s poraženým Německem, ale i několik dalších výhod pro „malou“ spojeneckou demokracii – Československo.

Za prvé se chystalo rozdělení Německa do čtyř okupačních zón. Za druhé bylo rozhodnuto o německém odzbrojení. Za třetí se státníci shodli na reparacích, které by Německo mělo platit za ztráty způsobené válkou. Za čtvrté byla podepsána Deklarace o svobodné Evropě, jež dávala naději, že na osvobozených územích budou moci proběhnout demokratické volby. Za páté se hovořilo o ustavení

mezinárodní organizace pro udržování míru – Rady bezpečnosti budoucí OSN.

Beneš si výsledky jaltské konference chválil. Ale již příliš nevěřil tomu, že i Sověti se zaručí za demokratický vývoj v osvobozených zemích. Počítal s kontrolou ze strany Británie a Spojených států, i přesto že tvrdil „Britové ani Američani nejsou ještě připraveni na to, aby se s touto realitou vyrovnali. Budou mluvit o demokracii, zatímco komunisti jí budou zakrucovat krk, kdekoliv budou moci.“¹⁰

Ve dnech 16. a 23. února roku 1945 Beneš přednesl dva projevy. V londýnském rozhlasu nejprve naposledy promluvil k okupovanému Československu, druhý zazněl před Státní radou. Zrekapituloval v nich činnost druhého odboje i svou vlastní. Zdůraznil rozdíl v postavení Československa v letech 1938 – 1939 a v současnosti, ve stručnosti shrnul vojenské a politické aktivity odboje, zejména poukázal na důležitost uznání československého exilového zřízení, na zrušení platnosti mnichovských dohod a na podíl Československa při utváření organizací mezinárodního významu.

Dále se rozhovořil o tom, jak si představuje fungování budoucí československé politické scény. Počítal s existencí pěti stran sdružených v Národní frontě. Svě posluchače ujistil, „Budeme státem demokratickým, tj. se všemi občanskými

svobodami a zárukami, ale lidově demokratickým, s novou, osvěženou demokracií. Bude to řád náš vlastní, který si vybudujeme podle našich potřeb a podle vůle našeho lidu.“¹¹

V projevu přes Státní radou zaznělo, „Přeji si už jen jediného, aby se náš stát z trosek, zůstavších u nás a v Evropě po nacistickém pádu, co nejrychleji vzkřísil ke svobodnému životu a plně zotavil. A pak již nemám žádných přání života.“¹²

Projev zakončil slovy, „Celý odboj se bude s odstupem let jevit, bez ohledu na starosti a spory, jako doba veliké práce, velikých úspěchů. My všichni zde, všichni naši v Sovětském svazu, v Americe a ve Francii se přes všechny ty vzdálenosti budeme cítit vždycky spojeni nezníčitelnými lidskými pouty.“¹³

24. února se Beneš sešel s Churchillem v Chequers. V rozhovoru obou významných státníků bylo možné rozpoznat obavy vyplývající z vývoje politiky Sovětského svazu. Beneš nebyl spokojen s chováním sovětských jednotek na osvobozovaném území a Churchill dokonce vyjádřil obavy z toho, že by Sověti mohli zabrat většinu Evropy.

Benešův odlet do sovětské metropole byl plánován na 8. března roku 1945. Ale toho dne udeřil na Beneše další mocný nepřítel člověka – nemoc. Beneš omdlel a i když jeho zdravotní stav nebyl hodnocen jako vážný, jeho cesta do Moskvy musela být odložena. Obtíže však byly překonány, a

tak přes Francii, Káhiru a Teherán dorazil 17. března do cíle své cesty.

Mohl být překvapen příjemným uvítáním, sovětští politici jej bez průtahů uznali za hlavu obnoveného československého státu, nicméně on k nim po zkušenostech s jejich politikou ve východní Evropě úplnou důvěru již necítil.

Jednání s představiteli Sovětského svazu vedl zpravidla prezident v doprovodu J. Masaryka a Z. Fierlingera. Jako jedna z prvních se řešila otázka vybudování československé armády. Od M. I. Kalinina – předsedy prezidia Nejvyššího sovětu a od samotného Stalina dostali českoslovenští představitelé záruky o poskytnutí výzbroje a výstroje. Již ale nesouhlasili s tím, aby se na přestavbě československé armády podíleli i důstojníci ze Západu. A nakonec se ukázalo, že mají vlastně jen pramalý zájem na tom budovat ve střední Evropě autonomní armádu.

Jako další přišla na pořad dne témata politická – uznání Československa v předmnichovských hranicích a odsun Němců. Sověti předložené československé plány respektovali, ale podmínili jejich přijetí rovněž souhlasem Spojenců. Více je zajímala stále nedořešená otázka Podkarpatské Rusi.

Dále se diskutovalo o problému zabavování údajně nepřátelského (mnohdy československého) majetku Rudou

armádou nebo o možnosti pomoci obyvatelům osvobozeného území.

Debaty se sovětskými protějšky přinášely Benešovi alespoň částečné uspokojení. Daleko zamotanější průběh měla jednání zástupců Národní fronty s československými komunisty v Sovětském svazu o podobě budoucí vlády. Beneš v tomto ohledu vždy zdůrazňoval nadstranický postoj prezidenta, a proto nechtěl a ani nemohl vyřachovat komunisty ze hry. Tvrdil, že ze své role musí návrhy šéfů všech stran přijímat, ne nařizovat.

Zástupci demokratické, sociálně-demokratické, národně-socialistické, lidovecké a komunistické strany při svých jednáních vycházeli z dokumentu, na jehož tvorbě se podíleli převážně komunisté. Dokument sliboval rovnocenné zastoupení Čechů i Slováků ve vládě, protože se oba národy společnými silami zasloužily o osvobození republiky.

V dokumentu byla nastíněna i koncepce příští zahraniční politiky Československa, jejímž základním bodem se měla stát spolupráce se Sovětským svazem. Součinnost se západními velmocemi byla vyjádřena formulací – „všeobecné přátelské vztahy se všemi, kteří vybojovali mír“¹⁴

Zřejmě nejproblémovějším bodem programu byla část, kde se hovořilo o vymezení pravomocí Slovenské národní rady,

o uznání Slováků jako svébytného národa a Slovenské národní rady jako jeho oficiální představitelky.

Co se týče odsunů Němců a Maďarů, dokument stanovil, že se nebude vztahovat na ty, kteří zůstali po dobu válečného konfliktu republice věrni. Což potvrdil i dekret prezidenta republiky z 10. srpna 1945. Nicméně ostatní „vinní“ měli být zbaveni občanství a majetku.

Další části programu se zabývaly otázkami retribuce a hospodářských změn, mezi které patřilo např. nastolení řízeného hospodářství, přidělového systému ad.

Závěrečné ustanovení se týkalo nutnosti povzbudit kulturní život v Československé republice.

Jak jsme již říkali, téměř ve všech bodech programu panovala mezi jednajícími shoda. Jednání se komplikovala snad jen – i když o to více – v případě otázky slovenské svébytnosti. Beneš a národní socialisté požadovali, aby byla umožněna cesta československé národní jednoty a aby se tato věc vyřešila až po válce. Komunisté však prohlásili, že si nedovedou představit, že by strana, která nesouhlasí s částí budoucího vládního programu, měla mít v této vládě zástupce. Národní socialisté v důsledku tohoto nátlaku zvažovali svou další účast na jednáních. Beneš, vědom si důležitosti účasti zástupců všech

stran při projednávání vládního programu, zavelel známé: „musíme se dohodnout“¹⁵. Jak řekl, tak se stalo.

Vzápětí vykryštoval další problém – otázka složení budoucí československé vlády. Demokraté s Benešem předpokládali, že místa v nové vládě budou rozdělena rovnoměrně mezi hlavní politické strany. A počítali i s možností obnovy zemědělské strany. Komunisté s takto navrženým postupem nesouhlasili. A výsledek nakonec skutečně nahrával právě jim a jejich přívržencům. Beneš doufal, že se situace obrátí k lepšímu ještě před koncem války, kdy mělo podle něj dojít ke změně vlády, k jejímu doplnění některými členy československého zahraničního odboje.

Většinu ministerských postů nakonec získali skutečně komunisté. Gottwald se stal prvním místopředsedou vlády, vůdce slovenských komunistů V. Široký dalším, komunisté tak prakticky ovládli úřad předsednictva vlády. V. Kopecký obdržel post ministra informací. J. Ďuriš získal resort zemědělství. Jako zásadní se v pozdějších letech ukázal nástup V. Noska na post ministra vnitra.

Mezi úspěchy komunistů bychom mohli zařadit jistě i obsazení ministerstva národní obrany. Generál Ludvík Svoboda začal hned po svém jmenování do funkce s budováním československé armády dle sovětského vzoru, s důsledně

propracovanou strukturou zpravodajské služby. Nutno ovšem podotknout, že nikdy nepřestal respektovat Beneše jako vrchního velitele vojska.¹⁶

Benešovi se takový vliv komunistů ve vládě nelíbil. A neuklidnily ho ani Stalinovy sliby, že se „Sovětský svaz nehodlá vměšovat do vnitřních záležitostí svých spojenců, tedy ani Československa.“¹⁷

31. března roku 1945 se Beneš se svými spolupracovníky vydal na jednu z nejvytouženějších cest svého života – na cestu domů. Neměla to být cesta úplně šťastná... Jak uvedl Jindřich Dejmek dle slov V. Kopeckého, „domů se [i přes Benešovu veškerou snahu] vracela dvě fakticky soupeřící družstva, londýnské a moskevské.“¹⁸

2.1 EDVARD BENEŠ NA SLOVENSKU

Beneš dorazil na území osvobozené republiky 3. dubna roku 1945. Jeho první zastávkou se stala slovenská obec Vydrané, poté zamířil přes Mezilaboveč do Humenného, kde se mu dostalo oficiálního přivítání. Po 6 a půl letech pobytu v exilu tu přednesl svůj první domácí projev, ve kterém hovořil o „velké budoucnosti československého národa.“¹

Z Humenného odjel ještě též den ve směru Košice. Ty se staly příštím prozatímním sídlem prezidenta a vlády. Košice, jmenovitě místopředseda Slovenské národní rady Tomáš Tvarožek, uvítaly politiky slovy: „Slovenská národní rada a slovenský národ vítá vás srdečně doma, na půdě republiky. Tato chvíle je jen okamžikem, ale slavným v životě národa slovenského a českého, historickým v životě našeho společného domova, republiky Československé. Ať žije navždy Československá republika jako společná vlast národa slovenského a českého.“²

Benešova víra v demokratický vývoj republiky byla nezlomná, nicméně jeho současná pozice nebyla jednoduchá. Osvobozené území stále spravovala Rudá armáda a ta s jeho předáním do (česko)slovenských rukou nespíchala. Sovětské úřady dále odmítaly schválit příjezd západních diplomatů.

Beneš se více než kdy jindy začal cítit izolovaný od okolního světa, protože sovětští vojáci mu (prý z bezpečnostních důvodů...) omezovali pohyb po zemi.

Slovenská národní rada ovládaná převážně komunisty navíc stupňovala své požadavky. Chtěla se stát nositelkou zákonodárné i výkonné moci na Slovensku. Do správy společné vlády zařadila pouze zahraniční politiku, obchod a vojenství.

4. dubna roku 1945 přijal Beneš ve svém dočasném sídle v Jakubově paláci v Košicích demisi od předsedy československé exilové vlády Msgr. J. Šrámka. Téhož dne pak jmenoval první československou vládu na osvobozeném území v čele se Z. Fierlingerem.

Následujícího dne schválila nově jmenovaná vláda svůj program, jehož zásady byly dohodnuty ještě v Moskvě. Tento program byl později nazýván Košickým. Odpoledne jej ministerský předseda Fierlinger představil na slavnostním zasedání Slovenské národní rady.

Beneš na tomto zasedání prohlásil, „že považuje za symbolické, že se jako hlava československého státu vrací domů nejprve přes Slovensko.“

Dále zdůraznil, že „považuje celou československou zahraniční činnost, ať už se odehrávala v Sovětském svazu, v Anglii, ve Spojených státech, ve Francii nebo kdekoli jinde

za jeden jediný nedělitelný celek, i když byl představován různými osobami a i když měl politické zabarvení trochu jiné na východě a trochu jiné na západě.“

Připomněl, že „náš boj byl od počátku založen na dvou principech. Především na zásadě mezinárodně právní a politické kontinuity republiky jednotné, demokratické a lidové. A za druhé na nekompromisním boji s fašismem a nacismem.“ Dodal, „že on sám s ním [fašismem a nacismem] nikdy nekompromisoval.“

Řekl také, „že Mnichov nebyl mír, nýbrž začátek války. A že jen díky obětavé pomoci řady zahraničních spolupracovníků jsme mohli zůstat hned od prvních začátků války ve styku s domovem, který přes všechny oběti a potíže nám pomohl držet vždy správnou orientaci mravní, ideovou, dle přání našeho lidu. Tyto všechny skutečnosti nám přinesly plné mezinárodně právní i politické uznání a později i odčinění Mnichova nejprve Velkou Británií a pak ostatními státy. Byla to moje diagnosa světová, že Sovětský svaz a západní Evropa se nakonec dohodnou, povedou válku společně a společně ji také vyhrají a vybudují vítězný mír.“

Československo-sovětskou smlouvu z prosince roku 1943 označil za „pilíř, o který se bude opírat náš bezpečnostní systém. Od uzavření smlouvy se sovětskou velmocí bylo již

zcela zřejmé, že spojenecké velmoci zásadně uznávají naše předmnichovské hranice, i když o tom poslední slovo může být řečeno až podepsáním mírových smluv.”

Značný podíl na vítězství připisoval Beneš armádě. „Je to pro nás veliké vítězství politické i mravní. Mají na něm podíl nejen političtí činitelé v emigraci, disciplinovanost a jednota, kterou jsme v zahraničí udrželi, ale mají na něm podíl zejména a především naši vojáci a to i ti, kteří bojovali po boku Rudé armády, i ti, kdož bojovali v Africe a na západě a mezi nimi zvlášť významnou roli hráli naši letci, kteří zejména v bitvě o Anglii prokázali i našemu politickému boji službu velikou.”

Další část svého projevu věnoval Beneš slovenskému národnímu povstání. „Dábelský nacistický plán rozvrátit a zničit náš stát rozdělením Čechů od Slováků a Slováků od Čechů definitivně a s konečnou platností ztroskotat především slovenským povstáním a jednoznačnou státněpolitickou linií československou. Já sám ve vyřízení věcí slovenských jak mezinárodně, tak i vnitřně už za války, spatřuji další veliký úspěch našeho společného boje. Úspěch, jenž je nejen ku prospěchu republiky, ale i Slovenska samotného. Neboť tím, že během války byla mezinárodně znovu zajištěna jednota československá, jsme nejen zajistili tento veliký princip našeho budoucího národního života Čechů a Slováků, ale zabránili jsme u Spojenců všeobecnému mezinárodnímu uznání

Německu sloužícího slovenského státu. Tím jsme především zamezili to hrozné nebezpečí, do něhož Slovensko přivedl Tisův režim, že totiž ve chvíli porážky Osy by bylo bývalo vrženo do propasti společně s poraženým Německem.“

„Slovensko od roku 1918 zesílilo, vyspělo kulturně, politicky i organizačně a po právu si vynucuje, aby jeho osobitá práva byla respektována. Mně osobně se to jevilo jako samozřejmé již v roce 1938, ani v zemích českých nebude o tom pochybnosti. Slováci a Češi jsou a budou v republice činitelé rovnocenní a rovnoprávní.“

O budoucnosti hovořil Beneš takto. „Jsme si vědomi plně toho, že republika při svém obnovení nemá být prostý návrat k tomu, co bylo před Mnichovem. Masaryk již minulou válku chápal revolučně. Tím víc je třeba tak chápat válku dnešní, která daleko hlouběji a bolestněji zasáhla do života národů, i do života každého jednotlivce. Úkoly, před nimiž stojíme v okamžiku osvobozování naší vlasti jsou úměrné této převratné době. Jsou a budou po celou první periodu výstavby státu velmi obtížné a namnoze budou vyžadovat od vedoucích lidí i od širokých vrstev nejvyšší vypětí sil, často i strádání a ještě nové oběti. Věřím našemu prostému člověku. Vím, že je tak politicky uvědomělý a tak vzdělaný, že ví po zkouškách posledních let ještě lépe než kdykoliv dříve, co pro něj tento stát znamená a co mu slibuje nová jeho pevná a bezpečná

budoucnost. Jistě tedy ze sebe vydá vše, čeho je ještě schopen po vyčerpání nacistickou okupací, aby republika zajistil té bezpečnosti co nejvíce. Také vojsku, vládě a všem vedoucím lidem a především i Národní radě slovenské připadá tu odpovědnost velická.“

Za druhou prioritu v otázce bezpečnosti státu považoval pomoc obyvatelům osvobozených území. „Nebude to úkol snadný. Všude bude třeba pomoci hospodářské, sociální, zemědělské, zdravotní.“ Třetí problém, který podle Beneše vyžadoval rychlé řešení, bylo očištění republiky od všech jejích nepřátel. „Zvláště v českých zemích se tzv. sudetští Němci dopustili tak hrozných zločinů proti českým lidem, že jich nikdy zapomenout nemůžeme. Národnostně vnitřní struktura státu nemůže tudíž zůstat taková, jaká byla za republiky první. Nový stát bude jen národním státem Čechů a Slováků. Naše vlastní dějiny by nás jednou soudily, kdybychom nevyplnili v tomto směru svoje povinnosti k národní budoucnosti.“³

Ze všech uvedených bodů jasně vyplývá, jak moc se Beneš snažil zmírnit rozpory mezi českým a slovenským křídlem národa. Ve svém dočasném sídle pracoval, seč mu síly stačily a s mírnou nadsázkou bychom mohli říct, i Sověti dovolili. Posílal J. Masarykovi své instrukce ke vzniku Společnosti národů. Zkoušel se spojit s odbojovými organizacemi v Čechách, např. (úspěšně) s Radou tří. A

v polovině dubna navštívil československý armádní sbor vedený generálem K. Klapálkem.

Informace z domova však nebyly zcela pozitivní. Za prvé většina obyvatel se po šestiletém „vězení“ přestala zajímat o politické dění a hrozilo, že přijme první řešení, které jí bude nabídnuto. Za druhé jak sovětští, tak američtí vojáci se na osvobozovaném území nechovali zrovna jako výkvět ctností, zabavovali majetek a dopouštěli se násilností, když v menší míře nežli kdekoliv jinde. Za třetí slibovaná pomoc ze Západu nepřicházela v dostatečné míře a vojáci německé armády, kteří se ještě nacházeli v Československu, se nadechovali k poslednímu mohutnému odporu. Beneš věděl, že musí udělat vše proto, aby obyvatelstvo neupadlo do ještě větší deprese.

7. dubna roku 1945 se dostaly první sovětské jednotky na české území, 13. dubna obsadily Vídeň a 2. května byl dobyt Berlín. Postoupil i vývoj na západě, kde spojenecká armáda v průběhu dubna dosáhla řek Rýn a Labe. 20. dubna byla osvobozena Aš. Nejčastěji pokládaná otázka nyní zněla – Kdo osvobodí větší část Československa?

Na počátku května roku 1945, v době, kdy sovětská armáda bojovala na Moravě, se americké jednotky nacházely zhruba 150 kilometrů před Prahou. Rychlý postup Spojenců Beneš a jeho spolupracovníci samozřejmě vítali, méně již

Sověti. Za důležitou považovali přítomnost amerických vojenských jednotek ve střední Evropě i londýnští diplomaté. Věděli, že by osvobození větší části československého území Američany mohlo narušit mocenské ambice Sovětského svazu v tomto prostoru.

Nicméně vrchní velitel amerických jednotek Dwight Eisenhower spíše preferoval odříznutí Němců v Dánsku a obsazení západních částí Rakouska. I přesto oznámil Sovětům, že by Američané – konkrétně jednotky generála Pattona – mohli osvobodit české území na západ od Vltavy a Labe. Tuto možnost ale sovětská strana odmítla.

Mezitím v Praze vypuklo 5. května protiněmecké povstání. Na pomoc mu přicházela sovětská armáda od Krušných hor a americká od dobyté Plzně a Rokycan. Protože postup Sovětů se zpomalil, průchod přes Krušné hory nebyl snadný, očekával Beneš, že hlavní město bude osvobozeno Američany. Jeho domněnku podpořila německá kapitulace v Remeši ze dne 7. května. Němci v Čechách ovšem bojovali dále.

V úterý ráno 8. května roku 1945 Beneš se svým doprovodem opustil Košice a přes Báňskou Bystřici a Zvolen se vypravil zase o něco blíže Pražskému hradu – do Bratislavy.³ Dlouho zde ale nepobyl. Druhý den byl totiž

informován o osvobození Prahy sovětskými jednotkami, a proto se velmi brzy vypravil na cestu domů.

12. května pozdravil Beneš Brno slovy. „Mohu vám říci, že jsem upřímně rád, že už jsem doma. Bylo to dlouhé, bylo to někdy smutné, ale nikdy jsme nezoufali, nikdy jsme se nepoddali. Nyní se dáme hned do práce. A budeme dělat pořádek mezi námi, zejména také i zde v městě Brně s Němci a všemi ostatními. Můj program je, že otázku německou musíme v republice vylikvidovat [uzavřít]. V této práci budeme potřebovat všech sil všech vás.“⁵

Beneš v Brně mj. navštívil známé Kounicovy studentské koleje, které za okupace plnily funkci věznice a vyzval ty, co byli věznění, aby své zážitky sepsali, z důvodu uchování v paměti národa.⁶

3. EDVARD BENEŠ OD NÁVRATU DO PRAHY PO ZNÁRODNĚNÍ

Po návštěvě Brna čekala Beneše závěrečná etapa návratu do vlasti. Odjel z Brna směr Blansko, Letovice, Česká Třebová, Choceň, Pardubice, Kolín, až konečně 16. května dorazil na Wilsonovo nádraží v Praze. Bylo právě čtvrt na čtyři, když mohla Praha s nadšením uvítat navrátilivší se hlavu státu.¹

Zmapujeme si nyní podrobněji Benešovu cestu Prahou. „Po více než šesti letech se Praha opět oděla do hávu ryze českého, aby uchystala prezidentovi triumfální uvítání po návratu z ciziny a projevila mu svou vděčnost za jeho neúnavný boj za práva a svobodu Čechů a Slováků. Pravidelný život dnes v Praze ustal. Dlouho před příjezdem presidenta republiky proudily zástupy do vnitřního města.

V 15 hodin 15 minut vjíždí zvláštní vlak do nádraží. President republiky Dr Beneš stojí u okna salonního vozu s obnaženou hlavou a kyne rukou, když se ozývá jásavý potlesk. V salonku Wilsonova nádraží oslovil pana presidenta předseda zemského Národního výboru Josef Smrkovský. Jménem lidu, který trpěl, bojoval, umíral, pravil, děkujeme za dílo pro osvobození vlasti a za úsilí o jednotu. Ze všech sil se

vynasnažíme, abychom vybudovali novou demokratickou republikou pod Vaším vedením.

Dlouhá kolona aut, která tvořila presidentův průvod, se vydala Hooverovou třídou, Václavským náměstím, ulicí 28. října, Národní třídou k Národnímu divadlu, poté přes Masarykovo nábreží, ulicí Karolíny Světlé, Křižovnickým náměstím a Křižovnickou ulicí, Smetanovým náměstím, Sanytrovou ulicí, Pařížskou třídou až na Staroměstské náměstí.

Odtud se prezidentův průvod vracel zpět stejnou trasou na Křižovnické náměstí, pokračoval přes Karlův most, Mosteckou ulici, Malostranské náměstí, Nerudovu ulici a Hradčanské náměstí na Hrad.

V 15.45 se na Václavské náměstí blíží vůz pana presidenta. Slzy kanou s tváří, lidé se objímají a provolávají slávu naší a Rudé armádě a Československu. Pan president projíždí volně se svou chotí a kyne na pozdrav svému lidu, kterému se tolik obětoval a pro nějž tolik udělal. Národní třídu zalilo volání „Zdar“ a „Slávy“ vstříc příjíždějícímu presidentu republiky. Jásot a nadšení se vystupňovalo v bouři, když se vůz presidenta republiky s chotí přiblížil k budově Národního divadla, odkud s balkonu zazněly fanfáry z Libuše.

Vyvrcholením triumfální cesty presidenta Beneše osvobozenou Prahou byla zastávka na Staroměstském náměstí,

kde se konalo slavnostní uvítání hlavním městem a vládou republiky. Stalo se tak před shromážděním delegací domácího i zahraničního odboje, zástupců nejvyšších úřadů státu a všech složek národa z Prahy i z venkova. Nad začouzenou šedi vypálených domů vítězily jako symbol radosti veselé barvy státních vlajek. Z pestrobarevného koberce krojů vyčnívala postava Husova, symbolizující spojitost s dějinami a plynulost národní tradice jakož i věrnost velkým ideálům mravním z minulosti.

Po jedné straně čestné tribuny zaujaly stanoviště delegace Rudé armády, pozvaní čestní hosté, zástupci vysokých škol, uměleckého světa, po druhé straně delegace armády československé, činovníci Zemského národního výboru a zástupci pražských národních výborů, naproti čestné tribuně pak delegace žalářovaných i internovaných, delegace pozůstalých po popravených a padlých, vpravo od nich oddíl partyzánů, složek civilní ochrany, dále delegace legionářů, národních gard a četná poselstva revolučních závodních oddílů.

Za prozpěvování národních písní vyčkávaly tyto mohutné zástupy, představující v těchto historických chvílích celý československý národ, příjezd[u] presidentova. Těsně po 16 hodině prošla od úst k ústům zvěst, že se průvod blíží. Nad mořem hlav se vynořil známý obličej. To president – povstal v autě, zřejmě dojat a kynul rukou na všechny strany.“²

Ve svém projevu na Staroměstském náměstí Beneš učinil tlustou čáru za předchozím obdobím. Nejprve se v něm vrátil k neutěšeným dnům mnichovským a vyzdvihl odvahu bojovníků za obnovu republiky. „V Praze válka začala, v Praze skončila. Německo, které se v této válce pokrylo neuvěřitelnou hanbou a nezměrným opovržením, padá na čas do zkázy zničení. Češi a Slováci znovu vstávají k novému, velikému vzmachu, práci a životu.“

Beneš dále v obrysech nastínil nejdůležitější body příštího procesu budování státu. Zdůraznil nutnost spolupráce se Sovětským svazem i západními demokraciemi. Očekával, že Československo zasáhne řada změn – od zjednodušení politického života, přes úpravu vztahu Čechů a Slováků, k vytvoření nových zásad národního hospodářství. Připomněl potřebu vypořádat se s německým živlem. V závěru dodal. „Věřím ve velkou národní disciplínu, ve veliké národní české a slovenské vlastenectví, věřím ve velikou obnovu.“³

„Na Malostranské náměstí došla první auta průvodu před šestou hodinou. Malostranské loubí i chodníky, plné Pražanů, byly zpestřeny červenými košilemi Sokolů a kroji sokolek, jejichž skupiny stály po obou stranách cesty. Sokolové vítali tak návrat svého člena, presidenta Beneše, do osvobozené Prahy.

Na sklonku dne hluboce dojat vystoupil president ze svého vozu a po více než šesti letech stanul opět v sídle hlavy československého státu, aby se ujal řízení našich věcí a práce na obnově národního života.“⁴

Na několika předchozích stranách jsme teď mohli vnímat slavnostní atmosféru jednoho květnového dne roku 1945, která v pozitivním slova smyslu zapůsobila i na Beneše. Škoda jen, že heslo „Nic netrvá věčně“ platilo i v tomto případě...

Ve svém projevu na Staroměstském náměstí vyzýval Beneš všechny obyvatele Československa k práci. Sám šel příkladem – hned druhý den po návratu přijal na Hradě představitele domácího odboje, o něco málo později členy pražského vojenského odboje v čele s K. Kutlvašrem, 19. května podepsal první z dekretů, který se týkal majetku Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů, na konci května se setkal s představiteli České národní rady pod vedením A. Pražáka. Beneš vyslovil delegaci poděkování. „Za vytvoření mravních a politických základů pro další život a budování státu. Bude nutná jednota politických stran.“⁵

Na 30. května si Beneš připravil projev k vojákům Československé samostatné obrněné brigády, navrátilivších se ze západní fronty. „Vítám vás na půdě vlasti, k jejímuž

osvobození jste tak vydatně přispěli. Děkuji vám za všechnu vydatnou práci na západní frontě, děkuji vám zejména za to, co jste v posledních nedělích vykonali.“⁶

V květnu roku 1945 skončila druhá světová válka. Od války k míru je ovšem dlouhá cesta. Spory mezi vítěznými mocnostmi propukly vzápětí. Vyvolaly je dohady o postupu vůči poraženému Německu, ale i o osudu států, které obsadila sovětská armáda.

Konflikty se nevyhnuly ani Československu. Při hranicích se Slovenskem se nechtěli vzdát Maďaři. S Poláky se dostalo do sporu kvůli Těšínsku.

Jedním z důkazů, že Spojenci stále táhnou za jeden provaz, i když měnící se ve šňůrku, bylo podepsání Charty Organizace Spojených národů 26. července roku 1945 v San Franciscu. Svůj podpis pod dokument připojil i Jan Masaryk, což mělo pro Československo pozitivní mezinárodní dopad. Propagace proruských názorů ze strany československé sice ve Spojencích příliš důvěry nevzbuzovala, ale dočasně přinášela Čechoslovákům své ovoce.⁷

V Československu měli demokraté, vedení oslavovaným Benešem, nadále převahu. E. Táborský napsal, „prezidentovo triumfální uvítání ve vlasti znamenalo pro něj a jeho spojence

mohutnou a velice potřebnou vzpruhu. Převážná většina Čechů a Slováků stranila spíše jemu než Gottwaldovi.“⁸

Benešova nemoc i snaha zůstat vždy nadstranickým však vedly k tomu, že se oslabila jeho reálná moc ve prospěch politických stran, převážně komunistů.

Většina veřejnosti i politické reprezentace si žádala potrestání Němců, Maďarů, válečných zločinců a kolaborantů. Lidé s nimi odmítali žít v jednom státě. I proto Beneš již 19. května podepsal dekret o zabavení jejich majetku (s výjimkami udělovanými členům protinacistického odboje). V režii odpovědných ministerstev pak byly připravovány další podobné zákony, např. zákon o zrušení občanství příslušníků neslovanských menšin. Beneš těmto návrhům nechtěl dát zelenou před tím, než by ho schválily západní velmoci na blížící se Postupimské konferenci, i když i on byl zastáncem transferu „vinných“.

Po úpravě volaly také česko-slovenské vztahy. Slovenští političtí reprezentanti si představovali obnovenou republiku jako federaci, očekávali mj., že vznikne český protějšek Slovenské národní rady. Aby byla stanoviska k dané věci náležitě vzájemně pochopena, pozval Beneš 1. června roku 1945 delegaci Slovenské národní rady na schůzku.

Za Slovenskou národní radu byli na Pražském hradě přítomni pánové – J. Lettrich, K. Šmidtke, G. Husák, L. Novomeský, M. Pollák, S. Belluš, P. Blaho, J. Beharka, J. Čech, I. Horváth. Za kancelář prezidenta republiky se zúčastnil P. Drtina.

Beneš se tázal na stav jednání mezi československou vládou a Slovenskou národní radou. Husák mu odpověděl, „že se vyskytly určité difference, ale že v konečném stádiu bylo v podstatných otázkách dosaženo dohody.“

Beneš navázal. „Sám zatím nechci do jednání zasahovati, radím postupovati opatrně a odvážně; při dnešních jednáních může jít jen o úpravu provisorní, konečné slovo řekne parlament.“

Husák se dále zeptal prezidenta, co si myslí o slovenských požadavcích. Beneš rozšířil svá předchozí stanoviska. „Myslím, že obavy z tzv. centralismu jsou absolutně neoprávněné a neopodstatněné. Sám nemohl bych nic, co by vypadalo jako centralismus, přijmouti.“

Ke slovu se dostal i dr. Belluš. „Chtěli bychom vědět, zdali i v zemích českých utvoří se orgán podobný, ve kterém by Slovenská národní rada měla svého spolupartnera.“

Na to Beneš odpověděl. „Již při jednání s kolegou Novomeským v Londýně jsem řekl, že v českých zemích má

být český a moravský zemský národní výbor podobně jako na Slovensku, při čemž by Slovensko mělo větší decentralizační kompetenci.“

Dále byl Beneš tázán na to, jak si představuje vyřešení otázky související s vystěhováním Maďarů. Beneš se vyslovil. „Na Slovensku problém vystěhování není tak jednoduchý jako v Čechách, poněvadž souvisí s otázkou výměny obyvatelstva. Na prvním místě musí být uskutečněn ohromný přesun obyvatelstva, např. z Anglie Čechů, Rusů, Poláků, Italů, Francouzů. K evakuaci našich neslovanských národností může dojít až potom, dojde-li k dohodě se Spojenci do jednoho, jednoho a půl roku. Ručíme za to, že evakuace bude provedena způsobem humánním.“

Předseda Slovenské národní rady J. Lettrich položil Benešovi následující otázku. „Pane presidente, je možno očekávat korekturu hranic slovensko-maďarských?“ Beneš reagoval. „Celá moje snaha za hranicemi byla dána stanoviskem, které jsem zaujal v roce 1939: předmnichovské hranice. To je naše zásada, náš morální požadavek. Byl jsem toho názoru, že čím absolutnější bude naše vítězství, tím pevnější budou naše hranice, eventuálně že korektury v náš prospěch nejsou vyloučeny, je absolutně nutné řešit košický úsek.“

Pan prezident pak poděkoval delegaci Slovenské národní rady za návštěvu a vyslovil naději, že tyto návštěvy v Praze budou častější.⁹

Beneš vystoupil s požadavkem odsunu Němců znovu při slavnosti na počest zemřelých v Lidicích 10. června roku 1945. Z tragédie se měl podle něj zodpovídat celý německý národ, „převážná většina německého lidu až do poslední chvíle před konečným pádem tohoto ničemného systému jej mlčky trpěla anebo s ním přímo souhlasila, jen když to pomůže dosáhnout kýženého cíle: vítězství ve válce.“ Beneš také apeloval na domácí i zahraniční politickou scénu, aby uzavřela spojení, jež by pomohlo zabránit propuknutí německé hrozby nanovo.¹⁰

Mocnosti vypuknutí nové německé hrozby nepovažovaly v tuto dobu za reálné. Mezinárodní vývoj se již ubíral jiným směrem – vstříc studené válce – konfliktu Spojených států a Sovětského svazu, kterému padlo za oběť také Československo.

Jednak z úcty k Masarykově tradici, jednak z vlastní potřeby promlouvat k obyvatelům země podnikl Beneš po návratu do vlasti řadu návštěv jednotlivých krajů republiky. 15. června roku 1945 vyjel na návštěvu rodného Plzeňska. Zastavil se u rusko-americké demarkační čáry, odkud zamířil na plzeňské nám. Republiky, kde ho přivítali primátor J. Ulrich a starosta V. Hrbek.

V projevu, který nemohl chybět, se Beneš rozhovořil. „Pan starosta Ulrich se zmínil o mých řečech v rozhlase londýnském, o tom jak zde byly poslouchány. Věděl jsem, že všude se u nás poslouchá londýnský rozhlas, že poslouchání bylo tak všeobecné a že mělo tak veliký význam, jsem opravdu netušil. Vidím nyní, že Němci i zde se podstatně mýlili a nedomýšleli, jak rozvratný to byl činitel ten náš londýnský a moskevský rozhlas pro všechny jejich podniky a plány. Neměl jsem nikdy pochybnosti, že k válce dojde, že to bude válka strašná a Hitler nakonec vyhrát nemůže. A bylo za války mým cílem informovat vás o tom, co se děje. Pak mi šlo o to udržovat zde u vás vědomí národních tradic, které jsou a zůstanou nesmrtelnými a na které Němci podnikli tak prudké a podlé útoky. V třetí fázi války mi šlo o připravení celého národa na toto veliké vítězství. A konečně v posledním období jsem k vám jasně začal mluvit o tom, co bude po válce; že po této válce budování státu a nové společnosti bude obtížnější a tudíž poválečné naše poměry, že budou poměrně těžší než po válce minulé.“

Vyzval všechny obyvatele k usilovné práci. „Především vás žádám všechny bez rozdílu, abyste se dali do práce. Buďme si vědomi, že po tak strašné válce, budou poměry změněny. Ať si na to nikdo nestěžuje neboť není vyhnutí. Budeme-li tyto

proměny provádět rozumně a rozvážně, bude z toho mít celek národní dokonce veliký užitek a to musí být hlavní náš cíl.“

Zmínil se o příštím politickém životě státu, za jehož základ považoval součinnost zredukovaného počtu politických stran. „Vřele si přeji, aby strany byly k sobě vzájemně loyální, korektní.“

Znovu se vrátil k problematice potrestání válečných zrádců a kolaborantů a k otázce socializace. „Naše vláda právem se rozhodla vyčistit republiku od všech zrádných elementů. Je to úkol veliký, musíme se o něm dohodnout se Sovětským svazem, s Velkou Británií a se Spojenými státy. A já nepochybuji o tom, že k této dohodě dojde. Jak víte, byla už a budou ještě učiněna některá opatření směřující k socialisaci některých velikých podniků a průmyslu ve státě. Vy všichni jistě dokážete, že takové Škodovy závody neutrpí nic, když vezmou na sebe nový ráz a nový systém společenské výroby. Vy zde v Plzni a v západních Čechách máte speciální postavení. Můžete pozorovat zde na místě naši mezinárodní a světovou situaci. U vás se stýkají všichni tři naši velicí Spojenci, kteří přispěli nejvíce k porážce Německa a k našemu osvobození. Máme životní zájem na tom, aby vztahy mezi našimi spojenci byly dobré a aby na vztazích těch byl vybudován nový bezpečnostní systém světový a dlouhý, velmi dlouhý mír.“¹¹

Beneš rovněž přijímal značné množství zahraničních návštěv ve svém sídle. Mimo jiné se na Hradčanech sešel se zpravodajem Reuterovy kanceláře A. G. Bettanym, kterému poskytl rozhovor týkající se plánu poválečné výstavby Československa. Beneš pravil. „Jsem pevně přesvědčen, že Československo se mezi středoevropskými zeměmi první zotaví z následků války a šestileté bestiální nacistické okupace. V důsledku toho, jakou cestou válka skončila, ocitli jsme se přirozeně poněkud izolováni od západu, při tak početném sovětském a americkém vojsku v naší zemi jsme se musili přizpůsobit jejich požadavkům. Rád bych zdůraznil, že Československo bude svobodnou a nezávislou zemí. Československo je spojencem sovětské velmoci i západních mocností.“

Rozhovor se poté opětovně stočil k tématu menšin. „Menšiny nejsou nikdy spokojeny, ať se jim učiní jakékoliv ústupky, pokud zůstávají menšinami. Mohou být uspokojeny jen tehdy, stanou-li se většinami. Navrhujeme proto v souhlasu se třemi velmocemi, aby se přistoupilo na jediné možné řešení, totiž přesun obyvatelstva. Chceme, aby se tento přesun děl organisovaným a řádným způsobem a aby byl proveden lidsky.“

Beneš nezapomněl ani na poděkování Angličanům. „Většinu svých šesti let ve vyhnanství jsem strávil v Anglii a

budu navždy povděčen britskému národu za vlídnost a pohostinství, jež osvědčil vůči mně i československému lidu. Nyní, když válka již minula, přejeme si mítí znovu co nejtěsnější styky s britskou vládou a britským národem, tak jako je máme se Sovětským svazem.“¹²

V době setkání Beneše s Bettanym se potřetí a naposledy sešla Velká trojka, ve složení Truman, Stalin, Churchill, později Attlee. Od 17. července do 2. srpna roku 1945 zasedala Postupimská konference. A ta s konečnou platností rozhodla, co s poválečným Německem a Evropou.

Německo bylo rozděleno do čtyř okupačních zón. V každé z nich se směly formovat demokratické politické strany, ústřední německá vláda ale povolena nebyla. Dále byla vyhlášena německá demilitarizace, chystala se likvidace veškeré zbrojní výroby, ostatní průmyslová odvětví byla zahrnuta pod spojeneckou kontrolu.

Velký prostor byl věnován diskusím o německých hranicích na východě. Dohoda tří dále potvrdila spolupráci západních velmocí se Sovětským svazem. Československá zahraniční politika včetně Beneše na toto spojení spoléhala a v tomto případě neměla být zklamána.

Beneš 3. srpna roku 1945 podepsal dekret o úpravě československého státního občanství osob s národností

německou a maďarskou. Československé státní příslušnosti byli zbaveni Němci, Maďaři, ale i Češi a Slováci, kteří se za války podíleli na protičeskoslovenské činnosti.

Tak například ve svém projevu z 14. září vyložil. „Nebylo ničeho, co bychom nebyli v letech 1938 – 1939 podnikli, abychom my jako národ v této veliké historické zkoušce obstáli. Naši Němci naproti tomu zradili stát, zradili demokracii, zradili mír, zradili lidskost a lidství. Přitom otevřeně hlásali naši porobu a naše vyhubení. Spolužití s nimi se ukázalo pro nás nemožným – musí proto odejít z této země. Musíme postupovat tak, aby nám ostatní svět nemohl nic vytýkat, abychom měli svědomí národně i lidsky zcela čisté, abychom mravně obstáli před soudem historie.“¹³

Ve stejném duchu se vyjádřil i o měsíc později při svém projevu v Mělníku. Prohlásil. „Už tehdy [v roce 1942] jsme v Londýně připravili plán na systematické, oragnisované a skutečně humánní odsunutí našich Němců do Německa. Zejména jsme je už tehdy chtěli provádět mezinárodní dohodou a podložit je i finančně, spojujice je s řešením otázky našich reparací proti Německu. Učinili jsme svůj nevyhnutelný závěr, i když pro náš hospodářský život tíživý: Naši Němci od nás musí odejít. Všichni tři velcí Spojenci zásadně to přijali na konferenci v Postupimi. V poslední době jsme však kritisováni v mezinárodním tisku , že se přesun Němců u nás provádí

nedůstojným, nepřijatelným způsobem. Děláme prý totéž, co dělali nacisti nám. Ať výtky ty jsou snad v jednotlivostech pravdivé, či nikoliv, prohlašuji zcela kategoricky: Naši Němci do říše musí odejít a v každém případě odejdou. Odejdou na základě své vlastní ohromné viny, svého působení předválečného u nás a celé své válečné politiky proti našemu státu a našemu národu. Ti, kteří budou uznáni jako protifašisté, zůstavši věrni naší republice, mohou u nás zůstat. Ale celý náš postup ve věci jejich odsunu do říše musí být lidský, slušný, správný, morálně odůvodněný, přesně plánovaný a se všemi Spojenci pevně dohodnutý.“¹⁴

Další změny mělo podle Beneše provádět Prozatímní národní shromáždění. Byl si dobře vědom toho, že větší zásahy do majetkových poměrů v podobě chystaného znárodnění průmyslu a financí způsobí nesrovnalosti ve vztahu k Západu a těm se chtěl vyhnout stůj co stůj.

Již jsme zmínili, že Beneš v červnu navštívil svůj rodný kraj – Plzeňsko. V červenci se vypravil na návštěvu středních Čech – do Poděbrad a Kolína.

Na poděbradském náměstí uvítal pana prezidenta předseda místního Národního výboru dr. Filip, poděkoval mu za osvobození národa a vyslovil známé to heslo – „Pravda vítězí“.

Beneš přidal pár slov, v nichž oživil památku Jiřího z Poděbrad i T. G. Masaryka. „Pěkně jste řekl, pane předsedo, že svými lázeňskými prameny chcete pečovat o zdraví srdce národa, novými školami o jeho duši, sklářskými brusy o jeho potěšení. Plníte tím i odkaz presidenta – Osvoboditele, když v synthese duchovního a fysického zdraví národa hledáte nezbytný předpoklad udržení našeho státu. Synthesa fysického a duchovního zdraví je současně i synthesí práce a mravnosti, svorným spojením spoluobčanů všech vrstev a všech povolání. My v zahraničí i vy zde doma hledali jsme společně onu synthesu pro další vývoj našeho státu. Jak nevzpomenouti této skutečnosti právě ve městě Jiřikově, toho krále, který ve svých demokratických představách žádal od svého lidu spolupráci všech vrstev národa i vyrovnání různých názorů v národě v harmonické, i když ne mechanické jednotě. I my dnes žádáme tuto jednotu ve spolupráci více než kdykoli jindy, všude a ve všem, spravedlivě a rozumně, ale také bez výjimky stejně ode všech.“

„Můžeme-li se dnes dovolávat vzoru státníka, který před pěti staletími řídil osudy našeho národa a můžeme-li v něm [v Jiřím z Poděbrad] spatřovati vzor státnické moudrosti i dnes, zdůrazňuji tím, jak hluboké jsou tradice demokracie v našem národě. Král Jiří viděl jasně, kde je dobro lidu, byl vpravdě králem lidovým. Pro sociální a duchovní problémy své

dobu měl pochopení. Toto sociální hledisko tvoří jeden z oněch významných článků, spojujících naši dobu s dobou krále Jiřího.“

Věnoval se také problematice vůdců v demokracii. „Své výjimečné postavení mají zakládati političtí vůdcové na svém skutečném, hlubokém vědění a vzdělání a na znalosti společenských poměrů, na své skutečné politické schopnosti a talentu a politickém talentu, na smyslu pro odpovědnost, na opravdivosti, poctivosti a oddanosti ideálu demokracie, na své mravní důstojnosti a velikosti. Jen lidé takovými vlastnostmi vyzbrojeni jsou hodni toho, aby představovali praktickou stránku vznešené myšlenky demokracie. Jestliže si pak ti, kdož přijímají z rukou svého lidu veřejné funkce, budou stále vědomi své odpovědnosti, jak v každodenním životě svými rozhodnutími zasahují do osobního života občanů a tím rozhodují o jejich spokojenosti či nespokojenosti.“¹⁵

Velmi významná byla rovněž Benešova cesta na Slovensko. Beneš se vydal získávat Slováky pro Československo 28. srpna roku 1945. Jeho první zastávkou bylo město Sliač nedaleko Banské Bystrice. Přednesl zde další z řady projevů, týkajících se problematiky národnostních menšin. „Menšiny se podílely na rozbití republiky, proto mají jediné právo – odchod od nás“, a zestátnění průmyslu. Poté

zamířil na místní radnici, do biografu a ve večerních hodinách se zúčastnil slavnostní večeře v hotelu Palace.

Na druhý den podepsal Beneš v Báňské Bystrici dekret o amnestii pro příslušníky československé armády. Ku příležitosti oslav 1. výročí slovenského národního povstání řekl. „Za šťastné a spokojené Slovensko, za svornou a jednotnou spolupráci Čechů a Slováků, za prosperující a silnou Československou republiku“

4. září roku 1945 navštívil Beneš Dobrou Nivu. I zde oslovil občany. „Pred rokom pustilo se Slovensko smele a nebojáčne do otvoreného boja proti odvekemu nepriateľovi Slovenska. Otvorený boj za najvyššie hodnoty ľudské, za slobodu politickú, hospodársku, sociálnu a kultúrnu bol a je dôkazom národného povedomia, politickej vyspelosti a demokratického smýšľania nášho ľudu.“

Ujistil místní, že pomoc při obnově poničené země bude směřovat ze všech stran. „Škody sú tak veľké, že ich nie je možné v krátkej dobe nahradiť. Sem rád, že všetky ťažkosti i nedostatky mužne a statočne znášate. Možem vás však uistiť, že je snahou Slovenskej národnej rady i ústrednej vlády pomôcť vám čo v najväčšej miere všetkým tým, čo potrebujete k hospodárskej obnove svojho života.“

A neváhal znovu poukázat na jednotu Čechů a Slováků:
„Máme svoj samostatný štát, jednotnú nedeliteľnú republiku
Československú a je povinnosťou nás všetkých bez rozdielu
pracovať poctive a svedomite, obetave a nezištne a tak prispieť
k čím rýchlejšej konsolidácii pomerov. Spoločnými silami se
nám to iste podarí.“¹⁶

4. EDVARD BENEŠ OD ZNÁRODNĚNÍ DO NOVÉHO ROKU

Levicové strany Národní fronty prosazovaly, aby k znárodnění hospodářství došlo v co nejbližším možném termínu, nejlépe ještě před zasedáním prozatímního parlamentu. A to převážně z obavy před tím, že by si někteří jedinci tento velký zásah do hospodářské oblasti mohli ještě rozmyslet. První verzi dekretu proto zpracovalo ministerstvo průmyslu pod vedením sociálního demokrata Bohumila Laušmana už v srpnu roku 1945. Protože se však kromě znárodnění těžkého průmyslu chystalo i znárodnění finančních institucí a oblastí potravinářského průmyslu, přijetí se protáhlo o celé dva měsíce. Beneš dokumenty podepsal 24. října roku 1945.

První vstoupil v platnost dekret o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků. Současně byl podepsán dekret o znárodnění některých podniků potravinářského průmyslu, převážně cukrovarů, lihovarů a pivovarů. Jako třetí podepsal Beneš dekret o znárodnění bank a soukromých pojišťoven. Posledním z této série byl dekret, který zaváděl závodní a podnikové rady, jež měly zastupovat zájmy zaměstnanců. Beneš k dané věci řekl: „Mohutný dnešní projev,

i když je provázen tím nejbouřlivějším souhlasem nemůže však v nás utlumit pocit velké odpovědnosti, již si všichni musí nejen být plně vědomi, ale kterou na sebe musí ochotně vzít.“

Upozornil na to, že zestátnovací opatření nebudou znamenat rychlé zlepšení poměrů, že naopak lze očekávat prozatímní zhoršení situace. „Dnešní radost slavnostního dne se zítra změní v práci obvyklého dne všedního a my si rázem uvědomíme, že nám nastává práce těžší a namáhavější. Nastane nám doba těžkých zkoušek a práce, obtíží a bojů o skutečné provedení toho, co bylo zatím jen provedeno dekretem.“

Řekl, že by obyvatelům mohlo pomoci překonat obtíže „vědomí, že pracují svém skutečně svobodném domově, ve své znovuzrozené vlasti, která jim dnes dává nová dalekosáhlá sociální a hospodářská práva.“

Dále zdůraznil potřebu jíti při uvádění změn svou vlastní cestou. „Jsme si vědomi toho, že všechna tato nová opatření musíme bezpodmínečně dělat podle svého plánu, podle své koncepce a v duchu našich tradic a našich poměrů. Jen tak můžeme být připraveni a vyzbrojeni proti mnoha těžkostem, s nimiž uzákonění průmyslového zestátnění setká.“

Počítal i s případným odporem. „Žádná veliká myšlenka není tak všeobecná, aby nebylo jejích odpůrců. Žádná nová myšlenka není tak průrazná, aby nenarazila. Buďme připraveni

na to, že vyvstanou odpůrci přímí i nepřímí, doma i za hranicemi. Bude to odpor politický i hospodářský. A budme spravedliví a řekněme si, že to bude snad i řada námitek věcných, tu a tam oprávněných. Cizina bude velmi kriticky a pod zorným úhlem svých dosavadních hospodářských zkušeností zkoumat průběh i výsledky našeho dnešního rozhodnutí.“

Prohlásil, že úspěch v této věci závisí „na spojení všech rukou a všech mozků, začleněných ve výrobě. Měli jsme a máme vyspělý průmysl, díky zdatnosti jak našich dělníků, tak i našich techniků, inženýrů, ředitelů, obchodních a jiných odborníků. Ani ti nesmějí chybět v řetězu spolupráce. Nezapomínejte však, že nám ubude na 800.000 až 1.000.000 pracovních sil z odsunu našich Němců do říše. Ti musí být bezpodmínečně nahrazeni jak zvýšením pracovního výkonu, tak i přímým šetřením těmi, kdož nám zbylí.“

Zestátnění podle Beneše nemělo být likvidací soukromého sektoru. „Zestátnění neznámá vyloučení nutné kalkulace, neznámá vyloučení zásad rozumné šetrnosti a provozní úspornosti, stejně jako neznámá odstranění a nedbání finančních zásad soukromého hospodářského podnikání při dalším vedení podniku.“

Varoval, „nepodaří-li se toto dílo, bude to znamenat naši hospodářskou porážku se všemi jejími důsledky – pokles hospodářské úrovně, pokles rozmachu a činnosti ve všech ostatních oborech našeho národního života, nové spory a boje politické a kulturní.“

Nabádal občany, aby si uvědomili, že „nebudou pracovat pro anonymní kapitál, ale pro svůj stát, pro svůj národ, pro své rodiny a pro sebe samy.“¹

Benešovou současnou prioritou byl odchod zahraničních armád z Československa, dále usiloval o upevnění postavení státu v Evropě a o zajištění bezpečnosti republiky. Ta měla být podpořena spoluprací Československa, Polska, Sovětského svazu a dalších slovanských zemí. I když Beneš nezapomněl zdůraznit, že spojení bude možné realizovat pouze v případě, že Sovětský svaz žádným způsobem nenaruší suverenitu svých spojenců.

Koncem listopadu roku 1945 opustila Československo většina sovětských i amerických armádních jednotek. Československo se tak stalo jedinou zemí ve střední Evropě, kde se v tuto dobu nenacházela žádná cizí armáda, což, jak uvádí Jindřich Dejmek, zvyšovalo naděje demokratů na uchování ústavních řádů v republice.²

Spolupráci mezi Československem a Polskem však narušovaly spory o Těšínsko. Pražská vláda i prezident trvali na návratu hranic do předmnichovských dob, polská diplomacie měla představy odlišné. Situace se neuklidnila ani po rozhovorech předsedů vlád obou zemí, kteří se sešli v Moskvě a spory o hranice se protáhly až do počátku příštího roku. K jejich překonání přispěl až Stalinův nátlak, který můžeme považovat za počátek přímého vměšování Sovětů do zahraničně-politických záležitostí Československa.

Komplikované byly i vzájemné vztahy s Maďarskem. Maďarští představitelé odmítli jednostranný odsun obyvatelstva a navíc hrozili, že s maďarskými rolníky odejde ze Slovenska i jejich půda. Rovněž spolupráce s bývalými členy Malé dohody – Jugoslávií a Rumunskem – již z pohledu českých demokratů nebyla možná, protože vývoj v těchto zemích se odklonil od demokratické linie.

Navíc komunisté začali upevňovat své pozice v armádě. Podařilo se jim ovládnout oddělení osvěty a výchovy a obsadili nově vytvořené obranné zpravodajství, díky němuž prakticky kontrolovali dění v celé armádě, což jim pomohlo v nadcházejícím mocenském souboji. Nicméně vliv demokratů byl v československé armádě i přesto vyšší, než v kterémkoliv jiném budoucím satelitu Sovětského svazu.

Komunisté dále ovládli i ministerstvo vnitra, což vedlo k rozbití staré struktury státní správy a k navýšení moci národních výborů. Nově vznikl Sbor národní bezpečnosti, jenž nahradil dosavadní policii a četnictvo. Vliv demokratů v těchto organizacích postupně klesal.

Snad jen jediná složka státního aparátu prozatím úspěšně vzdorovala postupnému nástupu komunistů – bylo to ministerstvo zahraničí, v jehož čele stál Jan Masaryk. Díky tomu Beneš neztratil přehled o zahraničně-politických problémech a mezinárodním vývoji vůbec a mohl v případě potřeby zasáhnout.³

První poválečná schůze parlamentu se uskutečnila v budově pražského Rudolfinu 28. října roku 1945. Prezident přednesl před poslanci rozsáhlé poselství. V první části zrekapituloval jednotlivé fáze svého zápasu o obnovu republiky. Vrátil se k Mnichovu. Připomněl, že jako prezident nikdy mnichovskou dohodu neschválil, nepřijal a nepodepsal, že mnichovský diktát nezachránil světový mír, ale naopak učinil válku nevyhnutelnou. Zdůraznil, jak důležité bylo uznání československého prozatímního státního zřízení od spojeneckých velmocí. Odboj označil za národní, lidový, spontánní, demokratický.

Opět vyzdvihl nutnost vložit českoslovenství do rámce smyslu dějin světových. „Musíme se snažit pochopit, kam svět – a nikoliv je ten či onen národ – jde a co chce, a dle toho sami postupovat, dle pravdy a práva, dle všelidské morálky. Že se přitom budeme přidržovati jako stát toho státu, který znamená větší jistotu a bezpečnost, rozumí se samo sebou.“

Část svého projevu věnoval přeměně státní správy a existenci národních výborů. „Pro budoucnost musí platit tyto zásady – národní výbory budou co nejdříve a řádně zvoleny, budou mít přesně vymezenou svou kompetenci, které nebudou moci překračovati. Já nemám pochybností, že za těchto okolností budou představovati skutečný pokrok.“

Dále hovořil o nutnosti decentralizace založené na zásadě naprosté rovnosti Čechů a Slováků. Za jeden z prvních cílů československé politiky, jenž měl decentralizaci umožnit, označil transfer Němců. Na jejich adresu prohlásil, že „všechny mosty mezi nimi a námi byly jejich postupem navždy strhány; náš společný život s nimi není možný. Musí tudíž odejít neboť jiné řešení v zájmu klidu a míru Evropy není. Transfer musí být proveden lidsky a v plné dohodě se spojenci.“

Důležitou součástí Benešova projevu, potažmo Benešovy koncepce přestavby státu byly kromě změn v oblasti správní také změny rázu hospodářského – znárodnění a

finančního – reforma měny. Tu označil za „největší finanční operaci v dějinách Československa. Břemeno, doléhající na státní finance, musí býti vyváženo operacemi finančními, mezi které patří především majetkové dávky a dále správná realizace jmění, které stát obdrží ze zkonfiskovaného jmění německého, maďarského a z jmění zrádců a kolaborantů a konečně z jmění, jež eventuálně připadne státu z pozemkové reformy. Vyrovnané rozpočty a všestranné úsporné hospodaření – to je a bude hlavním úkolem vaším jako je úkolem každého parlamentu. Kdybychom neměli úspěchu, ohrozili bychom celý náš hospodářský život, měli bychom v našem hospodářství brzo chaos, úpadek, ztratili bychom naši zahraniční prestiž. Upozorňuji, že proces zestátňovací se musí dít s největším využitím odborníků obchodních a průmyslových, že se musí dít za účasti a pod kontrolou politických stran. Dodávám ještě, že naše hospodaření přechází do tzv. hospodaření řízeného, plánovaného.“

Očekával, že bude záhy zřízen branný výbor. Organizace, jež se měla nejen podílet na vybudování nové armády, ale i řešit příští nesrovnalosti mezi jejími členy. Varoval poslance, že k uklidnění Evropy nedorazí rychle, proto se měli připravit na všechny možné alternativy budoucího vývoje. Svůj projev uzavřel slovy, „dnes my, Československo stojíme opět v plné mravní síle, vzhlížejíce k rozbitému Berlínu

a Mnichovu, rozvalené Třetí říši se vztyčenou hlavou, s čistým štítem a čistým svědomím.“⁴

K řadě vyslovených myšlenek se Beneš vrátil ve svých dalších projevech. Jeden z nich přednesl ve Španělském sále Pražského hradu při příležitosti udělení titulu čestného doktora práv na právnické fakultě Karlovy univerzity 15. prosince roku 1945. Tento projev byl pod názvem „Světová krize kontinuity práva a nové právo revoluční“ přeložen do několika jazyků.

Beneš oprášil myšlenku, že druhá světová válka byla pokračováním revolučního procesu z období první světové války. Zmínil, že ve válečném konfliktu šlo jednak o „zničení všeho toho, co reprezentuje ideově, mravně i politicky a sociálně nacistický a fašistický režim; jednak o obnovu hodnot, na jejichž základě měl být vybudován nový demokratický režim.“ Za důležité Beneš považoval „vybudování nového, spravedlivějšího a trvalejšího míru na základě obnovené a zesílené mezinárodní demokracie.“

Domníval, že nebezpečí levicové totalitní diktatury ze strany Sovětského svazu nehrozí a doufal, že se sovětský režim „bude vyvíjet ve smyslu stále větší a větší svobody individuální v rámci státu socialistického.“

Změny uplynulých měsíců podle něj vedly k oživení a zachování osvědčených hodnot předmnichovského státu a přispěly k zrušení těch nefunkčních (zvláště soužití s Němci).⁵

Z řady projevů uzavírajících „Benešův“ rok 1945 bychom pro úplnost měli vzpomenout projev vánoční. Prezident v něm reagoval na špatné životní podmínky většiny obyvatel, kteří se jen pomalu vzpamatovali z válečných následků. Připustil, že změny proběhlé v uplynulých měsících, si vyžádaly „určité oběti, oběti nutné v zájmu klidu a nového míru, v zájmu lepšího života v nejbližší budoucnosti.“ Zároveň občanům připomněl, že ostatní evropské státy byly válkou zasaženy mnohem více než Československo.

Beneš oznámil, že „cílem nového parlamentu bude dohoda o příští ústavě a následném budování republiky. Řekl, že představitelé státní správy, kteří překročili jakýmkoliv způsobem zákon budou z nedostatku respektu vůči právnímu řádu samozřejmě potrestáni.

Vánoční projev zakončil slovy, „Buďme všichni tvořivými, realistickými a nepřehnanými optimisty! Náš lid, náš národ si zaslouží, aby [nejen] o prvních vánocích po dobytí měl klid a pokoj.“⁶

Jak ukázaly příští měsíce a roky, jeho největší přání vyslyšeno nebylo.

Závěr

Celý Benešův život byl spojen s politikou, převážně zahraniční. O společenské se vědy s politickou příchutí se Beneš zajímal již za studií. Ve funkci ministerské i prezidentské se vždy snažil spojovat věci národní, tedy boj za svobodu a nezávislost, s poznáním souvislostí mezinárodních. Jen taky bylo podle něj možné zajistit československým zájmům úspěch. Toho si byl po celý život vědom a snažil se rozhodovat tak, aby se nedostal do konfliktu s hlavními proudy světové politiky.

Rok 1945 byl pro Beneše šťastným i nešťastným zároveň. Po šesti a půl letech strávených v exilu se vrátil do Československé republiky, aby se v součinnosti s politickými stranami podílel na jejím znovuvybudování. Právě politické strany, především pak mocenské ambice KSČ, a nátlak Sovětského svazu mu však jeho koncepci narušovaly. Ani jím tolik prosazovaná idea českoslovenství nenašla mezi Slováky takovou odezvu, jak by si Beneš představoval.

Velmi výstižně charakterizoval Benešovu osobnost Hubert Ripka. „Beneš byl jedním z největších diplomatů a ministrů zahraničních věcí moderní doby. Bohužel, jeho země, vzhledem ke své geografické poloze, pocítila se zcela mimořádnou silou nárazy mezinárodních křečí podvkrát za jeho prezidentství za velké

bouřky, která přešla Evropou a snesla se na tento malý národ, opuštěný v hodině nebezpečí, tváří v tvář mocnému nepříteli. Sražený dvakrát katastrofou, vyvolanou velmocemi, neměl Edvard Beneš možnost ukázat vše, co uměl.“

Neměli bychom zapomínat na velké osobnosti našich dějin. Edvard Beneš je nepochybně jednou z nich.

Seznam literatury

- Beneš, E.: Evropská krize 1938, Pět projevů. Vyd. Olivová, V. – Novotný, K., Praha 2003.
- Beneš, E.: Paměti, Od Mnichova k nové válce a k novému vítězství, Praha 1948. Vyd. Novotný, K., Praha 2004.
- Beneš, E.: Paměti I – III, Praha 2007.
- Beneš, E.: Světová válka a naše revoluce 2, Vzpomínky a úvahy z bojů za svobodu národa, Praha 1935.
- Beneš, E.: Šest let v exilu a druhé světové války, Řeči, projevy a dokumenty z r. 1938 – 1945, Praha 1947.
- Dejmek, J.: Edvard Beneš, Politická biografie českého demokrata II, Praha 2008.
- Dršina, P.: Československo-můj osud, Kniha života českého demokrata 20. století 2, Emigrací k vítězství, Praha 1991.
- Hitchcock, E. B.: Zasvětil jsem život míru, Životopis Edvarda Beneše, Praha 1948.
- Klimek, A.: Zrození státníka, Edvard Beneš 28.5.1884 – 24.9.1919, Praha 1992.
- Lockhart, R. H. B.: Ústup ze slávy, Praha 1937.
- Mackenzie, C.: Dr. Beneš, Praha 1948.

Novotný, K. – Kufnerová, Z.: Člověk Edvard Beneš, Čtení o druhém prezidentovi, Praha 2006.

Novotný, K.: Edvard Beneš, Odsun Němců z Československa, výbor z Pamětí, projevů a dokumentů 1940 – 1947, Praha 1996.

Ort, A.: Edvard Beneš, diplomat a politik, Praha 1994.

Táborský, E.: Deník druhého zahraničního odboje, Praha 1947.

Táborský, E.: Prezident Beneš mezi Západem a Východem, Edice Archiv, Praha 1993.

Zeman, Z.: Edvard Beneš, Politický životopis, Praha 2000.

Seznam příloh

1/ 1.1 Návrat Edvarda Beneše z exilu do Prahy v květnu roku 1945: Vydrané – Praha.

1/ 1.2 Edvard Beneš v Praze 16.května 1945.

2/ 1.1 „Velké Husovy oslavy v českých zemích, Hus apoštolem demokratických ideálů“, NACR, Svobodné slovo, ústřední orgán československé strany národně socialistické, 8.7.1945, ročník I, číslo 49, vydání II., s. 1 – 2.

2/ 1.2 Tamtéž.

2/ 1.3 Tamtéž.

2/ 2.1 „Oslava národního svátku osvobození Francie v Praze, Bratrské přátelství Francie a Československa“, Svobodné slovo, 15.7.1945, ročník I, číslo 55, vydání II., s. 1 – 2.

2/ 2.2 Tamtéž.

2/ 2.3 Tamtéž.

2/ 3.1 „Velvyslanec Spojených států amerických Steinhard nastoupil na svůj úřad, Dr. Beneš: Svět se stal nedílnou jednotou“, Svobodné slovo, 21.7.1945, ročník I, číslo 60, vydání II., s. 1.

2/ 3.2 Tamtéž.

2/ 4.1 „President dr. Beneš k Reuterovu zpravodaji, Československo bude svobodné a nezávislé“, Svobodné slovo, 22.7.1945, ročník I., číslo 61, vydání II., s. 1 – 2.

2/ 4.2 Tamtéž.

2/ 5.1 „Vzácná návštěva v Praze, Generál G. S. Patton“, Svobodné slovo, 28.7.1945, ročník I., číslo 66, vydání II., s. 1.

2/ 6.1 „Rozhovor M. Corré s presidentem republiky, Vedoucí role Slovanů ve střední Evropě“, Svobodné slovo, 2.8.1945, ročník I., číslo 70, vydání II., s. 1.

2/ 7.1 „Článek presidenta dr. Beneše ve švýcarském týdeníku, Úloha Československa v Evropě“, Svobodné slovo, 8.8. 1945, ročník I., číslo 75, vydání II., s.1.

2/ 8.1 „President Beneš v Lázních Poděbradech, Jdeme za ideálem lidové demokracie“, Svobodné slovo, 18.8.1945, ročník I., číslo83, vydání II., s. 1 – 2.

2/ 8.2 Tamtéž.

2/ 8.3 Tamtéž.

2/ 8.4 Tamtéž.

2/ 9.1 „President dr. Beneš přivítal letce ze západu, Vrátili se jako vítězové“, Svobodné slovo, 22.8.1945, ročník I., číslo 86, vydání II., s. 1 – 2.

2/ 9.2 Tamtéž.

2/ 10.1 „Ve výroční den slovenského národního povstání, President republiky ve Slizči“, Svobodné slovo, 29.8.1945, ročník I., číslo 92, vydání II., s. 1.

2/ 11.1 „Projev presidenta republiky dr. Edvarda Beneše v Banské Bystrici, Slováci patří k Čechům, Češi ke Slovákům“, Svobodné slovo, 30.8.1945, ročník I., číslo 93, vydání II., s. 1 – 2.

2/ 11.2 Tamtéž.

2/ 11.3 Tamtéž.

2/ 11.4 Tamtéž.

2/ 12.1 „Předsednictvo SNR u presidenta republiky“, Svobodné slovo, 1.9.1945, ročník I., číslo 95, vydání II., s. 1.

2/ 13.1 „Projev presidenta republiky v Dobré Nivě, Vybudujeme republiku společnými silami“, Svobodné slovo, 5.9.1945, ročník I., číslo 98, vydání II., s. 1.

2/ 14.1 „President Beneš o presidentu Osvoboditeli, Věrní Masarykovým ideálům“, Svobodné slovo, 14.9.1945, ročník I., číslo 106, vydání II., s. 1.

2/ 15.1 „Maršál Montgomery v Praze, Triumfální uvítání britského hosta“, Svobodné slovo, 23.9.1945, ročník I., číslo 114, vydání II., s. 1 – 2.

2/ 15.2 Tamtéž.

2/ 15.3 Tamtéž.

2/ 16.1 „Národní pocta bojovníkům za svobodu“, „President republiky k britskému zpravodaji, Přejeme si podržet bývalou nezávislost“, Svobodné slovo, 28.9.1945, ročník I., číslo 118, vydání II., s. 1 – 2.

2/ 16.2 Tamtéž.

2/ 17.1 „Vyhráli jsme válku, musíme vyhrát i mír, Boj o demokracii pokračuje“, Svobodné slovo, 2.10.1945, ročník I., číslo 120, vydání II., s. 1.

2/ 18.1 „Evropa neustane v boji proti nacismu, President dr. Beneš o poválečných problémech“, Svobodné slovo, 6.10.1945, ročník I., číslo 124, vydání II., s. 1.

2/ 18.2 Tamtéž.

2/ 19.1 „President republiky k Slovenské národní radě, Vybudujeme stát bez menšin“, Svobodné slovo, 9.10.1945, ročník I., číslo 126, vydání II., s. 1.

2/ 20.1 „Manifestace československo-amerického přátelství, Praha uvítala Eisenhowera“, Svobodné slovo, 12.10.1945, ročník I., číslo 129, vydání II., s. 1 – 2.

2/ 20.2 Tamtéž.

2/ 20.3 Tamtéž.

2/ 21.1 „Vřelé uvítání přítele československého národa, Vděčnost Prahy maršálu Koněvovi“, Svobodné slovo, 13.10.1945, ročník I., číslo 130, vydání II., s. 1.

2/ 21.2 Tamtéž.

2/ 22.1 „Projev presidenta republiky dr. Edvarda Beneše v Mělníku, Není nic vyššího a mravnějšího na demokracii“, Svobodné slovo, 16.10.1945, ročník I., číslo 132, vydání II., s. 1 – 2.

2/ 22.2 Tamtéž.

2/ 22.3 Tamtéž.

2/ 22.4 Tamtéž.

2/ 22.5 Tamtéž.

2/ 23.1 „President republiky dr. E. Beneš podepsal, Dekret o obnově čs. měny“, Svobodné slovo, 21.10.1945, ročník I., číslo 137, vydání II., s. 1.

2/ 24.1 „Ideál všech socialistů splněn, President dr. Beneš podepsal dekrety o znárodnění“, Svobodné slovo, 25.10.1945, ročník I., číslo 140, vydání II., s. 1 – 2.

2/ 24.2 Tamtéž.

2/ 24.3 Tamtéž.

2/ 25.1 „President republiky dr. E. Beneš o historickém významu znárodnění“, Svobodné slovo 26.10.1945, ročník I., číslo 141, vydání II., s. 1.

2/ 26.1 „Pan president k bojovníkům národní revoluce, Východ a Západ se nesmějí střetnout“, Svobodné slovo, 27.10.1945, ročník I., číslo 142, vydání II., S. 1.

2/ 27.1 „President dr. E. Beneš na vojenské přehlídce, Armáda, nositelka ducha československého lidu“, „Naše armáda bude národní a demokratická“, 28.10.1945, ročník I., číslo 143, vydání II., s. 1 – 2.

2/ 27.2 Tamtéž.

2/ 28.1 „Základní kámen bezpečnosti republiky, Naše spojenecká smlouva se Sověty“, Svobodné slovo, 7.11.1945, ročník I., číslo 151, vydání II., s. 1 – 2.

2/ 28.2 Tamtéž.

2/ 29.1 „Pan president o odsunu Němců“, Svobodné slovo, 14.11.1945, ročník I., číslo 157, vdání II., s. 1.

2/ 30.1 „Loučení s osvoboditeli na Hradě, Pan president o velké ruské revoluci“, Svobodné slovo, 18.11.1945, ročník I., číslo 161, vydání II., s. 2.

2/ 31.1 „Sloužit republice a skutečné demokracii, Věrnost ideálům, zosobněným Masarykem a Benešem“, Svobodné slovo, 10.12.1945, ročník I., číslo 179, vydání I., s. 1.

2/ 31.2 Tamtéž.

2/ 32.1 „Pan prezident k osvobozeným politickým vězňům, Na tuto válku se nesmí zapomenout“, Svobodné slovo, 15.12.1945, ročník I., číslo 184, vydání II., s. 1.

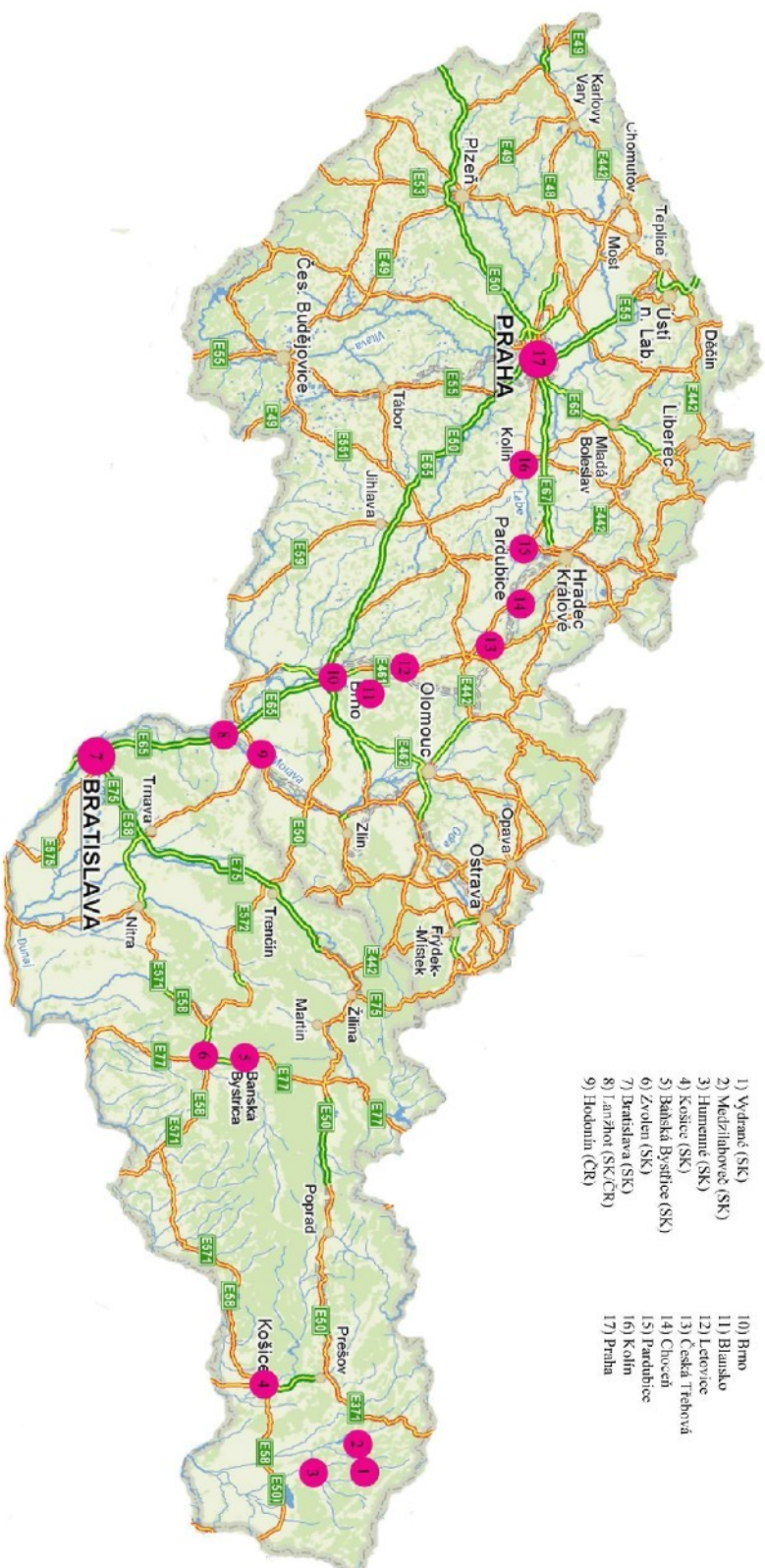
2/ 32.2 Tamtéž.

2/ 33.1 „Manifestační presidentská volba před deseti lety, Osudově šťastný akt pro lidi i pro stát“, Svobodné slovo, 19.12.1945, ročník I., číslo 187, vydání II., s. 1.

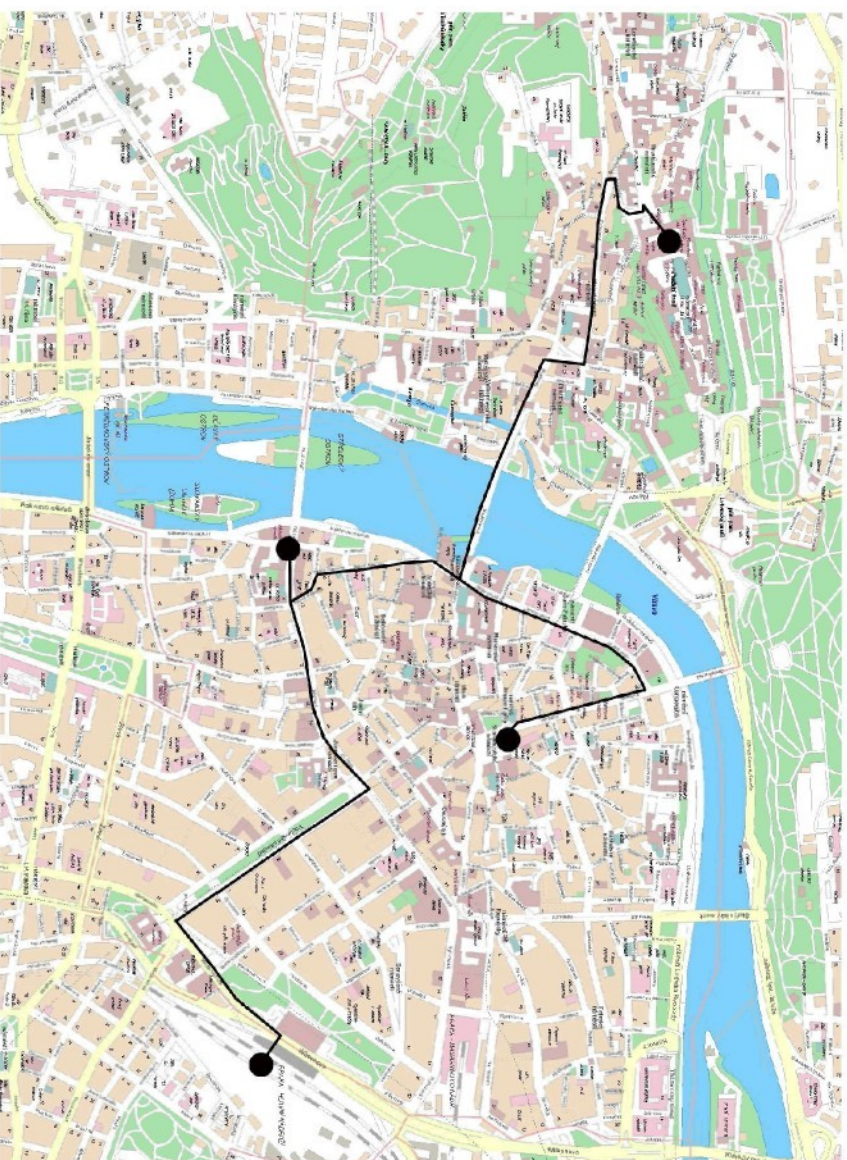
2/ 33.2 Tamtéž.

2/ 34.1 „President Budovatel o znárodnění“, Svobodné slovo, 22.12.1945, ročník I., číslo 190, vydání II., s. 1.

Př. 1/ 1 Návrat Edvarda Beneše z exilu 1945: Vydrané - Praha



Př. 1/ 2 Edvard Beneš v Praze 16.května 1945.



- Hooverova třída
- Václavské náměstí
- ulice 28. října
- Národní třída
- Národní divadlo
- Masarykovo nábřeží
- ulice Karoliny Světlé
- Křižovnické náměstí
- Křižovnická ulice
- Smetanovo náměstí
- Sanytrova ulice
- Parížská třída
- Staroměstské náměstí
- Parížská třída
- Sanytrova ulice
- Smetanovo náměstí
- Křižovnická ulice
- Křižovnické náměstí
- Karlův most
- Mostecká ulice
- Malostranské náměstí
- Nerudova ulice
- Hradčanské náměstí
- Pražský hrad

Velké Husovy oslavy v českých zemích

Hus apoštolem demokratických ideálů

Poselství presidenta republiky dr. Edvarda Beneše a projev předsedy vlády
Zd. Fierlingra na Řípu

Praha 7. červenec. Ve všech městech a obcích Čech i Moravy konaly se včera oslavy na paměť mučednické smrti velikého Čecha a neohroženého bojovníka za spravedlnost, právo a pravdu Mistra Jana Husa. Miliony lidí se slavnosti zúčastnily, mnoha řečníkům byly podnětem, aby připomněly národu velikost Husova odkazu a závazky pro nás z něho vyplývající.

Podřipsko oslavilo památku Mistra Jana Husa široce organizovaným Husovým týdnem. — V Roudnici byl v předvečer Husova dne znovu odhalen přechodně zašantročený a nyní nalezený Husův pomník, Pěvecké sdružení pražských učitelů tam uspořádalo slavnostní koncert, a 15. t. m. všesportovní slavnost. Vrcholem podřipského Husova týdne byla mohutná manifestace na úpatí Řípu v pátek odpoledne za účasti předsedy vlády Zdeňka Fierlingra a dalších členů vlády. Ze širokého kraje se už dopoledne sešly a sjely imponující proudy účastníků. Velmi četná byla účast mládeže všech věkových stupňů a dělnictva průmyslového i zemědělského. Více než 100.000 účastníků hustě až k okrajům lesa zaplnilo vyhrazené prostranství před tribunou na svahu Řípu nad Rovným. Pořad manifestace byl zahájen přehlídkou čestných rot československé a Rudé armády, kterou provedli členové vlády, a hymnami československou a sovětskou. Po zapění chorálu »Kdož jste Boží bojovníci« promluvil předseda vlády Fierlinger.

Kdykoliv náš národ byl na pokraji zoufalství utíkal se ke vzpomínkám na velikou postavu našeho národního mučedníka a na slavnou dobu našeho velkého národního hnutí za demokratické ideály lidstva — na slavnou dobu úspěšného našeho zápasu proti cizáctví a

domácí zadržadě. Není tudíž divu, že i náš první odboj v době první světové války jsme začínali ve znamení kostnického hrdinu a že na praporech našich prvních legií skvěl se znak husitských bojovníků — rudý kalich. My legionáři jsme tehdy nechápalí tento symbol snad jako výzvu k náboženským sporům a rozkolům, kterých jsme byli vždy vzdáleni, nýbrž jako znak zmučlosti a bojovné odhodlanosti, jako znak věrnosti lidu a národu, kolem něhož máme se všichni seskupiti.

Nebýlo tomu jinak i v druhém našem odboji, kdy znovu naše levice, naše pluky v Sovětském svazu, naši letci a naše brigády v Anglii čerpali posílení ve vzpomínce na slavné činy bratří a kdy ohromná masa našich řadových bojovníků stejně ostře, jako v prvním našem odboji, pocítovala sílu demokratické myšlenky, která je nutná každé silné armádě, která má zvítězit. Nemohlo tomu být jinak. Proti zvířekosti fašistické doktriny museli jsme postaviti sílu demokratické myšlenky. Rudá armáda, no jejíž boku naše pluky v Sovětském svazu tak statečně bojovaly, nebyla by nikdy zdolala přestihu německých armád, jimž stála k dispozici technika a průmysl celé Evropy — když nebyla bývála okřídle-

(Pokračování na straně 2.)

Hus apoštolem demokratických ideálů

(Pokračování ze strany 1.)

na vírou ve spravedlivou věc, kdyby nebyla bývala naplněna duchem občanské rovnosti a vědomé bratrské kázně.

Když na poradách v Moskvě jsme kladli základy první nové naší vlády, tu především jsme měli na mysli naši národní jednotu. Tehdy my a s námi i naši bratři Slováci v průběhu posledních šesti tragických let poznali jsme pravdu, že národ, chce-li se udržet, musí být věrný sám sobě, musí být věrný mravnímu odkazu nejlepších svých mužů a nejlepších svých bojovníků.

Naš nově stát vyžaduje tvořivého úsilí všech svých věrných občanů. Nevylučujeme z našeho středu nikoho, kdož vlastenecky cítí, kdož se cítí skutečnou složkou našeho pracujícího lidu měst a venkova, v němž tkví síla tohoto státu. Chceme uskutečnit souružnost všech pracujících, a to jak průmyslových dělníků, tak i zemědělců i našich intelektuálních pracovníků.

Nechť v tomto převratném okamžiku stojí tu náš lid svorný a vnitřně pevný. Tak jako praotec Čech, můžeme pak s tohoto vrchu, opředěného legendami, se rozhlédnout po nivách a polích naší vlasti, zmeškat a zvážít krásu a bohatství naší země, rozdělit si čestně a svorně úkoly, které nás čekají, a s radostným pohnutím a s pevnou vírou v krásnou budoucnost pustit se do společné práce!

Místopředseda okresního národního výboru Pokorný přečetl poselství, jež k slavnosti zaslal prezident republiky dr. Beneš.

Myšlenka vzpomínání šestého července po prvé v osvobozené vlasti na památném Řípě jest plna symboliky, která v sobě chová nejednu významnou souvislost naší dějinné cesty. Husův kult má u nás velkou tradici a snad nepřeženu, označil-li ji jako vůbec největší mezi všemi velkými postavami našich dějin. V předvečer prvního čestného července v znovu svobodné zemi vzplane jistě plameny vzpomínka na tohoto velkého bojovníka za pravdu nejen po všech krajech naší vlasti, ale především v silách a srdcích našeho lidu. Právě dnes památka Husova je tak živá, jako nebyla snad v žádné jiné době. V jeho osobě, v jeho duchovním a náboženském a politickém odkazu jsou soustředěny všechny tři hlavní postuláty, za které i on bojoval. Především myšlenka, ať země česká patříla skutečně českému národu a ovoce jím vybojovaného dekretu kutnohorského, kterým Karlova universita se stala universitou skutečně českou, dožrálo teprve nyní naším vítězstvím s konečnou platností a definitivně.

Druhá hlavní snaha Husova zápasu jest úsilí o lepší sociální řád, možno říci o království Boží na zemi. I v tom smyslu chceme dokončiti, co v našem národě již revoluce husitská začala jako příklad sociálního pokroku, tehdejší svět daleko dopředu předstihující.

A konečně a především v Husovi uctíváme neohroženého státního zastánce pravdy, neústupného ochránce svobody slova a svobody

Husinec. Oslevení v rodišti Mistra Jana Husa v městě Husinci vyvrcholily v pátek v odpoledních hodinách. Jako čestný host města přijel ministr národní obrany div. gen. Ludvík Svoboda, spolu s velitelem americké pěší divise generálem Hartnessem a jeho štábem přehlédli čestnou rotu před vchodem do Husova rodného domu. Ve slavnostním projevu pronesl pak ministr generál Svoboda připomněl, že oslavujeme světlou památku Mistra Jana po těžkých šesti letech v době, kdy před námi stojí velmi odpovědné úkoly, jejichž vyřešení určí naši budoucnost. Žižkoví vojáci zůstanou nám navždy příkladem toho, že uvědomělý a svorný lid je neporažitelný v boji za poznanou pravdu, třeba by krvácel. Poslanec dr. Neumann poté v krátkém proslovu připomněl, že jít za Husem znamená jít za pravdou, a tu je třeba hájit i za cenu utrpení a smrti. V této válce to český národ znovu prokázal. Dnes je třeba pokračovat a prohlubovat výchovu naší mládeže v duchu Husově, Komenského a Masarykově.

Také v ostatních městech a vsích na Tábořsku bylo důstojným způsobem vzpomínáno památky velkého Mistra. Na Kozím Hrádku se sešlo hodně přes 100.000 obyvatel z jižních Čech. Na oslavě učinil významný projev ministr zemědělství Duriš.

Manifestace na Zvíčině

Národní fronta pracujícího lidu uspořádala na památném vrchu Zvíčině u Dvora Králové manifestaci projev v pátek. Přes 12.000 českých lidí z kraje, spojeného po šesti letech poroby s mateřským krajem českým, se shromáždilo a vyslechlo projev náměstka předsedy vlády Josefa Davida, který vzpomněl úvodem nejménější kapitoly našich dějin, podzimních dnů roku 1938, kdy česká země byla roztržena násilím a národ pak po sedm let deptán nacisty. Mnichov a vše, co po něm následovalo — pravil náměstek předsedy vlády — nás zavazuje, abychom jednou provždy vyřešili problém německé menšiny. Proto, aby v budoucnu bylo zabráněno opekování Mnichova, budou z republiky vystěhovány všichni Němci. Zbavit se Němců je naší největší a nejvyšší povinností; příležitost k tomu nám tentokrát dělá historie po prvé a naposled. Kdybychom to neprovedli, dopustili bychom se chyby a příští generace by nás za tuto chybu musely proklínat. V naší zemi není místa pro nikoho jiného, pro žádného cizozemce, kolonistu a přivandrovalce. To zdůrazňoval již Mistr Jan Hus, jehož svaté památky dnes vzpomínáme. Protivolo se mu roztahování se Němců a jeho přiláčení byl vydán Kutnohorský dekret. Odčiníme tak chybu Přemyslovců, kteří k nám volali Němce, a ukážeme Němcům cestu, odkud přišli.

Slova se pak ujal ministr výživy Václav Majer, jenž pojednal o methodách při uskutečňování vládního programu a poslankyně Anežka Hodiňová o nejdůležitějších dekretech prezidenta republiky.

Na Keliču u Železného Brodu manifestoval severočeský lid. Slavnostními řečníky byli prof. dr. Albert Pražák a docent dr. J. B. Capek. Také v Jablonci nad Nisou se konaly mohutné oslavy Mistra Jana. Zúčastnili se jich zástupci vlády, státní tajemník ministerstva národní obrany gen. dr. Ferjenčík a jiní.

A konečně a především v Husovi uctíváme neohroženého, statečného zastánce pravdy, neústupného ochránce svobody slova a svobody svědomí, skutečného apoštola demokratických ideálů, formulovaných ovšem přiměřeně tehdejšímu středověkému myšlení.

A mimo to postava Husova jako postava mučedníka za pravdu a právo, má pro nás dnes zvláštní kouzlo a novou životnost téměř současně tím, že celý náš národ prošel nepochybně jedním z největších utrpení svých dramatických dějin. Jsem přesvědčen, že nejednomu ze statečných synů našeho národa, kteří kráčeli na popraviště německého útlaku, byl posilou ve své odhodlanosti a hrdosti právě příklad Husův. A jistě obraz Mistra, umírajícího vskutku trpitelsky v plamenech kostnické hranice jen proto, že nechtěl se zřící poznání pravdy vlévala nejednomu z našich nezapomenutelných mrtvých této války klid, duševní rovnováhu a útěchu, že oběť kterou přináší, nebude marná.

To jsem vám chtěl říci ve stručnosti k vaší celonárodní manifestaci na Řípu, když jsem se již nemohl osobně jí účastnit. Svoji manifestaci pořádáte na Řípu. Říp jest hora, která symbolisuje českost české země. A dovolu, abych ke konci vyslovil svoje pevné přesvědčení, že dosáhneme toho, že Říp napříště také na své severní straně bude vévoditi kraji, nejen podle jména, nýbrž i podle svého obyvatelstva, skutečně českému.

Za Rudou armádu pronesl pozdrav plukovník Jefrimenko. Pak učinil projevy představitelé vlády ministr dr. Pietor a ministr dr. Nejedlý. Po Nešverově sboru „Moravě“ a písni „Čechy krásné, Čechy mé“, jež předneslo Pěvecké sdružení pražských učitelů, celý stotisícový zástup závěrem mohutně zazpíval československou státní hymnu, čímž byla slavnost ukončena.

Bratrské přátelství Francie a Československa

Telegram presidenta dr. Beneše generálu de Gaullovi

President dr. Edvard Beneš zaslal Jeho Excelenci generálu de Gaullovi, předsedovi francouzské vlády, tento telegram: Osvobozená Francie slaví svůj tradiční národní svátek v novém míru. Chtěl bych, pane generále, Vám a Vašim prostřednictvím francouzskému národu vyjádřit nejlepší a nejpřímější přání, která pro něj citíme při této šťastné příležitosti. Radosně důvěřuji a se mnou všichni moji spoluobčané, že lepší a šťastnější budoucnost nalezne nás vždy bok po boku při řešení významných a obtížných úkolů, které nám všem ukládá po této strašlivé válce znovu-vybudování světa. — Dr. Edvard Beneš.

Dr. Vlado Clementis, státní tajemník v ministerstvu zahraničních věcí, zaslal Jeho Excelenci Georgu Bidoultovi, francouzskému ministru zahraničí, tento telegram: U příležitosti Vašeho národního svátku, jehož ohlas znovu svobodně zní ve Vašich městech a vesnicích, spěchám, abych Vaši Excelenci poslal své nejlepší blahopřání a nejpřímější přání k šťastné obnově Vaší drahé vlasti a k jejímu novému a stále většímu blahu. Dr. Vlado Clementis.

Delegace francouzské vlády, vyslaná k letošním oslavám francouzského národního a státního svátku do Prahy, byla v sobotu 14. července v poledních hodinách hostem na Hradě, kde ji přijal president republiky dr. Edvard Beneš. Delegaci provázeli za francouzské velvyslanectví v Praze vyslanec Keller a některými členy velvyslanectví. Pan president přijal návštěvníky za přítomnosti ministra národní obrany gen. Svobody, náčelníka hlavního štábu gen. Bočka, dále náčelníka své vojenské kanceláře generála Španiela, gen. Píky, šefa diplomatického protokolu vyslanec Skalického a dr. Belanského. Vyslanec Keller představil panu presidentovi členy delegace a pan president francouzské hosty krátce pozdrvil a uvítal v Praze. Potom dekoroval náčelníka delegace gen. Phil. Leclerc a čs. řádem Bílého lva s mečí a čs. válečným křížem z r. 1939, kapitána de Lannurien a, který se jako parťazán zúčastnil bojů na Slovensku, čs. válečným křížem a čs. válečnou medailí za chrabrost a šest francouzských důstojníků čs. válečným křížem. Generál Leclerc poděkoval za sebe i za ostatní panu presidentovi za vznamenání. Člen delegace prof. Mazon pak za srdečné přijetí, jehož se jim dostalo na Hradě a v Praze. Panu presidentovi pak delegace odevzdala velké album fotografií, reprodukcí krásy Paříže. V srdečném a přátelském rozhovoru, který trval téměř tři čtvrti hodiny, pojednal potom pan president se svými

hosty o různých otázkách, o které mají zájem Francie i Československo, a o možnosti dobré a zdárné spolupráce mezi oběma státy a jejich obyvatelem.

V nové budově pražské radnice uvítal v poledních hodinách náměstek primátora hlavního města Prahy Jiří Luto vský v vedoucím úředníkovi pražské obce francouzskou delegaci v čele s generálem Leclercem. Generál Leclerc prohlásil ve své odpovědi: Mv ve Francii víme všichni, jakých chyb jsme se dopustili v minulosti vinou politických vůdců, chyb, které stály tolik obětí i na životech. Chci ujistit, že nová Francie, která se zrodila v odboji proti nacismu a jde pod vedením generála de Gaulle vstříc jasné budoucnosti, doufá, že styk mezi našimi národy budou co nejtěsnější a stále plodnější.

Přijetí, jehož se zúčastnili m. j. náčelník hlavního štábu divísi generál Boček a generál H. Píka, bylo zakončeno srdečným proslavem profesora Marcela Almonina, který dokonalou češtinou poděkoval za přivítání. Poté generál Leclerc provedl v doprovodu členů své družiny a čs. generality na Sieroměstském náměstí přehlídku nastoupivších čestných jednotek a pak položil věnec ke hrobu Neznámého vojína.

Na oslavu národního svátku francouzského byla včera odpoledne na francouzském velvyslanectví

(Pokračování na straně 2.)

Bratrské přátelství Francie a Československa

(Pokračování ze strany 1.)

Slevení recepce na ústní předstvy vlády Fierlinga a jiných hostů.

Zástupce hl. města Prehy dr. Veccek byl večera zároveň s delegáty hlavních měst spojeneckých stá-
tů a s tuniským beyem přijet na radnici pařížskou
městskou radou. Předseda městské rady André Le
Troquer ve svém uvítacím proslovu vzdel čest
osvobození Praze. Vyslovil politování nad mnichov-
skými událostmi a převil, že Francie se neučila,
že se nikdy nevyplácí ztracování slavnostní sliby a
opouštění přátel, zvláště když to jsou přátelé nej-
lepší jako Češi. Bouřlivé projevy souhlasu pak
tlačily sympatie k osobě presidenta dr.
Beneše. Předseda zastupitelstva pařížského okresu
Merrane pak prohlásil, že přítomnost dr. Vacka v
Paříži dosvědčuje, že přes mlhohovskou hanbu trvá
přátelství francouzsko-československé dále.

Oslavy francouzského národního svátku v Paříži a v cizině

Paříž 14. července (AFP-Reuter). Před vál-
kou byl svátek 14. července oslavován v Paříži
téměř už jen ze zvyku. Byla to příležitost k lido-
vým radovánkám, ale pravý význam národního
svátku už dávno ustoupil do pozadí. V předvečer
přiměl a po celých pět let, které pak následovaly,
Paříž nemohla oslavovat národní svátek 14. čer-
vence. Letošní oslava vlastní a republiky, pořádaná
v hlavním městě, konečně osvobozeném z dvojná-
sobného jha, které na něm spočívalo po pět let, t.
j. jha nepřátel a jejich spolupracovníků ve Vichy.

shromáždila všechno obyvatelstvo Paříže, všechny
ve stejném nadšení a radosti. Na náměstí Bastilly
i ve všech hlavních ulicích, vedoucích k němu,
stáli lidé už před svítáním, a než započala vojen-
ská oslava, tisily se davy hlava vedle hlavy. Ge-
nerál de Gaulle a jiní francouzští generálové byli
jasavě vítáni. Na náměstí Bastilly dekoroval ge-
nerál de Gaulle několik důstojníků vojenských
řádů a pak, vystoupiv na tribunu, přihlížel de-
lé mladé francouzské armády.

Oslava francouzského národního svátku 14. čer-
vence měla ohlas i v jiných hlavních městech, ja-
ko ve Washingtonu, Berlíně a v Moskvě. President
Spojených států Truman pravil ve svém prohláše-
ní: „Lid Spojených států slouží téže zásadě,
jímž jest věnován Den Bastilly. Tyto zásady ne-
měly nikdy význam větší než právě letos, kdy k
zemi byla sražena jedna z nejničernějších tyrá-
nií, jaké kdy se pokusily zotročit lidstvo.“

Sovětský tisk uvítal Den Bastilly jako „svátek
znovuzrození francouzského národa, svátek jdu,
který se nikdy neskloní pod německý podpatek a
který pevně má svůj osud ve vlastních rukou.“
V Berlíně byla francouzská trojbarevná vlaj-
ka slavnostně vztyčena na vrcholku sloupu vítěz-
ství, který oslavuje německé vítězství ve fran-
couzsko-německé válce r. 1871. Francouzské moto-
risované jednotky a péchota pochodovaly okolo
sloupu vítězství a tomuto defilé přihlíželi zástup-
ci všech okupačních mocností. Britský vojenský
guvernér nařídil, že francouzská trikolora zůstane
trvale na sloupu vítězství.

Velvyslanec Spojených států Steinhard nastoupil svůj úřad

Dr. Beneš: Svět se stal nedílnou jednotou

Vláda a lid Spojených států mají hluboký zájem na prospěchu a blahobytu Československa

ČTK — Praha 20. července. Velvyslanec Spojených států severoamerických L. A. Steinhardt se dostavil v pátek 20. července v poledne se všemi členy diplomatického personálu svého úřadu na Hrad, aby o nástupní audienci, kterou zahájuje oficiálně svoji činnost v Československé republice, předsidentu dr. Edvardu Benešovi odevzdal svůj pověřovací list. Na Hrad velvyslance doprovodil šest diplomatického protokolárního ministerstva zahraničních věcí vyslanec Skálický a velvyslanec doprovodu štábu stoupce křesťanské strany dr. Glaser-Skalný a dr. Fr. Schwarzenberg. Na prvním hradním nádvoří nastoupil velvyslanec vykonal předání listu a pozdravil jej, kterýžto pozdrav stráž opětovala. Náčelník vojenské kanceláře prezidenta republiky gen. Španěl a dr. Kordos z prezidentovy kanceláře uvedli potom americké diplomaty do recepčních sálů. Audienci byli přítomni úředníci ministerstva zahraničních věcí dr. Vlášek a politický referent prezidentovy kanceláře dr. Dříha.

Velvyslanec oslovil pana prezidenta takto:

„Pane prezidente!
Odevzdávám své pověřovací listiny od prezidenta Trumana a Vaší Excelence jako první americký velvyslanec v Praze, dovoluji si Vám sdělit, s jakým živým pojetím obnovuji naše přátelství a vracím se do Vaší země, ke které jsem měl od svého dětství hlubokou přibylou. Strávil jsem mnohá léta svého mládí v Československu a jsou mnohé kraje Vaší země, o nichž mohu s pýchou říci, že je znám tak dobře jako jejich obyvatelé.

Vláda a lid Spojených států a velkým zadostiučiněním přispěl k vytvoření Československé republiky a dnes nacházejí ještě větší zadostiučinění

naší v nedávném jejím osvobození jako výsledku společného vítězství nad společným nepřitelem. Americká armáda, která vstoupila na půdu Československé republiky, vykonala nejdílejší cestu v historii světa, aby pomohla svobodným lidem.

Společnost lidu amerického, když byl soustředil své síly ze všech států Unie, překročil Atlantický oceán, vrhl do severní Afriky a probouřil válku se přes Sicílii do Itálie. Pak následovala největší invaze všech věků, počínaje na březích Normandie, přes Francii a Belgie, přes Německo až po brány Prahy. Tyto vojenské síly jsou nyní prozatímne v Československu, jako spojenec a

přítel Vaší vlády a českého i slovenského lidu. Vláda a lid Spojených států mají

hluboký zájem na prospěchu a blahobytu Československa.

Pevná obnova demokracie v Československu je podstatným předpokladem pro blahobyt, prospěch a štěstí jejího lidu. Demokracie Československa má životní důležitost pro americký lid. Demokracie je prvním příkazem pro všechny svobodní národy světa. Vláda a lid Spojených států těší se z obnovy demokracie v Československu a očekává brzy návrat Vaší země k ustávní vládě. Používám této příležitosti, abych vyjádřil Vaší Excelenci přání vlády a lidu Spojených států, přání, které sám vřele sdílím, aby byl brzy plně obnoven hospodářský život Vaší země a na něm závislý blahobyt a štěstí lidu, tak, aby Československo v nejbližší době mohlo se těšit stejnému, ba většímu blahobytu, než existoval předtím, než Vaše země byla přepadena a vydrancována bezohlednými a ničivými německými silami. Lid Československý je ve světě znám svými výkony individuálního a sil, stejně jako svým silným a přetrvávajícím smyslem o rozvoj umění, vědy, průmyslu a zemědělství. Je jisté, že se nyní chopí příležitosti, která nabízí ještě větší úspěchy. Pro mne bude velkým osobním zadostiučiněním, když budu moci poskytnout k dosažení tohoto cíle všechnu pomoc, jaká je v mých silách, tak, abych mohl být svědkem a snad i poněkud pomocníkem při obnově Československa a úplném jeho zafixování na správné místo mezi nejosvětlejší a neuhrobenější národy světa.

Chodové u pana prezidenta

Zůstali věrnými strážci odtrženého kraje

„Pan prezident odpovídal: „Pane velvyslanče, jsem šťasten, že mohu z Vašich rukou přimouti listiny, jimiž prezident Spojených států severoamerických pověřuje Vaši Excelenci jako mimořádného velvyslance a zplnomocněného ministra u mne, přijímaje zároveň dopisy, odvolávající Vašeho význačného předchůdce, Jeho Excelenci p. Anthony Drexel Biddla, a nimž mi bylo již za války velikým potěšením spolupracovati. Naplňuje mne velikou radostí, že Vás mohu uvítati jako prvního velvyslance Vaší veliké země v osvobozené Praze, která po 5 letech útlaču téměř nesnesitelného jest opět svobodná a zvolna i trpělivě se propracovává k pokojnému normálnímu životu. Avšak vítám-li Vás tak radostně, poněvadž to mohu učiniti v našem starobylém hlavním městě, vítám Vás tím srdečněji jako zástupce oné velké demokracie za oceánem, která tak významně přispěla k osvobození mé země. Jak jste správně řekl, Spojené státy severoamerické učinily velmi mnoho, aby po poslední válce byla vytvořena svobodná Československá republika; ale teprve tentokrát americké armády překročily oceán a probíjaly se na tisíce mil do vnitrozemí k samotnému srdci Evropy a tak pomohly obnoviti mou zemi, jejíž naděje a ambice po mnohá staletí směřovaly v základě k týmž vznešeným ideálům demokracie, svobody a štěstí jednotlivého občana, které vždy vyznačovaly Vaši velkou demokracii. Vaši stateční vojáci, svobodní synové Nového světa, vedeni jsouce těmito vysokými ideály, přispěli na obranu starého světa, z něhož vyšli jejich předkové a kterému nyní pomohli zachrániti neocenitelný dar svobody a demokracie. Pro mne je přítomnost Vašich vojáků v těchto končinách vpravdě symbolem skutečnosti, že svět se stal nedílnou jednotou, ve které neštěstí jednoho se autně dotýká druhého a prosperita jednoho závisí na prosperitě ostatních. Vzdálenosti se zkrátily a všichni jsme se tu k sobě mnohem více přiblížili. Rovněž okolnost, že Vás vynikající prezident díl právě v tomto okamžiku v hlavním městě Vašeho poraženého nepřítele, ukazuje, jak velice jsou vzájemně na sobě závislé osudy národů světa. Dnes naděje všech národů světa se soustřeďují na tří velice muže, vašeho prezidenta, generalissima Stalina a ministerského předsedu Churchillů a všichni věří, že jejich moudrost a dobrá vůle vytvoří atmosféru přátelství a vzájemné důvěry, která je nezbytně potřebná pro velmoc, ale bez ní bychom i my, malí členové rodiny Spojených národů, sotva mohli existovati. Jsme naplněni důvěrou, že ze schůzky v Postupimi vzejde požehnané období vzájemného dorozumění, pomoci a spolupráce mezi námi všemi. Proto Československo očekává, že bude pokračovati v oněch znamenitých hospodářských a kulturních vztazích k Vaší zemi, které vždy existovaly od obnovení našeho státu r. 1918. Víím, jak mnoho nám může pomoci Vaše mocná země při novém budování našeho státu, a snad Vám budeme moci oplátkou pomoci při konsolidaci válkou zpusťované Evropy tím, že se opět staneme zdravou, mužnou, opravdovou demokracií na křižovatce evropských cest. Jsem Vám povděčen, pane velvyslanče, za to, že jste mi nabídl své cenné přispění při novém budování našeho státu, a nebudu váhat požádati o přispění muže, který jako Vy, je tak výsoce kvalifikován poskytnouti takovou pomoc. Dovolte, abych Vás za druhé strany ujistil, že vždy budu rád nápomocen Vám, a doufám, že nebudete váhati přijít ke mně, nebo k mé vládě, kdykoli snad budete potřebovat její pomoc ve své nové funkci. Ještě jednou Vás, pane velvyslanče, srdečně vítám v Praze.“ Velvyslanec představil potom panu prezidentovi členy svého průvodu a pan prezident s nimi pohovořil, načež s velvyslancem měl za přítomnosti státního tajemníka dr. Clementise delší rozmluvu. Zástupcové zahraničního ministerstva pak doprovázeli diplomaty nazpět na americkou legaci.

President dr. Beneš k Reutеровu zpravodaji

Československo bude svobodné a nezávislé

V našem stanovisku k Západu nebude změn

President dr. Beneš poslyl v těchto dnech na Hradčanech interview zpravodaji Reutеровy kanceláře A. Guy Bettanymu. V rozhovoru o plánu poválečné výstavby Československa dr. Beneš pravil:

„Jsem pevně přesvědčen, že Československo se mezi šifedoevropskými zeměmi první zotaví z následků války a ještě dříve než německé okupace.

V důsledku toho, jakou cestou válka skončila, ocitli jsme se přirozeně poněkud izolováni od západu. Konec války zastihl sovětská vojska uvnitř naší země, prosířajíc se mezi Němci na jedné a Rakouskem a Maďarskem na druhé straně, zatím co americké síly stály v jihozápadní části naší země. Naše spoje byly přervány a bylo mnoho jiných věcí nepříznivých. Ale všechny tyto zlévy způsobil Němci a my postupně překonáváme své nesnaze a zdoiláváme mnoho problémů, jež válka zanechala. Je přirozené, že při tak početném sovětském a americkém vojsku v naší zemi jsme se musili přizpůsobit jejich vojenským požadavkům, ale tyto požadavky se zmenšují tou měrou, jak vojska odcházeli, a brzy budeme moci volně spravovat celé vnitrozemí našeho státu a rychle kráčet k obnově.

Rád bych zdůraznil, že v budoucnosti, stejně jako tomu bylo před válkou, bude Československo svobodnou a nezávislou zemí. Protože je Československo zemi malou, přizpůsobili jsme se svému sociálnímu soustředění, se kterým máme smlouvu o přátelství a spolupráci. Československo je rovněž spojencem západních mocností a ty zase jsou spojenci Sovětského svazu. Vynasazujeme se jednati tak, abychom se vystihali jakékoliv rozpory a kterým-

koli z nich a abychom nezaváděli příčiny k nějaké takové diferenci.

V stanovisku Československa k západu nebude změn. Pokud jde o Sovětský svaz, válka přivedla velkou změnu v postavení našeho východního spojence, který bude mít přirozeně mnohem rozhodnější účast na evropských a světových věcech, než před rokem 1939.

Pokud jde o budoucnost menšin německé a maďarské, události ukázaly, že menšinový stát, pohybující se do posledních mírových smluv, nebude platit, jmenovitě patří-li menšina k mocnému sousedu, jako je Německo.

Při nevyhnutelné podstatě věcí, menšiny nejsou nikdy spokojeny, ať se jim učiní jakékoliv ústupky, pokud zůstávají menšinami; Mohou být uspokojeny jen tehdy, stanou-li se většinou. Naši Němci se snažili stát se většinou za války 1939.

Před válkou učinili jsme pro tyto menšiny, co jsme mohli. Před Mnichovem jsem se snažil úplně uspokojit a splnit požadavky sudetských Němců. V nárysu jsem dal jejich požadavkům zákonnou formu a slíbil jsem, že budou včleny v zákon. Ale když Henlein a Hermann Frank odezdali tento dokument svému vůdci, Hitler jej roztrhal a nařídil sudetským Němcům, aby udělali povstání, což se stalo jmenovitě v Chobu. Roku 1941, před invazí do

(Pokračování na str. 2.)

President dr. Beneš k Reuterovu zpravodaji

Československo bude svobodné a nezávislé

(Pokračování se str. 1.)

Ruska, když se Henlein domníval, že Německo válku již vyhrálo, přenesl řeč ve Vídni, při čemž poukázal na to, že sudetskí Němci se nikdy nechtěli spokojit, pokud zůstávali v Československu. Kromě toho Německo využívalo požadavku sudetských Němců k svým vlastním zájmům rezáknout se. Dnes je Henlein vyřazen — spáchal sebevraždu.

Navrhujeme proto v souhlasu se třemi velmocemi, aby se přistoupilo na jediné možné řešení, totiž přesun obyvatelstva. Chceme, aby se tento přesun děl organizovaným a řádným způsobem a aby byl proveden lidsky.

Asi 200.000 nejaktivnějších nacistů odešlo již ze svobodné vůle. Z celkového počtu asi 2½ miliónu Němců v Československu, myslím, že Němcům v počtu 300.000 až 500.000 bude dovoleno zůstat. Ti, kdož neměli aktivní účast na nacistické agitaaci, budou mít na vybranou, zdali chtějí zůstat v naší zemi, nebo se vrátit do Německa. Nepatrný počet sudetských Němců byl již deportován. Jsou to však odedávna případy, ke kterým došlo v důsledku vzrušení, jež se zmocnilo v sudetských okresech Čechů koncem války. Toto rozrušení se zvýšilo jejich trpěním nad tím, jak kruně je sudetskí Němci od počátku nacistické okupace utlačováni. Místní národní výbory nyní plně ovládají situaci a spolupra-

cují loyálně s ústřední vládou. Na mírové konferenci budeme žádat o různé drobné opravy svých severních hranic, jmenovitě v Kladsku a hornoslezských okresech, kde je české obyvatelstvo. Na druhé straně žádáme, aby byly uznány naše předmnichovské hranice, a tři velmoci v zásadě tento názor sdělují.

Většinu svých šestí let vyhnanství jsem strávil v Anglii a budu navždy povděčen britskému národu za vídnost a pohostinství, jež osvědčil vůči mně i československému národu. Vynasnažil se ze všech sil, aby zmírnil tvrdá léta našeho vyhnanství. Zvláště se mi dostávalo nejvřelejší podpory a sympatiie u Winstona Churchilla a Anthony Edena. Měl jsem s nimi mnoho rozhovorů, při nichž jsem vložil své názory na všechny problémy Československa.

Můžeme být hrdi na to, že jsme nikdy nepodnikli nic, co by způsobilo nesnáze vládám britské, americké a sovětské a že jsme se ze všech sil snažili, aby jakékoliv obtíže byly překonány. Nyní, kdy válka již minula, přejeme si znovu mít co nejméně střiky s britskou vládou a britským národem, tak, jako je máme se SSSR. My, Čechoslováci, nemůžeme být ani dosti vděční za účinnou a upřímnou pomoc, kterou nám poskytovali, podporující naši věci proti nelibostnému a besáhlému nacistickému útlaku.

Generál G. S. Patton



Velitel třetí armády Spojených států amerických, generál George S. Patton, přijel v pátek se svou družinou o 11.30 hod. z Plzně do Prahy. Na demarkační čáře uvítal hosty jménem náčelníka hlavního štábu čs. vojska plk. R. K o k r d a a plk. S i t e k a doprovodili je na americké velitelství v Praze, kde je pozdravil velvyslanec L. A. S t e i n h a r d t. Po krátkém pobytu na velitelství se odebrali američtí hosté do ministerstva národní obrany, kde generál Patton dekoroval ministra národní obrany generála S y o b o d u a náčelníka hlavního štábu gen. B o č k a vysokými americkými řády. Na počest návštěvy nastoupila před budovou čestná rota a gen. Patton vykonal její přehlídku.

Dalším cílem amerických hostů byl Hrad. Na třetím hradním nádvoří nastoupila hradní stráž se svou hudbou a praporem a vzdala přichozím poctu zbraní. Gen. Patton pak vykonal přehlídku hradní stráže, pozdravil ji pozdravem v naší armádě obvyklým a hradní stráž pozdrav opětovala. Přehlídku zakončila slavnostním pochodem. Náčelník vojenské prezidentovy kanceláře gen. S p a n i e l a dr. K o r d o z s kanceláře prezidenta republiky doprovodili potom hosty do audienční síně. Šéf diplomatického protokolu vyslanec Š k a l e k e ý uvedl potom hosty do audienční síně prezidenta republiky, jehož provázeli předseda vlády Z d. F i e r l i n g e r, úřadující ministr zahraničních věcí stát. tajemník dr. V l a d. C l e m e n t i s a přednosta prezidentovy kanceláře vyslanec S m u t n ý.

Prezident krátce své hosty uvítal v Československu, v Praze a na Hradě a poděkoval americké armádě za pomoc, kterou přispěla k osvobození našich zemí. Potom dekoroval gen. Pattona čs. řádem Bílého lva I. třídy a Čs. válečným křížem z r. 1939. Z družiny gen. Pattona byli vyznamenáni gen.-major Ernest L. H a r m o n, velitel 22. amerického armádního sboru, řádem Bílého lva II. třídy, brig. gen. L a l l e y G. M a d d o x, přednosta operačního oddělení třetí americké armády, a plk. S a m u e l T. W i l l i a m s, náčelník štábu 22. amerického armádního sboru, řádem Bílého lva III. třídy; všichni byli vyznamenáni také Čs. válečným křížem z r. 1939. Pobočníci kpt. F r a n c i s P. G r a v e s a kpt. M i l t o n E. M i l l e r byli vyznamenáni Čs. válečným křížem z r. 1939.

Gen. G. S. Patton vedl třetí armádu Spojených států amerických od břehů Atlantického oceánu až do Čech. V četných vítězstvích bitvách přispěl vynikajícím způsobem k porážce Německa, Osvobozením Plzně a celých západních Čech se zasloužil vynikající měrou o osvobození celé Československé republiky.

Generálové Harmon, Maddox a plk. Williams se zúčastnili bojů za osvobození Evropy a tím i Československé republiky. Svým porozuměním pro potřeby naší země po jejím osvobození pomohli značnou měrou překonávat poválečné obtíže v našich zemích.

Kapitáni Miller a Graves se zúčastnili bojů na evropské pevnině a tím se zasloužili o osvobození Československé republiky.

Po slavnostním aktu pozval prezident republiky americké hosty a čs. hodnostáře na oběd, po kterém si hosté prohlédli Prahu. Gen. Patton a gen. Harmon dostali na památku obrazové šilo »Praha ve fotografii Karla Plíčky«.

V 15.30 hod. navštívil generál Patton předsedu vlády Zdeňka Fierlingra. Předseda vlády uvítal generála Pattona jako jednoho z nejschopnějších velitelů USA, který projevuje velký zájem o naše záležitosti. Vyslovil poctování, že jeho povolání mu nedovoluje zůstat v republice dle. S potěšením konstatoval, že americké orgány vydaly v poslední době směrnice pro působnost amerických jednotek na našem území, které je územím spřáteleného a svrchovaného státu. Dále poznamenal, že organizační vývoj naší armády dobře pokračuje a že tato bude mocí převzít ochranu celého našeho území. V rozhovoru, jenž se v pracovně předsedy vlády rozvíjel plně půl hodiny, vyslovil generál Patton svůj upřímný obdiv nad krásou hlavního města republiky. Prohlásil, že je velmi mile překvapen pořádkem, který zde máme, a vyslovil potěšení nad vývojem našich poměrů, jež jsou v každém směru velmi slibné.

Po návštěvě předsedy vlády položil generál Patton o 16. hodině věnec ke hrobu Neznámého vojína na Staroměstském náměstí. Při svém příjezdu před Staroměstskou radnicí byl nadšeně pozdraven hustými zástupy pražského obyvatelstva. Po přehlídce čestné roty byl uvítán zástupcem hl. m. Prahy dr. Vačkem. V doprovodu amerického velvyslance a členů svého štábu položil za zvuků smutečního ohraňu věnec ke hrobu Neznámého vojína. Po 17. hodině odjel generál se svým doprovodem z Prahy.

Rozhovor M. Corré s prezidentem dr. Benešem

Vedoucí role Slovanů ve střední Evropě

Československo se ze všech států zotaví nejdříve

Časopis »Samedi Soir« uveřejnil rozhovor, který měl v těchto dnech v Praze jeho zástupce Max Corré s prezidentem dr. Benešem. Na otázku, zda český národ nechová nevrzavost vůči Francii, odpověděl prezident, že tuto věc je třeba ponechat času, neboť by bylo zbytečné chtít vynucovat cily. Český národ prošel hlubokými změnami, jež budou mít významný ohlas. Budme trpěliví a mějme důvěru. Já sám se osobně na Francii nehnevám. President dr. Beneš má za to, že kdyby Francie byla vstoupila do války ve chvíli mnichovské krise, byli by se spojenci připojili a v šesti měsících by byli zvítězili. Mluvě o hospodářských problémech, pravil prezident, že se uskutečňuje projekt znárodnění průmyslu a velkých podniků, jenž se bude vztahovat na dopravní společnosti a těžký průmysl, na příklad na Škodovy závody, brněnskou Zbrojovku a dále na karlovarská zřídla.

Majetek sudetských Němců byl vyvlastněn, neboť byli fanatickými nacisty. Jejich pozemky podél hranic budou proměněny v lesy. Sudetské

pásmo bylo přelidněno. Možná, že některá velká latifundia ve vnitru země budou spravována ve formě družstevní obyvateli okolních obcí. Tato opatření budou mít za následek, že zmizí pozemková aristokracie, pro níž v novém Československu není místa.

Dr. Beneš vyslovil přesvědčení, že ze všech států ve střední Evropě se Československo zotaví nejdříve. Jsme si vědomi vedoucí role, kterou ve střední Evropě bude hrát pevná dohoda Slovanů, podporovaná mohutným Sovětským svazem, jehož jsme a zůstaneme věrnými spojenci. Neztratíme však zájem ani o západ. Loyální, upřímná a důsledná politika bude vyznačovat naše přátelské styky s velkými západními demokraciemi a obzvláště s Francií. Koncem roku zvolí národ ústavodárné shromáždění, jemuž bude odpovědna vláda. Na konec dodal prezident dr. Beneš: Vrátili jsme se do vlasti s programem, který nyní provádíme. Před osvobozením naší země zajel jsem do Moskvy. Uchránili jsme zemi od rozbrojů, kterými tolik trpělo Polsko.

Článek presidenta dr. Beneše ve švýcarském týdeníku

Úloha Československa v Evropě

Zájem Československa se ponese k podpirání a udržování pilířů, z nichž vyrostla a na nichž spočívá nová poválečná Evropa

Veliký politický a kulturní týdeník »Die Weltwoche«, vycházející v Curychu, uveřejnil dne 3. srpna t. r. článek presidenta dr. Ed. Beneše o roli Československa v nové Evropě. V článku se praví: Evropa, jak se jeví našim očím po šestileté válce, jaké nepoznala snad ještě lidská historie, nepředstavuje zdaleka ještě obraz utěšený. Snažíme se postupně napravit škody, způsobené běsněním války ve svých domovech, továrnách a dílnách, obnovujeme pomalu silniční a železniční spoje, které mají sbližt znovu jednotlivé oblasti Evropy, a mobilisujeme, pomáhajíc si navzájem, potravinové a surovinové zásoby, abychom zahnali hlad s prahů svých občanů a roztočili znovu kola svých průmyslových závodů. Jsme těmito starostmi v Evropě všichni v stejné nebo podobné situaci, protože není země, která by nebyla válkou přímo nebo aspoň nepřímo hluboce postižena a která by nemusila reparovati těžké její důsledky. Ale tato válkou decimovaná a oslabená Evropa má ve své politické podobě několik kladných rysů. Především lze s uspokojením konstatovat, že destruktivní politické síly, které vyvolaly strašlivou válku a její těžké důsledky svými expanzivními snahami a které ji po šest let nebarbarštějšími methodami vedly, vytvořivše v celé Evropě ovzduší strachu, nejistoty a hrůzy, že tyto síly byly společným úsilím demokratické Evropy, podporované Spojenými státy americkými, úplně potřeny. Hitlerovské Německo patří se všemi svými fašistickými pomocníky nenávratně minulosti. Strhlo s sebou do propasti celý německý národ a bude patrně dlouho trvat, nežli nově německé generace, očištěné od hitlerovské nákazy, budou se moci ujmouti vedení národa, a nežli nové Německo stane se opět politickým faktorem v poválečné Evropě. Druhým kladným rysem nové Evropy je právě skutečnost, že v boji proti destruktivním silám, ztělesněným v hitlerovském Německu a fašistické Italii, sešly se veliké mocnosti evropského západu i východu, že tento boj spolu s Amerikou vyhrály a že vrátivše evropským národům svobodu, dohodly se na zachování ve válce ukovaného svazku a na vzájemné spolupráci k zabezpečení míru a demokratické svobody v Evropě i po válce. Součinnost Velké Británie a Spojených států amerických se sovětským

Ruskem jde ovšem svým významem i za rámec Evropy, představuje důležitýho činitele i v světové organizaci mezistátní spolupráce a v mezinárodním snažení o mír a bezpečnost, jak dochází výrazu v chartě národů, připravené konferencí v San Francisku. Jaká bude role Československa v takto se rýsující nové Evropě? Myslím, že je úlohou všech evropských menších i větších států, které po zlomení hitlerovské moci zvedly se znovu k svobodnému životu, aby pomáhaly evropskému uklidnění, míru a světové konsolidaci především úsilím o napravení neblahých důsledků války ve svých vlastních zemích, snahou o vytvoření podmínek maximální politické jednoty svých států a péčí o obnovení hospodářské a kulturní činnosti svého lidu a svých národů. Československo hlásí se k této úloze a snaží se ji plnit. Všechno jeho politické, hospodářské a kulturní úsilí poválečné se k ní soustřeďuje. Z ní vyvěrá i snaha zjednodušit po trpkých zkušenostech vlastní politickou strukturu odsunutím podstatné části německého a maďarského obyvatelstva, které se dalo použít za nástroj Hitlerovy expanse a má velikou vinu na vývoji událostí ve střední Evropě, jenž od Henleinova hnutí v Sudetech vedl rovnou k německé válce a nacistickému uiaťmení značné části Evropy. Československo nechce se samozřejmě vyhýbat ani mezinárodní součinnosti. Jeho zájem se ponese k podpirání a udržování pilířů, z nichž vyrostla a na nichž spočívá nová poválečná Evropa. To znamená, že bude nejen pevně státi při přátelské smlouvě, již uzavřelo s velkým sousedem sovětským, který je jeho zemím a národům blízký hranicemi, jazykem i kulturou, nýbrž že bude také působiti a rozvíjeti za války tak pevně ukuté přátelské vztahy se západními mocnostmi a že neopomíná se své strany ničeho, co by prospívalo harmonii mezi západem a východem, již považuje za základ bezpečnosti a míru pro sebe i pro ostatní Evropu. Úloha Československa v poměru k ostatním menším i větším evropským státům, zejména pak státům v oblasti středoevropské, bude jako vždycky bývala, úlohou dobrého souseda a přítele, kterému jde o nejintenzivnější výměnu hospodářských a kulturních statků a jenž je vždy hotov k součinnosti ve všech otázkách zájmu obecného a mezinárodního.

President dr. Beneš v Lázních Poděbradech:

Jdeme za ideálem lidové demokracie

Po Poděbradech navštívil pan prezident také Kolín

President republiky se vypravil a chotí v pátek z Prahy, aby navštívil Lázně Poděbrady a město Kolín. Presidentův průvod vyjel z Hradu o 13.30 hod. Cesta vedla na Hloubětín, Horní Počernice a Mochov. Všude na cestě stály hloučky obyvatelstva, skupiny mládeže a krojované družiny, které pana presidenta i jeho chof srdečně pozdravovaly. Před Sadskou pozdravil pana presidenta předseda okresního národního výboru Jan Plhal, a sedlák Herčík se seškob Holešovskou podal panu presidentovi a jeho chotí chléb a sůl. Pan prezident za pozdrav jménem svým i své choti srdečně poděkoval, připomněl, že rád pobude několik hodin v kraji poděbradském a mezi jeho lidem, a zdůraznil na příslib svorné práce: Tož všichni společně, města i venkov, a všichni bez rozdílu.

Náměstí v Poděbradech bylo hustě naplněno místním občanstvem a lidem z celého kraje. Od chvíle, kdy president republiky vkročil na jeho dlažbu, ozývalo se nepřetržitě volání „Ať žije president Beneš, ať vzkvétá Československá republika!“ Ušlo se, až když se na tribuně ujal slova předseda místního národního výboru dr. Filip, aby uvítal v městě presidenta i jeho chof. Po svém proslovu odevzdal dr. Filip, provázený zástupci místního národního výboru, panu presidentovi diplom čestného občanství města Poděbrad. Pan prezident diplom přijal a promluvil potom takto:

Pane předsedo, paní a pánové, drazí spoluobčané,

za tak milá slova uvítání patří vám náš upřímný dík.

Je to snad náhoda, ale není to bez významu, že tak, jako v roce 1936 moje první cesta po zvolení presidentem republiky, byla sem k vám, k pomníku Jiřího z Poděbrad, kteří každý den si můžete připomínat tímto historickým místem onu závažnou a pro nás státně a duchovně bohatou dobu krále Jiřího; stejně i dnes, poměrně brzo po svém návratu do vlasti, opět přicházím k vám a nemohu ani dnes nezpomenouti oně politické spojitosti doby dnešní s dobou našeho lidového krále husitského.

Pěkně jste řekl, pane předsedo, že svými lázeňskými prameny chcete pečovat o zdraví srdce národa, novými školami o jeho duši a sklářskými brusy o jeho potěšení. Plňte tím i odkaz presidenta — osvoboditele, když v synthese duchovního a fyzického zdraví národa hledáte nezbytný předpoklad udržení našeho státu. Synthesa fyzického a duchovního zdraví národa je současně i synthesa práce a mravnosti, synthesa práce tělesné i duševní, svorným spojením spoluobčanů všech vrstev a všech povolání. My v zahraničí i vy zde doma hledali jsme společně onu synthesu duchovního a

fyzického zdraví národa pro další vývoj našeho státu. Jak nevzpomenouti této skutečnosti právě ve městě Jiříkově, toho krále, který ve svých demokratických představách žádal od svého lidu spolupráci všech vrstev národa i vyrovnání různých názorů v národě v harmonické, i když ne v mechanické jednotě. I my dnes žádáme tuto jednotu ve spolupráci a vyrovnání více než kdykoli jindy. Všude a ve všem, spravedlivě a rozumně, ale také bez výjimky stejně ode všech.

Snad nikdo z vás, kdo naslouchal zde v Poděbradech mým slovům v roce 1936, netušil, jak brzo bude plnit příkaz, který tehdy v předtuše budoucího konfliktu v reálném myšlení jsem vám tlumočil, příkaz jíti za vzorem Jiřího z Poděbrad, tohoto „politika státnické moudrosti, statečnosti i bojovnosti a neomezené oddanosti národu a státu.“

A správně jste si dnes položil otázku, pane předsedo, kde hledat pravdu a která je to ta skutečná pravda — a správně jste ji také zodpověděl.

Podle svého slibu vám daného, šel jsem i já touto cestou v těžkých chvílích, kdy se rozhodvalo o bytí a nebytí našeho národa, a stál jsem za tou naší věčnou pravdou a sám podle svého slibu hledal jsem tehdy i dnes i u tohoto našeho velkého státníka a politika zde od vás způsob a formy řešení problémů, jež se nám valily v cestu v r. 1938; za války jste splnili tento příkaz i vy tím, že jste nesešli s cesty statečnosti a rozvahy, že jste zůstali pevní ve své víře, ve víře v život národa, v život váš i vašich dětí, našich příštích generací.

Já vím, že se na své vzory z minulosti můžeme odvolávat jen s jistým omezením. Také Jiří z Poděbrad byl dítětem své doby a svým postojem k problémům své doby reprezentoval především dobu svou. Ale v každém velkém člověku a státníku a v jeho činech je něco věčného, co platí pro všechny časy. Můžeme-li se tudíž dnes po nejstrašnější světové válce lidských dějin, v době, jež je revolučně prostoupena tak hlubokými politickými a sociálními změnami, dovolávat vzoru státníka, který před pěti stoletími řídil osudy našeho národa, a můžeme-li v něm spatřovat vzor státnické moudrosti i dnes, zdůrazňuji tím, jak hluboké jsou tradice demokracie v našem národě, kterému myšlenka demokratického soužití byla vždy vlastní a téměř vrozená, který s největší živelností dovedl vždy odmítnout a překonat, co by odporovalo demokratickým zásadám a tím, nesloužilo lidu, a učinil to znovu v této velké poslední válce. A budme si vědomi toho, že Jiří žil v době, kdy po pádu revolučního husitství přijal vědomě — přes tehdejší eisaťskou reakci — husitské dědictví a odvážně je hájil a obhájil i v těžké mezinárodní situaci, a žil v době, která brzo po jeho smrti spadla zpět do vnější

(Pokračování na str. 2.)

President dr. Beneš v Lázních Poděbradech:

Jdeme za ideálem lidové demokracie

Dokončení se strany 1.

reakce sociální, ovládnuvši tehdejší náš život ve formě jagejlovského nesociálního feudalismu.

Statečnost husitského krále proti odpůrcům vnějším i vnitřním, který se nebál bránit se i extrémům, třeba idealistickým, plnou vahou své osobnosti, je nám vzorem i dnes. Král Jiří viděl jasné, kde je dobro lidu, byl vpravdě králem lidu v ým. Pro sociální a duchovní problémy své doby měl stejné pochopení, jako v dnešní době své lidové demokracie musíme je mít i my. Toto sociální hledisko — součást naší velké národní tradice — tvoří jeden z oněch významných článků, spojujících naši dobu s dobou krále Jiřího. A tudíž: byla to jednak ona státnická moudrost a pevná rozvaha a vyrovnávání vnitřních poměrů politických, ale byla to také právě ona, na tehdejší dobu pokročilá sociální lidovost, která učinila z Jiřího z Poděbrad velkou postavu našich dějin.

I z postavy lidového krále Jiřího můžeme dokumentovat svou státní demokracii, již Jiří z Poděbrad daleko předstihl svou dobu. Ale z jeho názorů a politiky můžeme brát mnohá naučení, jakými vlastnostmi mají být vy-zbrojeni ti, jimž bylo svěřeno řízení osudu národa, nejen ti, kdož řídí hlavní kormidlo státu a státní politiky, ale i všichni ti, kteří vycházejí z lidu, jsou jim dnes povolováni ve všech úsecích veřejného života starati se o jeho potřeby.

Jestliže dnes již bezvýhradně považujeme formu demokratického zřízení za jediné vyhovující citění našeho českého a slovenského lidu, pak ovšem se musíme vypořádávat také s tím nejobtížnějším úkolem a problémem demokracie — s otázkou vůdců v demokracii.

Je to otázka v našem nově organizovaném státním tělese důležitější než dříve. V této souvislosti mohu jen opakovat, co jsem napsal o tomto problému za války v zahraničí. »Své výjimečné postavení mají zakládající političtí vůdci na svém skutečném, hlubokém vědění a vzdělání a na znalosti společenských poměrů, na své skutečné politické schopnosti, poctivosti a oddanosti ideálu demokracie, na své mravní důstojnosti a velikosti, zejména také osobní neinteresovanosti a své mravní integritě.«

Mám za to, že dnešní duchovně i technicky tak vyspělá doba klade tyto požadavky v zájmu správ-

Přijímaje z vašich rukou potvrzení čestného občanství města Poděbrad, jež také mně připomíná všechny mé povinnosti a úkoly, které mi moje funkce dnes ukládá k vám a k celému národu, děkuji vám znovu za milé přijetí a přeji vám všem, městu Poděbradům, celému kraji, hojně zdaru a úspěchů na cestě k obnovení vaší poděbradské staré slávy. A vám, pane předsedo, i všem spoluobčanům — po hrozné době útrap cizí okupace a těžké války — přeji životní klid a jasnou pohodu, abyste mohli plnit ve věrné oddanosti k republice odkaz lidového krále Jiřího z Poděbrad.

Když prezident domluvil, ozval se na celém náměstí nadšený potlesk a lid propukl znovu v dlouhotrvající provolávání slávy. Státní hymna, kterou zahrála místní hudba, zakončila slavnostní akt na náměstí.

Pan prezident s chotí a se svým průvodem se pak odebral do lázeňského parku. Tam v kolonádě ho pozdravili zástupcové politických vězňů, mužů i žen, kteří jsou v lázních na zotavení a mezi nimiž byl také sokolský stafešina dr. Truhlář. Jejich jménem promluvil bývalý starosta poděbradský Josef Čankář.

Na jeho slova odpovídal pan prezident vzpomínkou na svoje presidentské volby a období presidentské činnosti před válkou, kdy se všechno již ke světovému konfliktu schylovalo, na svou práci, která s tohoto hlediska byla konána, vyslovil díky politickým vězňům za jejich činnost a dodal: »Nám bylo za hranicemi zle; vám bylo zde — musím to říci — hůře. Váš boj byl těžší.«

Potom odjel pan prezident s celým ostatním průvodem k poděbradskému přístavišti na Labi, odkud parníkem »Vltava« nastoupil cestu do Kolína.

V přístavišti se panu prezidentovi hlásili vojenští a úřední činitelé kolínští. Pan prezident s chotí a průvodem nasedli do aut a odjeli přeplněnými kolínskými ulicemi na náměstí před radnicí. Tam ho uvítal předseda místního národního výboru Ladislav Volenec. S radničního balkonu promluvil pak pan prezident ke shromáždění, které zaplnilo celé prostranství tak, že tu byla hlava na hlavě. Pan prezident promluvil takto:

MAJÍ ZN. TO, NE MŮJEME, VYŽADOVAT V ZÁJMU SPRÁV-
vyplývá doba klade tyto požadavky v zájmu správy,
ne politické cesty národa neuprosně na každého,
kdo byl řízením veřejných zájmů pověřen. Sou-
dím, že ve svém vnitropolitickém životě dojdeme
k přesvědčení, že jen lidé takovými vlastnostmi
vyzbrojení jsou hodni toho, aby představovali
praktickou stránku vznešené myšlenky demokra-
cie. Jest, že pak ti, kdož přijímají z rukou světo-
lidu veřejné funkce, budou si stále vědomi své od-
povědnosti, jak v každodenním životě svých rozho-
dnutím zasahují do osobního života občanů a tím
rozhodují o jejich spokojenosti či nespokojenosti,
jak svým výkonem zasahují buď do tvorby nebo
podílení nejzákladnějšího osobního prvku stá-
ní existence, pak jsme překonali značnou část pro-
blému vidcu v demokracii.

Vlastnosti, které jsem naznačil, nejsou a ne-
mohou být každému vředei vrozeny. Jde daleko
spíše o to, aby tyto vřadové vyšli ze správné vy-
chovy k demokracii. Vřadova k demokracii není
vřad jen pro vřadce; i masy musí být k demokra-
cii vychovávány. Zdržezní jsem vícekrát; Demo-
kracie, jako režim, je ve stálém pohybu a vy-
voji — k budoucí lepší demokracii se
dosud stále vřadováváme a proto jo-
váváme. Jméne na přelomu — a to zdůrazňuji —
na přelomu ze společnosti demokracie liberálně
buržoasní do nového stádia demokracie socialis-
ticti, lepší a dokonalejší, socialistie a hospodářsky
vřadnější. Demokracie se stále nově tvoří a zdok-
onaluje. Jdeme dnes za ideálem demokracie o-
pravdu lidové, lidovější, pokrokovější a lepší, než
li to bylo po válce minulé. »Ale demokracii je
třeba stále hlídati, ochraňovati, udržovati, stále
je třeba o ni se bít. V tom je její velikost a
vznešenost jako ideálu.«

Vřad let před poslední válkou a za války
nás dobře poučil o tom, jak život demokracii je
spjat s vlastnostmi jejích vřadů. Jen se podívej-
me všude kolem nás v celé Evropě, jak všecky
ty lidové sondy v různých evropských zemích da-
vají nám přesný obraz o tom, co v posledních de-
seti letech byla, a jak se chovala evropská demoa-
kracie a její vřadové. Vidíme to ve Francii, vřadi-
me to v Belgii, ale vidíme to také ve státech
střední Evropy. Vy jste to sám, pane předsedo,
ve svém proslulém řeči slovy psaným, ale jas-

»Paní a pánevé,

děkuji vám a děkujeme vám, kteří přicházíte
a Prhy, za tak srdečné uvřadění a přivřadění. Vřad od-
nárovného vřadu, tímtočny mne panem předsedou
vyřadit opravdověji a krásněji svůj postoj k ná-
šemu státu, než tak vřadným a odhodlaným silněm,
který jsem přijímal od vás na cestě ze svého po-
bytu v cizině do vlasti před několika nedělemi.
Vím, že to přichází z plna srdce — vřadit je to dnes
vřadecné vřade, kam přijdu; a je to přirozená
reakce na to, co bylo zde u vás a všude jinde, v
době okupace. Náš lid právě tou barbarickou okupa-
ci plně pochopil, co v roce 1938 a 1939 zřadili a co
roce 1945 opět získal. A přišel bych si, aby na to ni-
kdo a nikdy nezapomněl, a aby podle toho jednali.

Jsem dnes potěšen tím více, že jste svému sil-
bu dostali a, že jste pochopili právě nejdůležitější
úkoly, jež nás čekaly a čekají po válce v osvoboze-
né republice. Je to práce, práce konstruktivní, den-
ní, v továrnách, na poli a vřade, kde práce na nás
čeká. Pochopili-li naši spoluobčané spojení měst a
venkova tak, jako jste je ve svorné spolupřáci po-
chopili vy zde, půjdou-li ve snaze napravování ná-
sledky války stejnou cestou s vámi, pak nemusíme
se obávat, že hospodářské problémy by mohly ja-
kýmkoliv způsobem zřadit naši cestu obnovy. Pře-
ním svého sílu dávám národu příspěvek, který ne-
jen méni slovo v řin, ale který současně méni těžké
důsledky války v mřotovornou normalisující a tu
nejpolitější deni konstruktivní práci.

Vřadeci jsem se zvláštní vřadností z řst vaše-
ho zřaduce uvřadění, že i nadále budete sdělřovati
práve vlastnictví v práci pro obnovu naší drabé re-
publiky, a vřad velmi dobře, jak tato slova a toto
uvřadění je pravdivé a na koho se můžeme vřadit a
já spoolehouti. Vřad, v jakém ovřadit jste tu žili
za války a jak jste se v bezprostřední blízkosti ná-
ctictických středisek osvěřadili. Řád slyším z vašich
slov radosný ohlas lepší přišší doby a buditř vám
dík za to, že jste dovedli udržet rozvahy, vřaditř a
vřaditř politický i mřavně po celou dobu okupace.
Prokazali jste tím republice i sobě služby vřadké.

stejně jako v minulosti, ale jas-
ve svém proslovu řekl slovy přísnými, ale jas-
nými. Vzpomínám-li na rok 1938, vzpomínám-li
na dobu exilu, nemám, co bych k tomu dále při-
pomněl. Otázku výchovy vůdců i mas musíme u
nás dobře vyřešit. Státnímu zřízení musí se do-
statí takových lidí, kteří nadání zkušenostmi a
znalostmi, osobně pevní a vyrovnaní, charaktero-
vě přimí, nezájící sobeckých zájmů, nasadí v se-
beobětování a v konání svých denních politických
povinností všechnu svou energii. Opakuji opět:
»Otázka úspěšnosti demokracie je především otáz-
kou dokonalosti jejich vůdců, jejich rozvahy a
odvahy k pravdě a k občanské statečnosti, a o-
všem otázkou politické vyspělosti a znalosti je-
jich lidových mas. Je to otázka nás všech, vás i
nás vedoucích. Stát a národ bez takových vůdců
je prostě špatně veden.«

Uvádím toto vše zejména dnes, kdy i vy stej-
ně jako ostatní naši spoluobčané celého státu bu-
dete v brzké době svobodnými volba-
mi rozhodovat i svobodně a nezávisle o těch,
které pověříte politickým vedením. Na vás v prvé
řadě bude záviset, jací vůdce a s jakými vlast-
nostmi vás povedou a budou rozhodovat o živo-
tě a státu a o životě vašem. Věřím, že volba vaše,
ať náležíte ke kterékoli politické straně, padne na
ty vaše spoluobčany, u nichž najdete vlastnosti,
které jsem naznačil, v míře nejvyšší. Vím, že se
nezpronevříte velké tradici svého Jiřího z Podě-
brad. Měli jste možnost poznat vlastnosti, cha-
rakter a práci těch, kdož se hlásili o vaši důvěru
v dobách první republiky, víte, jakými zůstali za
války a jakými se ukázali v prvních měsících po-
revolučních; víte sami nejlépe, zda uměli překo-
nat sebe sama, nedali se strhnouti na špatnou ce-
stu, zda zůstali mravně čisti a nepo-
rušení. Majíce myšlenky demokracie hluboko
v kořenech své národní historie, zůstaneme věrni
tradici národní, a zvláště vy zde z celého kraje
poděbradského zůstanete věrni tradicím svého vel-
kého krále. Tím nejlépe splníte i dnes svou po-
vinnost k národu i státu. Ti, kteří povedou stát z
vaší vůle a vašeho rozhodnutí, povedou jej tak,
jak vy budete — po svém velkém vzoru — myslet,
uvažovat a nebojácně rozhodovat.

Tak chci také chápatí váš pracovní slib. Při-
jímám jej s vědomostí jako váš závazek do bu-
doucna, stejně jako se budu dovolávat dnešního
vašeho slibu vzájemné spolupráce nás všech, vlá-
dy s lidem, lidu s vládou a všemi politickými stra-
nami. A budete-li se řídit v dalším svém postupu
myšlenkami a zásadami, které jsem tu uvedl, pak
iž tím splníte svůj závazek v úseku vám příká-
zaném, plníte povinnost k národu, ale i ke svému
kraji, který si zaslouhuje opravdu vaši největší
lásky a péče.

Vím také, že máte mnoho potřeb a starostí
hospodářských. Vím, že není všechno ještě takové,
jak bychom si přáli, a že nám — vám zde po bom-
bardování — pořád zbývá ještě mnoho práce. Ale
proto jsem přišel rád mezi vás, abych viděl prostře-
dí, v němž pracujete. Vím konečně, že máte svou
práci rádi. Pokračujte v ní, věřte v úspěch svého ú-
silí i v úspěch soustavné práce, ale věřte také ve
správné zásady našeho budovatelského programu,
programu vlády i programu mého.

Děkuji vám znovu srdečně za opravdu milé
přijetí a přeji vám ve vašem polabském kraji tak
toužebný životní jas, požehnaný klid míru a osobní
blaho a zdraví vám všem.«

Dlouhotrvající souhlasné projevy byly odpovědí
na prezidentova slova.

»Pře- stu a celému okresu mnoho zdaru« —
loučil se pak prezident s kolínskými činiteli, když
radnici opouštěl.

Již se hodně šerilo, když pan prezident hustými
špalíry kolínského obyvatelstva, které vedl do-
leko za město, opouštěl Kolín. Cesta pak vedla přes
Plaňany, poblíže Kouřimi, kde byla kratičká zastávka,
na Český Brod a Úvaly nazpět do Prahy.

Organizační výstavba ÚRO

V Obecním domě se konala v pátek večer schůzka
zástupců pražského tisku s představiteli Ústřední rady
odborů. Přítomné uvítal za tiskovou komisi ÚRA člen
presidia W ú n s c h, načež člen presidia Er b a n
promluvil o tříměsíční práci, kterou vykonalo revoluční
odborové hnutí na své organizační výstavbě. Zdůraz-
nil, že revoluční odborové hnutí trvá neochvějně na
organizační jednotě i na boji proti všem starým ce-
chovním nebo stavovským předsudkům. Připomněl
též, že poměr českého odborového hnutí k slovenské-
mu se vyvíjí velmi dobře. Promluvil dále o pracovních
brigádách a zdůraznil, že v továrnách se odborovému
hnutí podařilo vytvořit pracovní mobilisaci v pravém
slova smyslu. ÚRO se snaží, aby pracovní brigády se
staly hnutím celostátním. Konečně se zmínil o tom,
že v dohodě s ministerstvem vnitra se budou tvořit
v důležitých průmyslových střediscích závodní milice,
které budou bdít nad bezpečím výroby a strojního za-
řízení. O kulturní činnosti ÚRA promluvil člen pre-
sidia J u n g m a n n. Odborové hnutí chce, aby za-
městnanci si sami organizovali kulturní život. Proto
jeho činnost směřuje většinou k plánování. Dále pro-
mluvil o řešení aktuálních sociálně-politických otázek
kategorii, kterým bylo měsícky měřeno za nacismu,
přeje si, aby přednostní zásobování měli především ti,
kdož mají větší odpovědnost za hospodářskou výstav-
bu republiky. O otázkách národohospodářských pro-
mluvil tajemník národohospodářské sekce dr. Mrázek.

President dr. Beneš přivítal letce ze západu

Vrátili se jako vítězové

Slavnostní přehlídka letců na Staroměstském náměstí

Ještě nikdy nebyly pražské ulice tak rozjasněny, jako v úterý, když Praha vítala hrdinné letce, kteří se k nám vrátili z Velké Británie. Hýřivá barva národních krojů, červená barva sokolských košil, zeleň i šed' vojenských stejnokrojů se mísily s jásotem a provoláváním zdaru našim letcům. Rampa Národního musea jako by se proměnila v jednu velkou kytici. Václavské náměstí a pak dál, Národní třída, Masarykova ulice, tonuly v záplavě praporů, vlajek a lidí. Modř leteckých stejnokrojů tvořila stužku. Mezi šedi domů a mezi troskami z květnových bojů. Stužka života, hrdinného a odvážného, jako byla celá ta jejich vojenská služba.

Šli bez zbraní, ale přece byli tak vojáčky. Jejich osmahlé tváře, tvrdé a bojovné, zářily štěstím. Nad kaledáním s rodinou, domovem a tím vším, zač bojovali ve vzdušných bojích. Ruže, karafáty i prosté kyticky lučních kvíků v jejich rukách, jako by splácely všechnu tu jejich odvalu. Hrdinové. Rady významné na jejich prsou. Nejen na prsou velitelů, ale i ostatních pilotů. Nelze vypočítat, kolik válečných křížů nosí ten nebo onen. Perutě samy jsou symbolem cti a slávy. Jeden vedle druhého, tak, jak plnili svou povinnost, tak pochodovali Prahou. Chlapci a 313, 310, 311, 312 a všichni ti ostatní.

Tu, co se blíž nad Dlepe, mlčeli v odvážných letech létající puhy, co chránili dopravní letouny, bojovníci proti ponorkám, chránili letouny nebo lodě, v nichž cestoval britský král, prezident Beneš, britský ministerský předseda.

Na tribuně na Staroměstském náměstí byli vzácní hosté. Britský maršál sir W. Sholto Douglas, maršál sir John E. A. Baldwin, skupina vysokých důstojníků britské RAF, britský velvyslanec Nicholas, sovětský velvyslanec Zorin, velvyslanec USA Steinhart, francouzský chargé d'affaires. Pokračování na straně 2.

Vrátili se jako vítězové

Dokončení se strany 1.

faïres vyslanec Keller a ostatní členové diplomatického sboru, náčelník sovětské vojenské misie generál Molotkov, vláda, generalita a představitelé politického a kulturního světa. Do prvních tónů slavnostních fanfár z Libuše zazněly přesně o 11. hodině vojenské povely. Pan prezident dr. Benoš přijel. Div. gen. Janoušek dal hlášení. Pan prezident vykonal poté přehlídku sevřeného útvaru skupiny čs. letectva z Velké Británie a dekoroval nejhrdinnější. Udělil devět válečných křížů a čtyři medaile za chrabrost. Velitelům jednotek i bojovníkům. Pak se pan prezident ujal slova. Uvedl, že náš zápas o osvobození měl několik složek, na západě i na východě, které se navzájem doplňovaly a z nichž jedna nebyla možná bez druhé. »Organický tvoří jeden jediný celek. Od roku 1934.« řekl. »Bylo mi jasno, že Evropa spěje k nevyhnutelnému konfliktu, kde se spolu utkají síly agresivního nacismu a fašismu se základy evropské mravnosti, spočívajícími na demokracii, práci a svobodě člověka i národu. Evropa však nebyla připravena. A tak po evropském velkém otřesu, jímž byl Mnichov, jsme se sešli zase všichni velmi brzy v zahraničí. Politici pracovníci i vojáci ve Francii a po jejím pádu ve Velké Británii obnovili boj. A hlavní naší oporou bylo vojsko, neboť to je vždy nejsilnějším výrazem politického odporu národa v době revoluce a povstání.« Pak pan prezident pojednal o vývoji situace až do vstupu Sovětského svazu do války po celoročním a hrdinném boji Velké Británie proti Německu. To že byl mohutný mezník v celé naší akci politické i vojenské. »Došlo k úspěšným cestám do Spojených států a do sovětského Ruska, ke spojenecké smlouvě se Sovětským svazem — a při všech těchto akcích odpovědní vládní činitelé nacházeli neocenitelnou oporu v bojových činech našich vojenských jednotek, z nichž ovšem nejvíce před očí světové veřejnosti vystupovalo tehdy čs. letectvo, působící až dosud v západoevropském ohnisku světových vojenských a politických událostí — ve Velké Británii.« Připomněl pak, že letci se vrátili jako naše poslední bojová jednotka. Vrátili se jako vítězové.

»Pláte se nás jistě po svém návratu, jakou republiku budujeme? Odpovídám: Snažíme se — a budeme se snažit — o vybudování republiky takové, o jaké jsme všichni snili v době našeho odboje: lepší, spravedlivější a krásnější, než jak se mohla rozvíjet republika před touto válkou. Příkladem nám tu budou velké duchovní i materiální vzory velkých světových demokracií, jak východu, tak i západu. Děláme to po svém způsobu a dle své tradice.« Zmínil se o budování naší armády, která má hrát roli jednotitele a činitele konsolidačního při výstavbě osvobozené republiky. Připomněl, že využijeme při budování armády především zkušenosti našich zahraničních jednotek, východní i západní, našich partyzánů i bojovníků v domácím povstání, opíraje se o bratrskou pomoc spojenecké armády ruské. Ale díváme se stejně na zkušenosti našich spojenců západních a zejména využijeme všech jejich strategických a technických vymožeností a úspěchů, jimiž se tolik významně v této poslední válce. Tuto materiální stránku naší armádní organizace podepřeme hodnotami mravními. »V našem vojsku nebude Němců a Maďarů. Už to samo o sobě znamená pro nás veliký převrat proti době první republiky. Klademe proto velký důraz na to, aby naše armáda byla politická, národně a demokraticky politická.« V závěru své řeči přivítal vřelými slovy vzácné hosty z Anglie v čele s Air Chief Marshallem sirem Sholte Douglasem a poprosil je, aby ujistili znovu vládu britskou našim upřímným díkem, našim oddaným přátelstvím a našim obdivem k výkonům,

kteří britské letectvo v této válce před očima celého světa předvedlo. Nakonec pak pan prezident zdůraznil velkou úlohu letců v díle obnovy naší armády. »Těm z vás pak, kteří nesetrvávají ve svazku vojenském, naskýtají se bohaté možnosti uplatnění se ve všech oborech budování republiky. Národ s vámi v tomto díle počítá. Vojenská správa v součinnosti s ostatními sbory státní správy vám bude nápomocna v rámci nařízení, vydaných pro účastníky našeho osvobozovacího boje. Vim, jak jste netrpělivě čekali na chvíli návratu a na dnešní plné zapojení do práce v osvobozené vlasti. Vítám vás tudíž dnes při vašem konečném návratu ještě jednou a volám vás všechny do této národní práce. Dle možnosti ještě několik chvil oddechu pro vás a pak znovu do práce, do organizování armády a do nových, úspěšných letů.« Provoláním zdaru spojením a jejich armádám, projev ukončil.

Letci se pak shromáždili ke slavnostnímu pochodu před panem prezidentem. V bojových svazech, tak, jak létali proti nepříteli. Druh vedle druhá zase na rodné půdě. Mnozí z nich nenašli své rodiny. A mnohé rodiny nenajdou své letce. Taková byla válka, povinnost a boj. Padli se nevrazeji, ale ti, co se vrátili, donesli prapor jejich čestné domů, do osvobozené vlasti. Kroky letců duní náměstím, kudy se tak strašně převálila poslední zloba Němců. Byla v nich síla a jistota. Do budoucnosti. Povznášející pohled. Nejhrdinnější synové pochoduji kolem presidenta. A na ně shlíží s výsky jakoby ožvlýl Mistr Jan Hus. Bojovník za pravdu tak, jako ti chlapi-letci. Dozněly poslední kroky, poslední zvuk melodie. Jen v duši zůstala vzpomínka a vědomí. Až se někdo najde, kdo pořádně dovede napsat, jak tihle chlapi utíkali z vlasti a jak se dostávali zase ke strojům, jak bojovali a kudy všude létali za nepřitelem a proti němu, bude to jedna z velikých kapitol našich národních dějin v první polovině dvacátého století.

Odpoledne ve 13 hodin přijal pan prezident v recepci síní Hradu představitele britského královského letectva, kteří se zúčastnili dnešní přehlídky našich letců z Velké Británie. Přijeti byli přítomní předseda vlády Zp. Fierlinger, ministr nár. obrany gen. Svoboda, st. taj. v ministerstvu zahraničí dr. Vl. Clementis, státní tajemník v ministerstvu nár. obrany gen. dr. Ferjenčík, britský velvyslanec Nichols s některými členy svého úřadu, náčelník gen. štábu generál Boček, velitel letectva generál Vicherek, přednosta presidentovy kanceláře vysl. Smutný, náčelník vojenské kanceláře presidentovy gen. Španěl, šéf diplomatického protokolu vyslanec dr. Skalický, inspektor čs. letectva generál dr. Janoušek, čs. letecký attaché v Londýně plukovník Kalla a j. President republiky uvítal britské hosty krátkým proslovem, v němž jim znovu poděkoval za návštěvu Prahy. Zmínil se o neocenitelných službách, jež vykonalo britské letectvo v boji za osvobození Evropy, a vyslovil potěšení, že může nejvyšší představitel britského letectva pozdravit v našem hlavním městě současně s našimi letci z Anglie. Pan prezident potom dekoroval představitele britského letectva odznaky čs. řádu Bílého lva a čs. válečným křížem 1939. Nejdříve odevzdal vyznamenání lady Portalové pro nepřítomného jejího choť, maršála sira Charlese F. A. Portala a potom maršálu sira W. Sholte Douglasovi, maršálu sira Johnu E. A. Baldwinovi, vicemaršálu G. R. Bromelovi, leteckému komodoru F. Beaumontovi, jímž udělil řád Bílého lva II. stupně, dále dr. Mac Indovi, jehož dekoroval řádem Bílého lva III. třídy, velitel peruti S. R. K. Glanvillové a H. L. Seligmanovi, kteří byli vyznamenáni řádem Bílého lva IV. třídy. Po krátkém srdečném rozhovoru pozval prezident republiky britské i československé hosty k obědu.

Ve výroční den slovenského povstání

President republiky ve Sliaci

Dr. Edvard Beneš vyznamenán slovenskou Zlatou medailí

Banská Bystrica 28. srpna. President republiky dr. Edvard Beneš se svou chotí přijel dnes v 10.30 hodin do Sliac. Cesta zvláštního presidentova vlaku minula hladce, ačkoli poslední část trati na Slovensku byla opravena teprve před několika dny. Proto také byl zvláštní vlak v Bratislavě rozdělen. V první části jeli členové vlády a diplomatického sboru, ve druhé části president republiky. Ačkoli presidentova cesta nebyla veřejností oznámena, shromáždily se na velmi četných stanicích zástupy obecnstva, které pana presidenta nadšeně vítalo. Ve Sliaci na nádraží přišli uvítat pana presidenta republiky četní čestní hosté banskobystrických oslav a slovenští veřejní činitelé, mezi nimiž předsedové slovenské národní rady Karel Šmidke a dr. Lettrich. Presidentův vlak vjížděl do nádraží za zvuků slavnostních fanfár. Když pan president vystoupil z vlaku, zahrála vojenská hudba státní hymnu. Poté děvčátko odevzdalo ehoti pana presidenta kytici. Pana presidenta pak uvítal předseda slovenské národní rady Karel Šmidke. Pravil:

»Slovutný pane presidente! Přišel jste do kraje, kde před rokem vzplanul celonárodní boj za svobodu slovenského národa a za svobodu Československé republiky. Buďte nám srdečně vítán a užijte všeho nejlepšího, co Vám všichni ze srdce přejeme.«

Pan president odpověděl: »Děkuji Vám, pane předsedo, velmi srdečně. Nemohl jsem zde nebýt dnes ve výroční den. Jistě, že to bude pro další život a pro celou existenci republiky vždycky slavná událost a slavné datum.«

Poté uvítal pana presidenta republiky předseda místního národního výboru v Rybářech dr. Breyer. Dále uvítali pana presidenta předseda vlády Zdeněk Fierlinger a ministr vnitra Nosek, načež se mu slu-

žebně hlásili velitel národní bezpečnosti v banskobystrické oblasti plk. Slezák, náčelník štábu místní posádky pplk. Peterka, velitel oblasti slovenské gen. Markus a místní velitel gen Imro. President republiky vykonal pak přehlídku čestné roty, pozdravil se s přítomnými delegacemi a v doprovodu předsedy slovenské národní rady prošel špalírem děvčat a mládežníků v národních krojích do auta a odjel do lázní Sliac, kde je ubytován v hotelu Palace.

Slovenská národní rada se rozhodla vyznamenat u příležitosti prvního výročí slovenského národního povstání čestným řádem za hrdinství v práci osoby, jež se zasloužily o obnovu republiky. První tento čestný řád udělila slovenská národní rada 28. srpna presidentu republiky dr. Benešovi při jeho návštěvě ve sliacských lázních. Předseda SNR Šmidke odevzdal presidentu republiky nejvyšší vyznamenání slovenské národní rady Zlatou medailí slovenského národního povstání za jeho práci v zahraničním odboji a Zlatou medailí za hrdinství v práci, kterou president dr. Beneš vykonal při budování nové Československé republiky.

President dr. Beneš poděkoval srdečnými slovy za udělení těchto řádů a zdůraznil, že za slovenského národního povstání byl stále v myšlenkách se slovenskými bojovníky za svobodu.

Předsedové slovenské národní rady dr. Lettrich a Šmidke vyznamenali potom přítomné členy ústřední československé vlády zlatými medaillemi slovenského národního povstání za jejich vynikající zásluhy a práci v zahraničním boji, kterou vyvíjeli v nejtěžších dobách v úsilí o obnovu Československé republiky a o bratrské soužití jejich národů na podkladě lidové demokracie.

Projev presidenta republiky dr. Edvarda Beneše v Banské Bystrici

Slováci patří k Čechům, Češi k Slovákům

Společnou práci si můžeme v republice vybudovat ráj na zemi

Banská Bystrica 29. srpna. Hlavní den bansko-bystrických oslav, 29. srpna — výroční den počátku slovenského národního povstání — byl zahájen ve středu v 6 hodin ráno vojenským budíčkem. O 11. hodině se konala na Náměstí revoluce vojenská přehlídka před *presidentem republiky dr. Edvardem Beněšem.*

Pan prezident se svou ohroší přijel krátce před 11. hodinou ze Sliače do Banské Bystrice, kde na okraji města pod velkou slavoobranou se mu hlásili předseda ministerstva národního výboru Striež, předseda ministerstva národního výboru Sýk, zástupci občanů, vojenský velitel Slovenská generál Markus a občanští velitel generál Imro. Pan prezident projel husím spátrím jásajících obyvatelstva k české tribuně na horním konci náměstí. Pana presidenta uvítali předseda vlády Zdeněk Fierlinger, státní tajemník dr. Ferjenčák a předsedové slovenské národní rady dr. Lettrich a Šmidke. Před česnou tribunou stála dlouhá řada vynikajících účastníků slovenského národního povstání i

Zrození demokratického Slovenska

Předseda vlády Z. Fierlinger o slovenském boji za svobodu

Předseda vlády Z. Fierlinger pojednal ve svém projevu velice obsáhlé o historii a významu slovenského národního povstání, vedeného revolučním Slovenskou národní radou v Banské Bystrici, a vyjádřil činnost slovenských partyzánů, kteří koncem srpna 1944 ohrožovali německé spoje přímo za frontou. V tu dobu se připravovala invaze německého vojska na Slovensko, o kterou slovenská vláda pokorně požádala. Slovenský lid však na oblašenou invazi odpověděl otevřeným povstáním. Dále pak ministrský předseda vyjádřil průběh boje na Slovensku až do chvíle, kdy koncem října padl do rukou německé armády Banská Bystrica a zbytky prvé československé armády na Slovensku spolu s partyzánskými oddily odcházejí do hor, aby tam pokračovaly v boji a připravovaly cestu Rudé armádě. Slovenské povstání i za tyto dva měsíce splnilo svoji velkou politickou úlohu. Jasnou a přesvědčivou řečí před celým světem vyslovilo nezmenitelné odhodlá-

tošlosti slovenských hor bojů státně slovenští bojovníci spolu s bratry Čechy, kteří přispěli k slovenskému povstání na pomě slohu se sovětskými oddily. Neselazeli tam ani francouzští dobrovolníci, kteří unikli z nacistických zajateckých táborů a francouzští dělníci, uniknuvší z nacistického otroctví. Ještě několik těžkých zimních měsíců muselo Slovensko přechkat drtve, než si Rudá armáda za cenu nejvyšších obětí proklestla cestu přes strmé stráně Karpat a Tatér, přes hluboká údolí Hronu a Váhu, přes rozvodné řeky a boryfny. Slovensko v posledním údobí stráživé války bylo tak nuceno přinést zvýšenou daň společnému boji. Doudněl otevřené rány. Z těžkých a bolavých obětí, z mnoha krvinek se takto zrodila nová skutečná svoboda Slovenska i celé Československé republiky. Český národ podává svou ruku lidu slovenskému k bratrské spolupráci, k zlození slovenských díků, k zahojení těžkých ran, které zanechala válka. Po-

lutné proudy slovenských partyzánů, mezi nimi

bojné žen. Po přehlídce se panu prezidentovi představila v mohutném průvodu slovenská mládež. Pan prezident si prohlédl pak výstavu slovenského národního povstání a poté se vrátil na Sliač.

V 16 hodin se konala na náměstí Národního povstání v Banské Bystrici mohutná lidová manifestace, kterou zahájil místopředseda slovenské národní rady, pověřence pro vnitřní věci dr. Musík, a do jejíhož rámce bylo zařazeno také symbolické položení základního kamene památníku obětem slovenského povstání.

Na manifestaci se ujal slova, přivítán bouřlivým jásotem shromážděných davů, prezident republiky dr. Edv. Beneš a pronesl tento projev:

Drahi spoluobčaní!

S hrdostí a přehnou, dostojně a sebedůvěrou v stále živé i svěže spomínkové divané sa dnes všetei zpět na jeden z největších činův doterajšej slovenskej histórie, na slovenské povstanie z augusta r. 1944. Zdôrazňujem túto hrdosť a pýchu práve dnes, keď nám stáží púhy rok, rok najvyšších spojeneckých víťazstiev nad nacistickou obľudou, aktu história dostal nepoznáta, aby vymizly všetky existujúce pochybnosti, snáslavne a zámerné vyvolávané nemeckým diktátorským a bratslavským quislingovským režimom o budúcom vývoji Slovenska a aby bolo celkom jasné, že Slováci v svojej ztrpčujúcej väčšine nikdy neprijali ústovský režim a nikdy sa nestali spolupracníkmi t. zv. účenia Tpkovho. Vičdy, keď sa už nuzaj začalo blýskať nad Tatrami, tu už bolo všetkému československému ľudu jasné, že myšlienka slovenského a českého bratstva a sjednotenie Čechov a Slovákov v jednom jednom spoločnom štáte dochádza svojho nového, trvalého a pevného výrazu, v štáte, pre ktorého existenciu, právnou kontinuitu a uznanie sme všetci v zahraničí, politickovia i vojaci, všetci úspešní boji v ktorého jednotu nemohla byť manfestovaná pevnější a dôraznejšie ako práve krvonfestovaný vernejší. O tomto štáte sme si však nutčne povedali celkom jasne, úprimne a rozhodne, že ho budeme budovať ako

Pudový, demokratický štát,

a na nových, lepších a dokonalejších základoch, vyjadrených heslom rovný s rovným, odpovedajúcich vývoju, ktorý Slovensko vykonalo v slobodnej republike za jej prvé dvadsaťročie. A len v udalostiach, ktoré znamenali posvätenie jednoty krvou, mohli sme s úspechom pracovať a tvoriť plány pre budúcu politickú, hospodársku a sociálnu výstavbu lepšieho a dokonalejšieho poriadku našej spoločnej republiky. To bola prvá skutočnosť, ktorú sme cítili a poznali. Je tu však i ďalšia skutočnosť a vy iste dovolíte svojmu prezidentovi, aby vám aj otvorene povedal: Nech už boli v prvej republike nedokonalosti toho či onoho druhu, bol to štát, ktorý poskytoval Čechom a Slovákom pred rokom 1938 také veľké výhody i možnosti vývoja, že sme boli všetci bez výnimky hotoví biť sa zaň, strádať a krváčať až do posledných možností. (Hlučný potlesk.) Preto vydávame dnes retribučné zákony proti vinníkom a preto tak bez rezervy odmietame a odsudzujeme naozaj všetkých zastáncov nielen českého, ale i slovenského fašizmu a slovenskej zrady. (Potlesk.)

Smysl slovenského povstania.

A tu sme pri druhej skutočnosti. Slovensko svojimi bojujúcimi jednotkami a partizánmi svojho banskohystrického povstania odčínalo všetko, čo zlovolný tisoovský režim od r. 1938 a ešte pred týmto rokom na Československej republike napáchal. Slovensko svojím udatným bojom dokázalo vernosť rozhodnej väčšiny slovenského ľudu myšlienke jednotnej Československej republiky. Slovensko napísalo — opäť to opakujem — svojím povstaním jednu z najkrajších kapitol svojej slovenskej histórie. (Potlesk.) Tým však, drahí spoluobčania, ani zďaleka nie je vystihnutý smysel a význam slovenského povstania. Význam tohoto historického povstania ďaleko presahuje slovenské hranice. To nebola len vec Slovenska samotného, to nebolo len ohnivé vyznanie vnútornej československej jednoty, o existencii, ktorej sme nikdy nepochybovali a o ktorej som sa vyjadril už v marci r. 1943 vo svojom prvom špeciálne Slovákom adresovanom prejave v Londýne, jednoznačne a nekompromisne raz na vždy a definitívne, keď som vyhlásil, že Slovensko patrilo v r. 1943 do republiky práve tak, ako r. 1938 pred Mníchovom. (Potlesk.) To boli plamene, ktoré vyšľahly ďaleko za hranicu, aby spálily všetko to nepravé, čo ešte vtedy Slovensko v medzinárodnom spojení a postavení stále nebezpečne ohrožovalo. Pred slovenským povstaním stále ešte nebolo pre Slovensko všetko s plnou istotou vyhraté, i keď medzinárodne Slováci a Česi boli už uznávaní ako predmnichovská Československá republika všetkými víťaznými štátmi a takmer celým ostatným svetom. Skutočnosť, že v rozhodujúcej chvíli takmer všetci Slováci až na bezvýznamný a pre ďalší slovenský život celkom bezcenných, škodlivých a zbytočných jedincov, dali tejto našej viere výraz i vojensky, to bola udalosť, ktorá víťaziacim spojencom a celému ostatnému svetu dokázala správnosť nášho stanoviska. Ale ešte viac ako toto dokázala, že Slováci sú tak vyspelí, tak politicky zralí a tak demokraticky vzdelaní, že v rozhodujúcom okamžiku, keď ide o životnú existenciu národa a jeho najdrahšiu a najcennejšiu hodnotu, o slobodu mravnú a duchovnú, sociálnu a hospodársku, a o politické možnosti zdravého vývoja štátu pre ďalekú a šľachtnejšiu budúcnosť a spoločne s Čechmi vedľa stiahnuť po zbrani a previesť revolúciu.

Slováci patrí k Čechům.

A tým, že naše štátoprávne hľadiská už skoršie pred ostatným medzinárodným svetom úspešne uplatnené dostali vojenskú náplň brannými silami slovenskými a českými, či už to boli oddiely pravidelného vojska, či skupiny československých pa-

Pokračování na straně 2.

Projev presidenta republiky

Dokončení se strany 1.

tizánov, či to boli politickí väzni slovenskí a českí, lebo bojovníci z pražských barikád, či to boli naši zahraniční vojáci z východu lebo západu, Slovensko najjasnejšou rečou svojich zbraní a krvou svojich verných ukázalo svetu nesporné, že nemôže a nesmie byť porovnávané s ktorýmkoľvek z ostatných nemeckých satelitov. Slováci patria k Čechom a Češi k Slovákom. (Hlučný potlesk.) Slovenská zem ide v Európe a vo svete spoločne s českými zemiami. (Potlesk.) Taká je diplomatická reč slovenského povstania. (Potlesk.) To je tretia rozhodujúca skutočnosť banskobystrickej revolúcie.

Banskobystrické povstanie malo však v rámci dnešného všeobecného slovenského vývoja aj svoju stránku vnútropolitickú. Nech už stranicky a vnútropolitický vývoj na Slovensku v budúcnosti bude akýkoľvek, banskobystrické povstanie je svojimi výsledkami a závorami rozhodným prejavom ohromného pokroku demokratického, protifašistického, ľudového čítania slovenského, je dokladom kategorického odporu Slovenska proti všetkému zbytkom mardarizmu a ľudáctva, je dokladom vyspelého, osvieteného demokratického a ľudového vlastenectva slovenského, od ktorého nie je a už nikdy nebude návratu k starému Slovensku. (Potlesk.) Slovensko a slovenskosť definitívne, by som povedal, zmodernizované priblížili sa neočakávane a s prekvapujúcou rýchlosťou k modernému povojnovému česťstvu s jeho celou sociálnou náplňou, od ktorej späť do prvej republiky tiež už niet a nebude návratu. (Hlučný potlesk.)

Síla československej jednoty.

To nám, drahí spoluobčania, zaručuje trvanlivosť a sílu jednoty československej viacej než čokoľvek iného. Ja nevravím, že vývoj je už hotový alebo dokončený, je to však postupujúci a správny vývoj, lebo rovného s rovným politicky v republike by nebolo, keď postupne nedošlo k plnému vyrovnaniu sociálnemu a hospodárskemu, kultúrnemu a duchovnému. Máme teda pred sebou stále ešte veľa práce. Povedal som na začiatku svojho prejavu, že sa dívame späť s hrdosťou a pýchou. Myslím, že som toto právom zdôraznil nielen so zreteľom na veľkú udalosť slovenského povstania, ale i na práve uplynulý rok našej spolupráce, ktorý potvrdil vo spoločnom postupe Slovákov a Čechov to, čoho sme si boli vedomí pri obnove svojho štátu. Zásady našej plnej rovnocennosti a rovnoprávnosti prijímame ako základ, o ktorom sa nediskutuje. My sme však v minulom roku vedeli dokázať viacej ako uskutočnenie myšlienky rovnoprávnosti. Vedeli sme si dať u nás v Československej republike vzájomne všetko, čo nás spája, a spája nás nielen štátna nutnosť, ale i vnútorná a etnová. Vedeli sme si jednoducho podať bratské ruky a pomáhať si tam, kde druhý dostal cítiť nesnáde a ťažkosti. A náš ďalší spoločný vývoj, to potvrdí ešte úplnejšie. Robili sme len to, čo som ja sám osobne povedal, keď som toho roku v prvých dňoch aprílových, prichádzajúc z Moskvy, vstúpil na košickú pôdu. To, čo som vtedy videl a zažil v Košiciach, ma zaväzuje a ja som a budem, dokiaľ zostanem v politike, nekompromisným, nesmlúvavým obhájcom a plníteľom zásad novej spravodlivej dohody slovensko-českej. (Výborne, potlesk.)

zať viac ako uskutočnenie myšlienky rovnoprávnosti. Vedeli sme si dať u nás v Československej republike vzájomne všetko, čo nás spája, a spája nás nielen štátna nutnosť, ale i vnútorná a citová. Vedeli sme si jednoducho podať bratské ruky a pomáhať si tam, kde druhý dosiaľ cítil nesnáde a ťažkosti. A náš ďalší spoločný vývoj, to potvrdí ešte úplnejšie. Robili sme len to, čo som ja sám osobne povedal, keď som toho roku v prvých dňoch aprílových, prichádzajúc z Moskvy, vstúpil na košickú pôdu. To čo som vtedy videl a zažil v Košiciach, ma zaväzuje a ja som a budem, dokiaľ zostanem v politike, nekompromisným, nesmlúvavým obhajcom a plníteľom zásad novej spravodlivej dohody slovensko-českej. (Výborne, potlesk.)

Těžké úkoly před námi.

Máme, pravda, pred sebou ešte veľa ťažkých úkolov. Nebojím sa ani túto ďalšiu prácu na mlerovej výstavbe štátu pomenovať rovnako oslobodzujúcou, ako bola oslobodzujúca naša domáca i zahraničná práca a cesta vojenská v dobe druhej svetovej vojny. I keď nebude obeh na životoch, bude treba obeh, veľkých námah a duševných bojov, aby sme splnili odkaz hrdinského povstania a stali sa pre naše budúce generácie hodnými toho slávneho bojového prejavu najdrahšej myšlienky povstania banskobystrického; pevnej a nerozbornej jednoty československého ľudu. (Potlesk.)

A sľubme si tu, v deň výročia banskobystrickej skutočnej a súčasne symbolickej revolty, že v spoločnej práci pre štát budeme zachovávať zásady, ktoré nás jedine môžu viesť k cieľu a úspechu. Budeme rešpektovať dôsledne a rozhodne prvú zásadu rozumnej a správnej politiky, budeme k sebe otvorení, pravdiví a loyálni, nebudeme my Češi a Slováci pred sebou ani nič skrývať, ani nič nedobrého vynášať, ani zaštieľať. Priamosť, pravda, opravdovosť, musia byť zákonom nášho vzájomného vzťahu. (Hlučný potlesk!) A konečne majme všetci navzájom, Slováci a Češi, odvahu a statočnosť, kľudne, vecne a mužne si povedať pekne do očí a bez rozčuľovania, bez podozrievania, bez nevoľe, čo si myslíme, čo sa nám u druhého páči alebo nepáči, čo nás trápi a čo nás boľí. Tak sa má podľa mojho názoru robiť politika v skutočnej demokracii. (Potlesk.)

V krátkej dobe sa síde dočasne Národné zhromaždenie a krátko po tom i Národné zhromaždenie ústavodárne. Tam si dajú Češi a Slováci svojimi slobodne demokraticky zvolenými zástupcami v plnom porozumení a bratstve svoj najvyšší zákon, svoju novú a opravenú ústavu. Tá bude tým spravodlivým základom pre zdárny vývoj vecí slovenských i českých, tá bude tým základom, nad ktorým sa bude klenúť v našom právnom poriadku pevná budova celého československého štátu.

A tu mi dovoľte, aby som ešte dodal toto: S časom na čas sa dozvedám z rôznych strán o obavách o

našu budúcnosť a počúvam sťažnosti na to alebo ono v našej dnešnej situácii. Otvorone vám hovorím: Všetky tieto obavy sú bezpodstatné, alebo prehnané. I keď nie je dosiaľ u nás všetko v úplnom poriadku, často som vám hovorieval z Londýna a povedal som vám aj z Moskvy: Republika bude taká, akú si ju my spravíme. (Hlučný potlesk.) Podpisal som dňa 25. augusta t. r. dôležité ústavné dekréty, v ktorých je medzi iným stanovený nepriamo i definitívny volebný poriadok do definitívneho parlamentu. Voľby budú všeobecné, rovné, priame a podľa zásady pomerného zastúpenia. (Potlesk.) Tak to bude, lebo ináčej to ani byť nemôže. Čo môže naša ľudová demokracia žiadať viac? Prechádzame síce stále ešte revolučným obdobím, ale súčasne už spoločne pripravujeme štabilizáciu republiky Československej ozaď demokratickej a ľudovej, v ktorej všetok náš ľud na základe najvšeobecnejšieho a najspravodlivejšieho volebného poriadku bude o svojom osude rozhodovať sám. Opakujem: Čo viac môžeme v tejto dnešnej revolučnej dobe žiadať? Ja osobne verím, že najťažšie skúšky, ktorými sme už obaja prešli, Slováci a Češi, sme už prekonali a že z rovnakého utrpenia a z rovnakej bolesti, ktorými Česko a Slováci boli za vojny zocelení, a štátne a medzinárodne vyrovnaní, iste vznikne, lebo vzniknúť musí, vzorná spolupráca, radosťná práve tak ako úspešná. A sám, ako som vyhlásil pre svojom návrate v Bratislave, som presvedčený, že si svornou a spoločnou spoluprácou môžeme v Československu postupom času vybudovať kus naozajstného raja na zemi. (Potlesk.) A nezabúdajte, že nech sa veď vyvinú akokoľvek, bude treba, aby z dôvodov vnútorných i medzinárodných opäť všetky strany po budúch voľbách pracovali spolu jednotne, svorne a v plnej spoločnej vládnej zodpovednosti. (Potlesk.)

Vděčnost Slovákům.

Dovoľte mi nakoniec, aby som vám povedal ja, ako sa hovorí, necltový a svoje city neprejavujúci politik, len niekoľko slov svojho srdca. Menom všetkého československého ľudu vyslovujem vám, slovenským občanom, svoju vďačnosť, svoje úprimné uznanie za vaše povstanie, za veľké obete, ktoré ste pre povstanie a potom vo vojne na Slovensku vedeli priniesť, svoju vďačnosť za vašu plnú a rozumnú spoluprácu v týchto ťažkých chvíľach republiky po vojne, vďačnosť za zraťnosť a vyspelosť vašeho úsudku a za politickú rozvahu, ktorú ste si dosiaľ vo svojej práci tak výrazne prejavili. Vyznávam vám úprimne, verím som v ňu i v najťažších krízach našej histórie v posledných šiestich rokoch. Verím som a verím Slovensku. (Výborne, potlesk.) A súčasne vám želim, aby ste sa tu na Slovensku všetci dobre našli, aby ste tu žili vo vzájomnej svornosti a harmónii k svojmu prospechu i k prospechu celého štátu. (Výborne, dlhý potlesk.)

Předsednictvo SNR u presidenta republiky

Pan prezident na místech, kde se tvořila historie svobodného Slovenska

Sliač 31. srpna. Prezident republiky dr. Edvard Beneš přijal dnes dopoledne na Sliači předsednictvo slovenské národní rady, které k němu uvedl předseda Smidke. Pátéční dopoledne strávili prezident republiky se svou choťí na zajištění do Donoval, jednoho ze sídel velitelství československé armády při slovenském povstání. O 16. hodině vyjel pan prezident ze Sliače a přes Banskou Bystricu, horským údolím Vysoké Fatry projížděl přes Ulimarku, horskou dolinu, po horských serpentínách do Donoval, obce ležící asi 1000 metrů vysoko v horách. V četných obcích po cestě lidé stáli před domy a upřímně ho zdravili. Mnoho žen a děvčát dílelo připravené kytice, aby jim mohly projevit panu prezidentovi a jeho choťi svou vděčnost a přívětivost. V Donovalech se zastavil pan prezident na svatebně v horském domě Banskobystrického jezepte pplk. dr. Nábelka. Zasedl v místnosti, v níž v noci na 30. srpna 1944 byla koncipována historická proklamace k slovenské armádě a národu. Tehdejší schůzky se zúčastnili ministr finanční dr. Šrobár, který se tam dlouho skrýval před slidičnými gestapáky, pplk. Milan Vesel, major Mirko Vesel, pplk. inž. Marek a dr. Nábelka se svým syny. Z tohoto domu odešel potom pplk. Vesel do Banské Bystrice přeciť proklamaci pro armádu do rozhlasu. Pan prezident se rozhovořil pak o tom, jak v Londýně bedlivě sledovali vývoj povstání a jak uvažovali o to, aby spojení byli správně informováni o jeho charakteru i významu a aby poskytl potřebnou pomoc.

Po svačině se pan prezident rozloučil a ubíral cestou na vrchol blízké hory. U kostelíka v Donovalech zastavil jeho auto místní občané, jejichž jménem byl uvítán předsedou národního výboru, zástupcem partyzánů a služební se mu hlásili velitel sboru národní bezpečnosti v Banské Bystrici.

Na vrcholku hory podal plukovník Nosko panu prezidentovi obšírný výklad o výpravách a průběhu slovenského povstání a pozdějších partyzánských bojích. Prezident republiky vyslechl tu z povolaných útů náčelníka hlavního štábu tehdejší československé armády přesné informace o tom, kolik připravených plánů se mohlo uskutečnit, jak slovenští vojaři s nepatrnou výzbrojí po dva měsíce odolávali velké přesile dobře technicky vyzbrojených esesmanů a jak poté slovenští partyzáni hrdinně pokračovali za velikého strádání v boji až do doby, kdy se mohli připojit k postupující Rudé armádě. Pan prezident se po poutavém výkladu, doprovázeném ukázkami na mapách, s oběma účastníky bojů rozhovořil o nynějších otázkách, vztahujících se ke slovenskému povstání. S uznáním se vyslovil o slovenských vojačích. Vojaři udělali velký výkon, pravil, a nabádal poté oba hlavní účastníky povstání, aby zachovali a zpracovali všechny materiály o povstání, důležité pro tradici armády a naší historie. Pod vrcholkem hory shromáždilo se mnoho místních občanů a srdečně pana presidenta pozdravilo. Za soumraku se pan prezident vrátil do Sliače.

Choť pana presidenta, paní Hana Benešová, vykonala dnes dopoledne zájezd do Banské Bystrice, kde navštívila národopisnou výstavu spolku slovenských žen »Živena«. Před budovou výstavy byla srdečně uvítána místopředsedkyní spolku, paní Brockovou a četnými členkami spolku, oděnými v nádherné, stylově čisté kroje v Horehraní. Ve výstavní síni uvítala paní Hanu Benešovou předsedkyně »Živeny« paní Országhová, která se ve stručném proslovu zmínila o tom, jak slovenské ženy prožívaly loňské povstání, a zdůraznila, že ženy, sdružené ve spolku »Živeny«, neklamaly a nikdy nezklamou.

Projev presidenta republiky v Dobré Nivě

Vybudujeme republiku společnými silami

Slovenská mládež připravila presidentu a jeho choti srdečné uvítání

Sliač Kúpele 4. září (čtk). Včera vykonal president republiky dr. Edvard Beneš svůj poslední zájezd za nynějšího pobytu na Slovensku. Cesta vedla tentokrát na jih od Sliače. Vřelostí přijetí, jehož se dostalo panu presidentovi, předstihl pondělní zájezd všechno, co předcházelo. Zvlášť srdečné přijetí uchystala panu presidentovi a jeho choti mládež. Poslední obec, kterou pan president navštívil dnes, v předvečer svého návratu do Prahy, byla Dobrá Niva. President republiky učinil v Dobré Nivě tento projev:

Vážení přítomní, před rokem vlály u vás naše československé zástavy právě tak ako teraz. Před rokem pustilo sa Slovensko smeľe a nebojácně, odvážne a nadšene do otvoreného boje proti odvekému nepriateľovi Slovanstva a počalo písať najkrajšie kapitoly svojej histórie. Otvorený boj za najväčšie hodnoty ľudské, za slobodu politickú, hospodárskú, sociálnu a kultúrnu bol a je dôkazom národného povedomia, politickej vyspelosti a demokratického smýšľania nášho ľudu. A vy, váš kraj s nadšením a obetavosťou ste sa pustili do nerovného, ale šľachetného boja proti veľkej pre-

sile. Po dvojmesačnej národnej borbe museli ste zástavy, hlásajúce slobodu, opäť skryť, aby ste z našich hôr pokračovali v mužnom boji. Všetkým tým, ktorí sa aktívne zúčastnili v akejkoľvek forme na tomto národnom zápase, patrí naša vďaka a uznanie.

Dnes opäť vlajú zástavy slobody, tej slobody, ktorú sme si pomocou našich spojencov, najmä hrdinskej Červenej armády, opäť vydobyli a ktorá bola krvou najlepších synov národa vykúpená.

Mal som zprávy a teraz sa na vlastné oči presvedčam, aké veľké hospodárske škody utrpel váš

kraj a celé stredné Slovensko. Škody sú tak veľké, že ich nie je možné v krátkej dobe nahradiť. Som rád, že všetky ťažkosti i nedostatky, ktoré sú — priznávam — veľké, mužne a statočne znášate. Prinášali ste aj teraz prinášate obeť. Môžem vás však uistiť, že je snahou slovenskej národnej rady i ústrednej vlády pomôcť vám čo v najväčšej miere všetkým tým, čo potrebujete k hospodárskej obnove svojho života. Pri prevádzaní hospodárskej rekonštrukcie bude prirodzene v prvom rade pamätané na tie kraje, ktoré najviac utrpeli.

Máme svoj samostatný štát, jednotnú nedeliteľnú republiku Československú a je povinnosťou nás všetkých bez rozdielu pracovať poctivo a svedomito, obetavo a nezištne a tak prispieť k čím rýchlejšej konsolidácii pomerov. Veď pracujeme na svojom a pre seba, musí byť našou číždostou vybudovať si svoj domov, svoju republiku tak, aby nám ju svet závidel. Spoločnými silami sa nám to iste podarí.

A teda do práce! V znamení zvýšenej pracovnej výkonnosti, v nádeji na rýchle urovnanie pomerov a v presvedčení o úzkej, svornej a bratskej spolupráci Slovákov a Čechov vás všetkých srdečne pozdravujem. Do vídenia!

President Beneš o presidentu Osvoboditeli

Věrní Masarykovým ideálům

Masarykovy ideje a zásady se osvědčily v krizi i za války

Praha 13. září (Hn). President republiky dr. Edvard Beneš poskytl redaktorovi týdeníku Svět práce rozhovor k úmrtnímu dni presidenta-Osvoboditele. Masarykův zák, nástupce a následovatel mimo jiné odpověděl na otázku, jak se projevil Masarykův duch v druhém odboji a pravil:

Po Mnichově a z druhé války světové mi bylo především jasno, že by Masaryk byl býval do důsledku s námi v boji proti Hitlerovi a fašismu. Byli jsme vedeni tímž zásadami jako v krizi o Mnichov. Přistoupily k tomu projevy, názory a ideje našich komunistů. Ty doplňovaly velmi výrazně naše ideje masarykovské, s nimiž jsme do války šli, i když ve všem s nimi nebyly zcela jednotné. Prakticky to znamenalo, že Masarykovy ideje a zásady, které i já hájil a sdílel, se v celé krizi i v celé druhé světové válce osvědčily a znovu vyhrály.

Vedle boje o ideje a politickou existenci Sovětského svazu, projevivšího se v účasti Sovětů v druhé válce světové, byly to všechny hlavní zásady Masarykovy, které byly v této válce dány v sázku. Bylo to prostě pokračování světové války první. Účasti Sovětského svazu dostala jen nový sociálnější a revolučnější ráz nežli prvá světová válka. První světová válka byla političtější ve smyslu boje o hlavní zásady moderní demokracie politické, druhá světová válka boj ten jen prohloubila a převáděla jej

rozhodněji na pole sociální a hospodářské. Ale veškeru byla i druhá světová válka bojem o všechny typicky masarykovské problémy života...

Odvažují se říci, že nad tím vším bděl duch Masarykův; ale i když jsme v druhém odboji šli vědomě v duchu Masarykově — aspoň většina z nás — šli jsme zároveň v duchu Masarykovy filosofie, za Masaryka ve smyslu nové doby, nového dalšího pokračování a nového tvoření republiky už přímo socialisující a socialistické. To je po mém soudu nejcharakterističtější rozdíl mezi prvním a druhým odbojem. Je to rozdíl dvou výrazných generací, generací vítězných, nesených týmiž velikými ideály v duchu postupujícího sociálního vývoje.

Masaryk žije dál. Jsou části jeho názorů a idejí, které jsou překonány; jsou však jiné části jeho filosofie i praktického programu, které žijí dál a budou žít dál. Jsou některé jeho životní zásady, které jsou a zůstanou věčné. Při budování republiky musíme dále těmito věčnými zásadami se řídit: ctít svobodu svou a svobodu jiných, být k sobě a k jiným objektivní a tole-

rantní, ctít pravdu a objektivní vědu, respektovat správný poměr individua a kolektiva, být si všeobecně vědomi, že starý liberalismus XIX. století je definitivně mrtev a nevracet se k němu, respektovat lidství a lidskou osobnost, respektovat kvalitu, skutečnou práci, skutečnou hodnotu a především všechny hodnoty mravní a duchové, ctít a respektovat náboženský ctít a být ve svém životě soukromém i politickém veskrze opravdovými, vyrovnávat v sobě východ a západ. A především být si vědomi toho, že demokracie je vývojová — při všem respektu stálých a trvalých hodnot mravních a duchových — že se pořád zdokonaluje, pořád posiluje, vyvíjí a je pořád v nebezpečí. O demokracii, skutečnou demokracii se vede a musí vést boj stále a vždycky. Každá politická strana je vždycky ochotna starat se o triumf té své demokracie tak, jak ona ji chápe. Jinými slovy, jak to říkal Masaryk, demokracie je diskuse, a já dodávám: stálá kontrola — veřejná kontrola bez tajnosti a bez tajnostkárství — jedněch druhými.

Maršál Montgomery v Praze

Triumfální uvítání britského hosta

Pražané zahrnuli maršála kvítím a nadšením — Přání Montgomeryho Čechoslovákům

P r a h a 22. září (re). Od pátku hostila Praha, hlavní město svobodného Československa, jednoho z největších vojáků spojených národů, britského maršála siru Bernarda Montgomeryho. Jeho pobyt v Praze, ať se hnul kamkoli, možno nazvat bez nadsázky triumfem vzájemných sympatií mezi Velkou Británií a její vítěznou armádou a mezi československým lidem, triumf lásky svobodných Čechů k národu, který poskytl československé vládě ochranu a pobyt ve svém městě po dobu celé války, k národu, který po mnoho měsíců vedl sám, opuštěn všemi, nad troskami Francie, hrdinný boj proti nacismu. Národ a jeho politické i vojenské vedení, který odolal německému bombardování, odrazil nacistický pokus o invasi a uzavíral ani na okamžik ve věrnosti spojencům, když byl sváděn k separatismu míru, to je národ velký. Nejen politicky, vojensky ale především mravně. To vše vyjadřovaly zástupy Pražanů, provázející maršála Montgomeryho na každém jeho kroku městem upřímným nadšením a jásavými projevy sympatií. Byl to plebscit lásky, a plebscit tím významnější, protože nebyl nikým ani aranžován, ani zagičován. Trýskal z duše lidu. Maršál, znalec lidí a muž prošlý nejen bitvami, ale i oslavami ve všech velkých evropských městech, kterými projel, ocenil právě tuto spontánnost citů. »Už jsem mnoho viděl a prožil, byl jsem všude vítán,« řekl maršál na Staroměstském náměstí svým průvodcům, »ale opravdová láska mě zaplavila až v Praze. I kdyby ty davy mlčely, vidím jim na očích, co cítí!«

U presidenta republiky

Na Hradě se maršál po vojenském uvítání na nádvoří odebral do recepčních síní. Šéf protokolu dr. Skalický uvedl do sálu presidenta republiky, který maršála srdečně uvítal a vyznamenal Zlatou hvězdou československého vojenského řádu Bílého lva za vítězství, československým řádem Bílého lva první třídy a Československým válečným křížem. Maršál Montgomery po slavnostním aktu poděkoval za vyznamenání, kterého se dostalo jemu a jeho spolupracovníkům a zdůraznil, že přijetí, kterého se mu dostalo v Praze a v Československu vůbec, bylo nejkrásnější, co zažil v Evropě.

Při obědě ve svém proslovu prezident dr. Beneš mimo jiné pravil: Pochybuji, že od časů Marlboroughových a Wellingtonových byl jiný britský generál, jehož jméno by bylo tak úzce spojeno s tolika skvělými britskými vítězstvími jako vaše. Opravdu rádi myslíme na ten závod přes Afriku a Evropu, v němž Britové, kteří se nepokládají za vojenský národ, pronásledovali Němce, kteří se za něj pokládají. Pozorovatí vás a učití se od vás ve Velké Británii přiblížilo nás k vám v této válce. Viděli jsme britský národ a jeho demokratické instituce při práci a cítíme, že máme mnoho společného ve svém postoji k životu, ve svém přiblížení se k demokratickému ideálu, ve své snaze po nejvyšším blahu a svobodě pro každého jednotlivého občana. Pro nás není úzké a upřímné přátelství s vámi a vašimi západními demokraciemi jenom politickým programem, ale právě tak zakořeněnou touhou jako naše spolenectví se Sovětským svazem. Cítíme, že jsme blíže než kdy jindy ke splnění této touhy. Dnes, kdy Sovětský svaz a anglosaský svět vyhrály společně největší válku všech dob, nemělo by být nic v cestě trvalému pochopení mezi Východem a Západem. Československo bude rádo a celým srdcem spolupracovat na politickém, hospodářském a kulturním poli v takovém spolenectví, neboť žádný stát v Evropě

Pokračování na straně 2.

Praha vítala maršála Montgomeryho

Dokončení se strany 1.

není více schopen býti současně partnerem východní a západní Evropy, nežli Československo.

Maršál Montgomery ve své odpovědi na presidentův proslov zdůraznil, že stojíme na prahu nového období. Co nám přinese budoucnost? Přejeme Československu zdar, blahobyt a bezpečnost v rámci světové organizace. Přejeme mu pokrok podle tradičních a charakteristických českých ideálů osvěty a demokracie, podle minulých českých přínosů k naší evropské kultuře v oblasti školství, náboženství a státnického umění. Ale svět není dnes ještě ustálen a my chceme také vidět pokrok v nových obrysech, přizpůsobených nové době, při čemž vy budete mít svou tradiční úlohu jako předvoj pokroku a pomůžete postavit novou Evropu, kde budou zkvétati mír a blahobyt, svoboda a spravedlnost.

Po obědě se prezident republiky s maršálem srdečně rozloučil. Britský vojevůdce odjel z Hradu přímo na letiště provázen ministrem zahraničních věcí Janem Masarykem a náčelníkem generálního štábu generálem Bočkem. Na startovní ploše přehlédli ještě čestnou rotu a pozdravován zástupy Pražanů, nastoupil do svého letadla. Krátce po třetí hodině odpolední vzlétlo maršálovo letadlo, provázeno čtyřmi stíhačkami. Ještě dlouho doznívaly nad letištěm poslední pozdravy, kterými se občané loučili s britským hostem.

Národní pocta bojovníkům za svobodu

Projev presidenta republiky dr. E. Beneše

Praha 27. září (H). V sobotu uspořádá vláda Československé republiky v Pantheonu Národního muzea v Praze, národní poctu mučedníkům a bojovníkům za svobodu. Před šestnáctou hodinou začnou vyzvánět zvony po celé republice. Přesně o čtvrté hodině budou ohlášeny tři minuty ticha. Pak bude zahájen slavnostní pořad »Legendou o mrtvých vítězích« od Josefa Suka a Hrubínovou básní »Jobova noc«. Umělecká část programu bude zakončena Smetanovým »Blaníkem«. Pak bude projev presidenta republiky dr. Edvarda Beneše, který bude zakončen státními hymnami. Národní pocta v Pantheonu bude ústřední oslavou památky všech obětí boje za svobodu. Je vyvrcholením všech pietních aktů místních. Pořad bude přenášen rozhlasem a ve všech obcích se uspořádá na vhodných prostranstvích poslech, kterého se zúčastní občanstvo. Po ukončení přenášeného programu promluví k shromážděným občanům v jednotlivých obcích předseda národního výboru, který vzpomene místních obětí. Na školách vzpomínou památky hrdiných synů vlasti v dopoledních hodinách.

Prezident republiky k britskému zpravodaji:

Přejeme si podržet bývalou nezávislost

Dokončení se strany 1.

»Má politika je naprosto stejná jako dříve. Nikdy jsem před svými anglickými přáteli neskrýval, že my a SSSR budeme spojenci, upřímnými a opravdovými spojenci, žijícími spolu a pracujícími vspolek jako dobří sousedé, a že neopustíme své přátele na západě. Na druhé straně si přejeme podržet svou bývalou nezávislost a naše politika přátelské spolupráce s vnějším světem naprosto nepodporuje tomuto našemu přání.«

Německé nebezpečí

Zpravodaj se dále tázal, myslí-li prezident, že se Německo opět stane velikou vojenskou mocí a možným nebezpečím pro světový mír. Odpověď dr. Beneše zněla:

»Ano, budou-li Spojenci tak nerozumní, aby to dovolili. Německo jistě se znovu vzhopí, dostane-li se mu příležitost; ale budou-li prováděny spojenecké deklarace podle ducha i písmeny tak, aby přinesly žádoucí výsledek a budou-li Spojenci jednotní ve svých cílech, lze toto nebezpečí zamezit.«

Život v pohraničí

Na dotaz, jak bude použito zkonfiskovaného německého majetku, dr. Beneš vysvětlil:

»Použije se ho částečně k pěstění obilí a jiných zemědělských plodin, částečně k zalesnění. Avšak celé Sudety nezalidníme, řekl bych, že osadíme jen o něco více než polovinu jejich. Tím bude dosaženo lepší populační rovnováhy. Nikdy jsme neočekávali, že bude možno transfer Němců uskutečnit bez protestu s jejich strany — samozřejmě by raději zůstali, kde jsou. Měli by však mít na paměti, že naše kroky nebyly vyvolány naší iniciativou, nýbrž že nám byly vnuceny jejich vlastním chováním. Proto by měli spíše své stížnosti adresovat Němcům, kteří taková opatření učinili nutnými — Němcům, kteří do Evropy vůbec a do našeho státu zvláště vnesli smrt, vraždy, teror, lupičství, ponižování a bídu.«

Když se zpravodaj ptal, bude-li podle mínění prezidentova možno Německo přijmouti do společenství národů, dostalo se mu tohoto prohlášení:

»Zajisté ano, ale to závisí na Němcích samých. Všichni doufáme, že se časem osvědčí po soudu všech Spojenců hodnými a spolehlivými občany světa. Nejsme-li optimisté, pokud jde o dobu, jaké si taková drastická přeměna vyžádá, není to naše vina. Musíme se snažit změnit a polepsit nepřátelské národy — nemáme žádného zájmu na tom, aby zůstaly v poddanství.«

Atomová puma a konec válek

Bardens se rovněž dotkl v rozhovoru otázky

atomové pumy a tázal se prezidenta, zda snad podle jeho názoru tento vynález neznamená konec všech válek. Dr. Beneš na to odpověděl:

»Ne. Nemyslím, že atomová puma nutně znamená konec všech válek. Toliko v to doufáme jako miliony lidí, kteří trpěli a krváceli. Ale pouhý fakt, že atomová puma existuje, nezabrání válce. Jestliže nějaký stát by ji použil s poměrným úspěchem, mohla by válce učinit konec; ale pokud jde o celý svět, nemyslím, že její použití v Japonsku mělo dosti blahodárný účinek, aby každého přesvědčilo o neomylnosti války. Lidští tvorové se učí pomalu. Je často neuvěřitelné, jak dopouštějí, aby se krise kolem nich stahovala, nemajíce potuchy o povaze nebezpečí a nečiníce žádného pozitivního kroku proti němu. Nikoli. Čekají, až je krise přepadne a pak volají: »Jak se to mohlo stát?« Vezměte na příklad poslední válku. Byla zbytečná a bylo možno ji zabránit.«

Fašismus ještě nezmizel

Otázku, zda svět byl nadobro zbaven fašismu, prezident zodpověděl záporně a řekl:

»Podle mého mínění fašismus se definitivně diskreditoval ve většině států, ale nikoli v každém státě a nikoli ve všech vrstvách. Je hrozné, jak dlouhou dobu si vyžádá napravit, co způsobila fašistická výchova, s jejímž nejhorším příkladem se setkáváme u Němců. Pravou odpověď na fašismus je úcta k lidskému životu a k lidské individualitě, vyšší úroveň vzdělání v pokrokovém smyslu ve všech státech a osobní smysl pro mravní odpovědnost za všechno, co se kdekoliv děje ve světě.«

Závěrečná otázka zněla: »Myslíte, že se Československo brzy zotaví?« Prezident odpověděl:

»Ano. Zotavíme se dosti rychle, ač máme před sebou ohromnou práci. Právě jsem podepsal dekret o znárodnění některých odvětví našeho těžkého a zbrojního průmyslu, na kterýž krok budou jistě hledět někteří lidé úkosem. Proto jsem každému zde vštěpoval: Ta věc se musí podařit. Západní svět na nás patří a bude nás posuzovat podle našeho úspěchu. Nesmíme mít nezdar.«

Nakonec prezident podle zpravodaje s nadšením hovořil o letech, která strávil v Británii a za nichž přátelství mezi Británií a Československem bylo smeleno jako nikdy před tím. Zakončil rozhovor slovy:

»Nikdy náš lid neměl takovou příležitost, aby porozuměl druhým a aby jemu samému bylo rozuměno a šťastně utvářený poměr je dobrou předzvěstí do budoucna.«

Vyhráli jsme válku, musíme vyhrát i mír

Boj o demokracii pokračuje

Projev presidenta republiky na sjezdu Československé obce legionářské v Praze

Praha 1. října. (t) Dvoudenní sjezd Československé obce legionářské byl včera dopoledne zakončen slavnostní schůzí, na níž promluvil k legionářům také pan prezident dr. Beneš. Zasedání zahájil projevem náměstek předsedy vlády J. David, který připomněl naše oprávněné nároky jak na Těšínsko, kterého se nevzdáme, tak na Ratibořsko, Hlubčicko a Kladsko. Za stranu národních socialistů pozdravil věrejší zasedání dr. Raše. Jménem hl. m. Prahy děkoval legionářům za vše, co vykonali pro národ a republiku, primátor dr. Zenkl. O ideovém programu Československé obce legionářské v osvobozené republice měl projev šéfredaktor dr. Sychrava. O sjednocení revolučních složek první a druhé národní revoluce promluvil místopředseda ČOL inž. Příkrýl. Za jeho řeči se dostavil pan prezident. Shromáždění mu uspořádalo nejsrdečnější a neutuchající ovace. Nato učinil pan prezident k legionářům tento projev:

Bratři legionáři!

Po sedmi letech nuceného odmlčení zahajujete opět v plné síli a s neochabujícím nadšením svoji činnost. Sotva dozněly poslední boje na pražských ulicích, dala ČOL všechny své složky dohromady a již dne 2. července, v památný den Zborova, přihlásila se veřejně k spolupráci na znovuvybudování republiky v duchu košického vládního programu. A dnes, po vyhnání nepřítelů z vlasti, vystupují legionáři už na svém prvním pracovním sjezdu opět jako celostátní organizace, sdružující všechny bratry ze zemí historických i ze Slovenska. Dokazuje to životnost a elementární sílu legionářské ideje a tradice, kterou německý teror mohl sice na čas umlčet, ale nikdy zdolat.

Téměř každý z vás pocítil na sobě a na svých milých zvěsily nacistický režim. Ten se pokusil zničit nejen naše legionářské organizace, ale šel proti všem jednotlivcům, proti vám všem bez rozdílu z našich řad, a nešťál se přitom nejhrůznějších krutostí, jakých v dějinách moderního lidstva nebylo. Legionářství v očích Němců právě představovalo podstatu českého a slovenského vlastenectví a demokratismu, podstatu Československa, podstatu kulturního pokroku, sociální rovnosti a hospodářské spravedlnosti. Ale to byl také sám ideový základ naší republiky. A proto se Němci pokusili vyvrátit právě zničením a zhubením legionářství ony podklady našeho svobodného života: v armádě, v úřadech, ve všech složkách veřejné správy i v zaměstnání soukromém. Ve všech příslušnících našeho velikého bratrstva viděli — opakují: právě m — nesmiřitelné odpůrce, odpůrce na smrt všeho toho, co reprezentovali oni. Budme i k nim spravedliví: Měli pravdu, tisíckrát měli pravdu. A museli na nás na všechny jít, museli nás zavírat, zabíjet a ničit. Ano, byli jsme, jsme a budeme nesmiřitelní; a jsme na to hrdí, a zůstaneme na to hrdí po celý svůj život (hlukný potlesk). Zlaté koncentrační tábory, vraždy a popravy a nevypověditelné hrůzy, mučení a trápení byly vám a nám všem zato odplatou. Nic jiného jste čekat nemohli od odpůrců takových, jakými byli právě nacisté. I to je normální a samozřejmé. Takovými jsme byli my a takovými byli oni. A zůstaneme takovými, jakými jsme v tomto celém boji byli od prvního počátku až do dnešní chvíle: Pevní, rozhodní, stateční, vlastenečtí a demokratičtí v duchu nové doby.

Vojensky pokračovali v díle, které jste vy začali, vojáci druhé zahraniční revoluce a druhého domácího odboje a povstání. Také tyto dva vojenské

odboje patří k sobě. Je mi to jasné, je to jasné nám všem a znovu říkám: Tyto dva odboje, tyto dva ohromné historické boje náleží k sobě (potlesk).

Legionářům stejně jako bojovníkům druhého odboje připadá při znovuvybudování státu znovu úloha stejně důležitá, jako po první světové válce. Úkol jejich není skončen, neboť boj o svobodu a demokracii prostě nikdy skončen být nemůže. Je to boj stálý, nepřetržitý, nikdy neutuchající. Mnohokrát a mnohokrát jsem řekl a říkám, a podtrhuji to dnes vám legionářům, že boj o svobodu a demokracii pokračuje stále a bude osudem naším stále i v příštích generacích. A dokud z nás jen jediný zůstane, dotud náš boj neustane. Je to, bratři, náš veliký odkaz a je to náš — dovoďte, abych to řekl a podtrhl, je to náš krásný osud. Které generaci v národě byly dány ty velké odkazy, ty velké povinnosti, jaké jsou dány nám, a která generace v naší historii byla po dvakrát v největších dvou válkách světa generací vítěznou? Legionářství vzniklo z velkého světového boje, legionáři jsou bojovníci a zůstanou bojovníky, za svobodu a za lepší příští národa. (Hřimavý potlesk.)

Pozdravuji proto, bratři, vás, při tomto novém a vítězném obnovení vaší práce, za výstavbu republiky a naší nové demokracie. Váš úkol je stejně odpovědný jako vznešený. Vim, že jej splníte s pravou legionářskou opravdovostí tak, jak tomu bylo v první válce světové, jak tomu bylo v mírové práci mezi oběma válkami i potom v hrozné době útlaku za poslední války. Budu vaši práci stále sledovat. Ve svých snahách a cílech najdete vždycky u mne největší podporu. Počítám s vámi, neboť jako prezident Osvoboditel i já patřím k vám a budu k vám patřit až do konce života. (Hřimavý potlesk, shromáždění povstává.) A tak i vy stejně patříte prezidentu Osvoboditeli a dovoďte, abych řekl, i ke mně. (Potlesk.) Ideově a mravně svými ideály a svou životní prací a tím skoro neuvěřitelným osudem posledních sedmi let — jimiž jsem za těch strašných událostí prošel, jimiž jste prošli vy všichni a jimiž prošel celý náš národ, jsem prostě a především legionářem a bratrem a bojovníkem první i druhé národní revoluce. První i druhou válku jsme vyhráli a musíme nyní vyhrát mír, vyhrát republiku a vyhrát demokracii. (Potlesk.) Musíme všichni rozumět, co to znamená nová doba a nový duch po této strašné válce, po této strašné revoluci, která prochází nejen našimi zeměmi, nýbrž i celou Evropou, a v duchu jejím musíme na sebe brát úkoly dneška i úkoly zítřka. V této práci zůstanu i já s vámi i v dalším díle i v naší další budoucnosti.

Evropa neustane v boji proti nacismu

President dr. Beneš o poválečných problémech

Praha 5. října (t). Ve středním čísle našeho listu jsme otiskli část studie, kterou uveřejnil pan prezident dr. Beneš v newvorském, španělsky psaném časopise »La Revista Belga«. Dnes otiskujeme další, neméně důležitou část prezidentova článku:

Souběžně s trvale obranným bojem proti nacismu půjdou hospodářské a sociální potíže. Zeměmi, které mělo Německo obsazeno, projde hlad. Komunikace, když jednou byly rozrušeny, neobnoví se vždy snadno. Osvobozené země trpí akutně nedostatkem zpráv o tom, co se děje v jiných částech světa. Jejich národy během let však mimo jiné do sebe nacistickou propagandu. Mnozí z londýnských emigrantů se vraceli do své vlasti prodechnuti přáním vysvětlit svým krajanům, co si myslí a co si přejí Spojené státy a Velká Británie. Při svém návratu domů však zjistili, že jejich úkol je velmi znesnadněn skutečností, že z New Yorku a z Londýna nedocházelo do osvobozených zemí dosti zpráv.

Nynější stav věcí je dalek toho, aby byl zdravý

A bude vůbec zapotřebí dlouhých let, aby nemocná mentalita ozdravěla. Národové jsou dnes přecitlivělí a nadmiru kritičtí. To je také zjev skutečně nevyhnutelný. Není jistě lehkým úkolem trestat vlastní krajany pro kolaborantství. Je to však nemoc, která se stále rozrůstá a kdybychom vřed kolaborantství radikálně neodstranili, mohlo by to vést k velkému zlu v budoucích letech. Jed, i když na okamžik potlačen, za čas prudce vyraží. Oživení bonapartismu v polovině minulého století je pro Evropu a Ameriku trochu více než tragickým poučením. Jsem dalek toho, abych chtěl zveličovat hospodářský a sociální neklid, který v Evropě projevil po skončení války proti Německu. Biologicky jsou národy vybaveny velkou vitalitou. Jejich materiální obrození se všeobecně uskutečňuje velmi rychle. Vzpomeňme si na úžas Bismarckův, když viděl, s jakou rychlostí se Francie na hospodářském poli vzpamatovala po katastrofální porážce v r. 1871. Lze si představit, že Evropa nabude »normálního« vzhledu v méně než třech

strofy. Francie rovněž bude mít své období nemoci, ale její ozdravení proběhne poměrně rychle.

Evropou pak bude pronikat hnutí, které se bude klonit k levici. Zdá se mi, že národy si vytknou úkol vybudovat skutečně lidovou demokracii, která bude dostatečně vzdálena od »plutodemokracie«, jak ji často její kritikové nazývali. Věřím také, že bude větší náboženská svoboda. Sovětské uznání pravoslavné církve je významným faktem. Ostatně levicové hnutí nedává důvod usuzovat — do určitého stupně — na politický vliv církvi (včetně církve katolické). V Československu před válkou jsme byli s to zajistit v laickém státě úplnou náboženskou svobodu. Neměli jsme státní církve a náš příklad, který je rovněž případem Spojených států, bude podle mého soudu následován i v jiných evropských zemích. Doufám, že

starý konflikt mezi církví a státem neoživne již v žádné zemi

Naopak jsem přesvědčen, že po mírové konferenci náboženský život v Evropě se prohloubí a stane se upřímnějším než dříve a že prvním důsledkem toho bude zesílení chápání, snášenlivosti ve všech věcech, týkajících se víry. Svoboda svědomí, jedna ze čtyř svobod, definovaných prezidentem Rooseveltem, stane se v poválečném období skutečností.

Přes těžké zkoušky, které na nás v budoucnu čekají, a přes pocit úzkosti, který bude skličovat příští generace, svět ve skutečnosti neustane postupovat k ideálu lepšího života sociálního i individuálního. My Evropané se nemůžeme zbavit své minulosti a svých dějin. Nesmíme se však nechat jimi plně zaujmout a zotročit. Naopak musíme sčítovat s minulostí a vytáhnout na denní světlo omýly, které minulost se zdála opravňovat a omlouvat. Skoncovali jsme s určitými falešnými představami stejně jako s nečinností a s přílišnou úslužností v mezinárodní politice. Nebudeme-li připraveni statečně čelit minulosti, nebudeme se nikdy moci postavit před sociální a duchovní problémy, před které nás postaví kolaboracionisté, fašisté a nacisti.

lelech po porážce Německa. Poctí bezpečností by tu však byl falešný. Opravdový mír lze obdržet jen obrozením pevných hodnot ideologických a duchovních.

Rytmus opravdového míru nebude rychlý

Osobně odmitám zdání bezpečnosti, že je všechno v pořádku, dokud pevně nevístím, že široká převaha Německa nezčiná být skutečností. Současně však jsou tu jiné činitele, kteří pracují pro mír a pro spravedlnost světa. Věřím na př., že morální a politický prestiž Ameriky bude působit obrodním vlivem v Evropě a v celém světě. Věřím, že Sovětský svaz a Velká Británie vykonají své úkoly rozhodující důležitosti v záležitostech starého a velkého evropského kontinentu, k němuž oba fysicky patří.

Francie nám znovu podala důkaz své tradiční vitality. Dobrý krok byl učiněn onoho dne, kdy architekci nového mezinárodního organismu Spojených národů se v Dumbarton Oaks shodli, že Francii bude vyhrazeno stále místo v bezpečnostní komisi.

Obnovení svobody však Francii nevrací její dostavení velmoci

Ale věřím, že Francie ukáže celému světu, že je s to hrát velmi důležitou úlohu při formování nové Evropy. Nezapomněme rovněž, že Francie byla zemí první velké revoluce. Nemůžeme však také zapomenout na to, jak revoluční ideál z r. 1789 se zvrhl v období mezi dvěma velkými válkami fašistickým bacilem, úplatkářstvím, sociálními konflikty a událostmi, které z toho vznikly. Je takřka neuvěřitelné, že ve Francii tolik významných spisovatelů, umělců a intelektuálů prvního řádu podlehlo fašistickému a nacistickému jedu. Historikové v minulosti vytvářeli francouzské novaze »léžnost«. Budoucí historikové budou však muset přikročit k hlubokému rozboru příčin a důvodů, které uvrhly Francii do takového úpadku a katastrofy.

Nemusíme být pesimisty

Mé závěry, pokud jde o poválečné období, jsou: Ti, kdo hledí do dálky, nemusi ještě být pesimisty. Nebude možno se vyhnout dobám bouřlivým až tragickým nesnadným, ale Evropa se vzbouří možná rychleji, než si to představují mnozí pozorovatele. V boji proti fašismu a nacismu bude pokračováno i v míru. Ten boj bude však současně bojem za morální a ideologické obrození, které má proměnit život všech tříd a národů.

Podivný názor na volby

V Roudnici se žádné volby nekonaly Praha 5. října (en). Dnešní Rudé Právo překvapilo veřejnost honosným titulem Tajné volby v Roudnici. V okrese roudnickém byly přý provedeny okresní a volební volby podle čs. volebního řádu, t. j. přímo a tajně! Jakká je skutečnost? Ve většině obcí na Roudnicku (jako v četných okresech jiných) nebyla respektována dohoda čtyř stran o paritním zastoupení v místních národních výborech. Komunisté, kteří v revolučních dnech přitáhli k usilování místních národních výborů, tyto instituce opanovali. Všechna snaha našich stoupenců, aby byly v sestavení národních výborů v jednotlivých obcích na Roudnicku provedeny spravedlivě korektury ve smyslu dohody čtyř stran, byla marná. Pouze ojediněle došlo k neúplné korektuře. Když místní národní výbor — složené převážně ze stoupenců strany komunistické — stanovily volitele, byli jimi pochopitelně zase převážně komunisté, a ti pak samozřejmě měli v Roudnici většinu. Nešlo tedy o žádné volby vůbec, tím méně pak o volby na základě všeobecného, přímého a tajného hlasovacího práva. Takové volby nemohly se konečně ani konat podle směrnice ministerstva vnitra pro okresní a volební volby. Oč tedy v Roudnici šlo? O nic více a o nic méně, než o hrubé porušení dohod čtyř politických stran.

Vybudujeme stát bez menšin

Výměna obyvatelstva mezi Maďarskem a Československem je nevyhnutelná — Na zdařilém postátnění průmyslu závisí naše posice v zahraničí

Bratislava 8. října (ZAS). Za svého pobytu na oslavách prvního výročí slovenského národního povstání přijal prezident republiky dr. Edvard Beneš předsednictvo Slovenské národní rady a pohovořil s ní o nejaktuálnějších otázkách vnitřní politiky. Protože šlo o otázky, které svým dosahem zajímají širokou veřejnost, uveřejňuje Zpravodajská agentura Slovenska s dovolením pana presidenta část tohoto jeho rozhovoru.

Pan prezident pojednal především o otázce menšin. »Až do roku 1938 sledovala naše republika velmi úzkostlivě loyální politiku vůči národnostem, a to nejvzornějším způsobem«, pravil. »Po tom všem, co se stalo, ať už roku 1938 ve vztahu k republice, či potom v barbarství vykonávaném na nás, takovou politiku už dělat nemůžeme a dělat nebudeme. Už v listopadu 1938 jsem řekl, že válku, která neodvratně nastane, odnesou minoritry. Při všech rozhovorech v zahraničí, jak v Anglii, tak i v SSSR a v Americe jsme neustále zdůrazňovali, že naším cílem je vybudovat z Československa národní jednotný stát bez menšin a bez jakýchkoli závazků. Ještěže za celé dvacetiletí loyální politiky vůči nim si menšiny nedovedly vytvořit kladný poměr k naší republice a první vhodné mezinárodní příležitosti použily k tomu, aby republiku rozbily, nemůžeme jim dnes přiznat jiného práva, nežli právo na odchod od nás.

Osidlovací plán

Otázka Němců byla postupně vyřešena na konferenci. Abychom našim spojencům mohli předložit přesný plán na vystěhování Němců, musíme mít především obraz o osídlování v tak zvaných Sudetech. To, pravda, souvisí s celkovým hospodářským plánem republiky. Dekret o osídlovacím úřadě jsem již podepsal. Nyní musí být do důsledků vykonáván osídlovací plán a definitivně musí být stanovena území, která budou a nebudou osidlována. Kraje, kde Němci dosud bydleli, jsou přelidněny. Jistě jejich část by se neměla vůbec zalidňovat a měla by být zalesněna, a to nejen z důvodů hospodářských a sociálních. Při tom je třeba, aby se rozběhla práce Hospodářské rady a plánovacího úřadu, a to v tom smyslu, aby jasně řekly, co z t. zv. sudetského průmyslu je třeba zachovat pro soulad s ostatními územími a průmyslovou kapacitou, a co je třeba zrušit. Tento přesun bude už sám o sobě jistým druhem revoluce politické a hospodářské.

Maďarský problém

Pokud jde o Maďary, nejsou problémy tak jasné, jako v otáz-

kách Němců. My jsme v zahraničí nikdy neoddělovali otázku Maďarů od Němců. Problém maďarský závisí do značné míry i na tom, jak si budou Slovinci žádat očistit své území od maďarské menšiny. Svět musí vidět, že výměna obyvatelstva mezi Maďarskem a Československem je nevyhnutelná a organicky plyne z politického, hospodářského a sociálního vývoje. Maďaři se samozřejmě brání proti myšlence výměny i přestěhování. Jednak znamená pro ně velkou ztrátu hospodářskou, jednak se jim tím odnímá možnost počítat s tím, že přijde čas, v němž dosáhnou s pomocí této menšiny toho, čeho za této války opět nedosáhli. Ale právě proto musíme stát za ideou našeho národního státu, to jest za zásadou vyměnit menšiny mezi Maďarskem a Československem. Maďarský problém musí být řešen ve své podstatě tím, že nejméně čtyři sta tisíc Maďarů musí od nás odejít. Vystěhování Maďarů i přistěhování Slovinců, pravda, musí být připraveno do nejmenších podrobností. O tom musí vědět i spojenecký svět. Víme, že to bude narážet na určité těžkosti a že problém přestěhování bude spojen se značnými obtížemi. Jsme však povinni všechno připravit, abychom menšiny od nás odsunuli, aby se nám naši lidé z ciziny mohli v největším počtu vrátit a aby se doma cítili dobře. Jsem přesvědčen, že budoucí generace budou úplně spokojeny. V zájmu jejich života a bezpečnosti i v zájmu Maďarů samých jsme právě my povinni učinit všechno pro tuto myšlenku.

Slyším, že v Maďarsku označují pro ostatní svět váš postup, tedy slovenský postup v otázce maďarské, otázce výměny obyvatelstva, za věc speciálně slovenskou, nezávislou na názorech vlády anebo na názorech mých. Abychom do budoucna zamezili v zahraničí jakékoli kombinace o tom, že můj názor v této otázce se nekryje s názorem vašim, učiním o tom příležitostně, jak si to přežte, veřejný projev.

Zestátnění průmyslu

Jsem osobně přesvědčen, že pro zestátnění jsou poměry u nás zra-

le. Jsem rozhodnut podepsat dekrety, které by ani vláda v této věci předložila a které by schválily politické strany. Mám jen jednu podmínku, a tu jsem vyslovil, když jsem o postátnění mluvil s ministrem Laušmanem. Řekl jsem mu, že postátnění se musí podařit. Musíme si uvědomit, že postátnění může mít značný vliv na průmyslovou prosperitu státu, kterou pocítíme podle mého názoru asi za dva až tři roky. Na druhé straně si musíme uvědomit i to, zdali a do jaké míry se tato akce podaří, neboť na ní bude záviset naše posice v zahraničí, náš politický, hospodářský a finanční úvěr. Dnes nemáme zatím nouzi o úvěr. A když postátnění úspěšně uskutečnime a s ním současně i finanční sanaci, nepochybuji, že úvěr dostaneme.

Západ nám důvěřuje

Vyslovuje se často otázka, zdali západní demokracie s pochopením sledují tyto zásady hospodářské sféry. Tu si třeba uvědomit jedno: Západ má v podstatě důvěru v politiku naší republiky, jak jsme ji dělali za celou dlouhou dobu války a jak ji děláme dnes. Našli se, pravda, jednotlivci, kteří praví, že jsme v rukou Sovětů, ale vlády se dívají na nás jinak. Zvláště letošní banksobytická manifestace při prvním výročí slovenského národního povstání nám mezinárodně opět velmi posloužila. Jsme spojenci Sovětského svazu a zůstaneme mu vždy věrni. Jsme přáteli Západu a zůstaneme jimi i nadále. V pevném spojení se SSSR jdeme a půjdeme svou vlastní cestou. Když jsme měli spojenecké smlouvy se Západem, splnili jsme je vždy čestně a věrně. To, co platí ve sféře politické, platí i ve sféře finanční a hospodářské. My nemůžeme připustit nějaký speciální zahraniční vliv. Nemůžeme se na příklad ptát v zahraničí, zda máme anebo nemáme postátněvat. Ostatně myslím, že v otázce postátnění nebudeme mít nijaké těžkosti s cizinou. Pravda, na druhé straně cizina u nás za své investice musí dostat plně odškodnění.

Manifestace československo-americkeho přátelství

Praha uvítala Eisenhowera

Muž železné víry, v jehož životě slovo i čin splývají v jedno

Praha 11. října (kt). Onen veliký vojevůdce, projíždějící dnes pražskými ulicemi, byl nepochybně velmi dojat. Je lidský, citový, až něžný. Viděl davy pražského lidu, který tolik toužil spatřit jeho vojáky v nejtěžší hodině revoluce, vojáky nepříteli vzdálené Prahy. A přece se jich nedočkal. Až dnes, ve dnech, kdy si bez rozdílu přejeme rozloučit se s osvoboditelskými armádami, přijel vítězný generál západní fronty, jako Prahu pozdravil a bouřlivě Prahou byli pozdraveni stejní mistři válečného umění vítězní maršalové Rusů. Přítomnost nejvyššího velitele invasních vojsk, právě tak jako nedávná návštěva *Montgomeryho* jen znovu připomněla jednotu spojenců ve válce, jednotu obětí, krve i slávy. Bylo mnoho, přemnoho květů, mávajících šátků, tisíců ceronášobných nazdarů i slz dojetí. To už jsou projevy radosti nad dosaženým mírem. On začíná svůj život, o jehož budoucnosti a trvání ničeho nevíme. Víme však, že bude oblažovat zmučené a uštvané lidstvo tak dlouho, pokud tři světové velmoci zůstanou bok po boku. Poeta, již v mife vskutku bojné poskytl pražský lid milovanému generálovi, patřila jedné z těchto velmocí, zeml demokracie a svobody.

Praha 11. října (kov). Ve slunném dni 11. října vzpomínáme ponurých večerů u přijímačů, kdy jsme dychtivě hltili zprávy z londýnského rozhlasu. Generál *Eisenhower*! Toto jméno elektrisovalo. Eisenhower byl pro nás v dobách kruté perzekuce mužem železné víry, který z nemožného učinil možné. Invase. *Stegfriedova* linie. Rýn. Eisenhower ztéká útokem »nezničitelné« posice za posicí — šepáme si toto jméno v tajných besedách a radujeme se z těchto vítězství na západě tím více, čím důrazněji a zjevně spolupracují s východní generálitou na uskutečnění smluvných plánů. Jméno generála Eisenhowera má čestné místo v srdci československého národa, který vděčně a rád uvítal tohoto velikého vojevůdce v hlavním městě ČSR. Rozzářené oči lidu výmluvně potvrzovaly vděčnou lásku našeho lidu, který takto splácí dluh za ideální dílo, jímž přispěl Eisenhower k našemu osvobození. To bylo vítání bez trázi. Upřímnost sama zářila ze srdce našeho lidu: k srdci Eisenhowera, jenž se usmíval a odpovídal na pozdravy stejně upřímně. Eisenhower v Praze. Je to další utužení přátelské spolupráce. Připomínka příkladného vojáka, v jehož životě slovo a čin splývají v jeden pojem.

Pan president: byli jsme na správné cestě

Již dlouho před stanovenou hodinou stály hloučky Pražanů před branou a na nádvořích Hradu. O půl třinácté hodině nastupuje na třetím nádvoří česká četa hradní stráže. Pevným krokem jdou za praporem hoši ze západu a stávají se čelem k presidentově kanceláři. Vchod do ní obstopila děvčata v národních krojích. Za zády nastoupivších vojínů shromažďuje se obecenstvo a v napjatém očekávání. Mluví se šeptem. Konečně ve čtvrt na 14. hod. zazní povely, hulba hraje řízný pochod, volání slávy se vznáší — přijíždí generál Eisenhower. Vrchní velitel spojeneckých armád na západě zdraví praporek a přehlíží čestnou rotnu. Generál Eisenhower byl poté uveden s osobnostmi, které ho doprovázely, do audienci síně.

President republiky dr. Edvard Beneš přivítal svého hosta pozdravem v průvodu vyslance Smutného a dr. Drliny. Uvítal ho srdečně v Praze.

blahopřál k jeho úspěchům válečným a dekoroval generála Zlatou hvězdou čs. řádu Bílého lva za vitézství, odznakem řádu Bílého lva I. tř. a Československým válečným křížem 1939. Za vyznamenání generál krátce poděkoval a přál Československu všeho zdaru. Ppl. Jamese R. Stacka a kapitána Copleyho z Eisenhowerova průvodu vyznamenal president republiky Čs. válečným křížem 1939.

Při obědě, který dával poté president ještě jednou na počest hosta, uvítal pan president ještě jednou generála Eisenhowera a v proslovu, který při tom učinil, pravil mimo jiné: Je jaksi v povaze věci, že malé národy — ať je jejich morální síla jakákoliv — musí spoléhat částečně na své vlastní zbraně a částečně na své mocnější přátele. Když jde o jejich bezpečnost a někdy dokonce i o jejich další bytí. Otázka nezávislosti a skutečného dalšího

(Pokračování na 2. str.)

Muž, jehož slova i čin splývají v jedno

Praha uvítala Eisenhowera

Dokončení se strany 1.

byťi takových národů není proto tak otázkou morální a duchovní ceny, jako spíše — řekněme — otázkou správné volby přátel, volby přátelských národů, jejichž ideály, jejichž způsob myšlení a jejichž upřímnost jsou podobny jeho vlastním. Vaše přítomnost dnes zde jakožto našeho čestného hosta, amerického vojáka, který velel všem spojeneckým armádám na západě, je mi nejsilnějším důkazem, že jsme byli v této velké světové válce na správné straně.

Když americká vojska přešla do Evropy, jméno generála Eisenhowera uchvátilo obraznost celého světa. Byl tu americký generál, velitel vojenských sil všech spojených národů na západě, ovládající toto spojenecké vojsko mnoha jazyků tak, že se stalo nepřemožitelným, řízce spjatým bojovým stro-

jem, jakého historik nikdy dříve neviděl. Tento bojový stroj mnoha národů, který díky vašemu taktu a skvělému vůdcovství pracoval tak hladce, jako by každý muž pocházel z jednoho a téhož města, osvobodil francouzskou Afriku, poté Evropu a pronikl až do srdce pevniny, do Československa. Váš příchod ze západu, shodující se časově s příchodem sovětských vojsk z východu, byl posledním symbolickým aktem této války, dovršeným v této zemi, která je srdcem Evropy.

Vášim vojskům a vojskům svých sovětských spojenců děkujeme za svou svobodu. Nezapomene-me toho nikdy a budeme vás, demokratické síly světa, dále pokládat za své přátele, v nichž vidíme své naděje pro budoucnost. Budu s radostí pokračovat v práci k tomu cíli, abych učinil naši zemi místem, kde se Východ a Západ sejdou v srdečném přátelství, které zajistí mír pro nás všechny.

Dr. Edvard Beneš příkladem spojencům

Ve své improvizované odpovědi generál Eisenhower pravil: »Je opravdu prospěšné, že v některých světových krizích byli na dějinné scéně velcí vůdcové. Spojené národy byly skutečně šťastny, že měly ve svém čele lidi jako prezident Roosevelt, generalissimus Stalin a Churchill. Byly to hlavy tří velkých demokracií, které nesly materiální břímě války. Avšak stejně významná a nedocenitelná byla duchovní podpora menších zemí, jež s námi bojovaly. Hitlerovým velkým omylem bylo, že myslil, že, když se mu zdaří dobýt Evropy tisky, bude moci ji spoutat též duševně. Ztroskotat předvím v případě Československa, když prezident dr. Beneš roku 1938 po mnichovské krizi odmítl se sklonit před Hitlerovými gangsterskými metodami. Byl to příklad dr. Beneše, jenž nám velkou měrou dodal

odvahy a odhodlanosti v prvních dnech, abychom vedli válku až do jejího vítězného konce. Dr. Beneš si tak jistě zaslouhuje místa vedle těchto tří ostatních velkých vůdců. Za války jsem měl čest velel vojskům mnoha národů. Mezi těmito mnoha vojáky jsem též velel československé obrněné brigádě, bombardovací peruti a třem stíhacím perutím. Byli to vesměs skvělí vojáci, kteří přispěli hmotně i duchovně k úspěchu války. Opakuji znovu, že velkou zásluhu o to má váš vynikající prezident a vůdce dr. Beneš.«

Po obědě odjel generál Eisenhower na ruzyňské letiště, kde vykonal přehlídku čestných rot československé a sovětské. Hudba zahrála státní hymny americkou a československou, načež vzácný host se rozloučil s přítomnými hodnostáři a v 15.45 hodin opustil Prahu.

Vřelé uvítání přítele československého národa

Vděčnost Prahy maršálu Koněvovi

Hrdina Sovětského svazu přijat prezidentem republiky — Manifestační oslavy
výrazem našeho pevného spojení se Sovětským svazem

Praha 12. října. (kt) Ještě ani neuvadly květy, kterými byl věera zasypáván vítězný generál Eisenhower a zatím co v našich hlavách stojí vzpomínky na populárního maršála Montgomeryho — věera navečer bylo oznámeno, že v pátek navštívil Prahu maršál Koněv. Tak tedy prapory, které nebyly ještě svinuty, v nádherném podzimmím slunci se rozevřaly na počest vzácného hosta, který je — jak prokázal činy — skutečným přítelem československého národa. Skoro litujeme, že hrdinný maršál nepřijel o několik hodin dříve — jeho projížďka Prahou, po boku jiného vítěze nad Německem, byla by symbolickým výrazem spojeníctví, o němž svět úzkostlivě doufá, že potrvá, neměli dojíti ke katastrofě ještě dřívejší. Pro město prezidentovo, pro jeho krásy, pro všechny jeho lid, jsou to stejné povzbuzující pocty, »podavají-li si zde ruce« — jak se lidově říká — největší hrdinové největší války. Na tom nicého nemění, že maršál Koněv přijel vysloveně z důvodů vojenských, tedy ne oficiálně, nýbrž k jednání s našimi činiteli. Pražané, jimž se dostalo cti vyjadřovati city celého národa, projevili je opět bouřlivě a srdečně. V naději, že přítomnost slavného velitele bude znamenat leckterou úlevu v našich těžkých starostech a posílení toho, do je stejně nejsilnější: věrnosti a bratrství!

Ačkoli zpráva o návštěvě maršála Koněva došla do Prahy teprve ve čtvrtek v noci a ačkoli se Pražané o ni dovedeli většinou teprve ráno v rozhlasu, přece jen již po 8. hodině proudily mohutné zástupy na letiště do Ruzyně. V 9 hodin byl již okraj letiště lemován velmi hustým davem pražských obyvatelstva, jež přišlo uvítat vítězného maršála Sovětského svazu a českého občana svého hlavního města. Dostavily se také deputace významných pražských podniků, na př. Elektrických podniků, Českomoravských strojůren, Janekových závodů atd. Zamestnanci letištní správy prodlonžili špalír až k místu, kde stála hůbka a česká rota pražské posádky. Nechyběla ani školní mládež. Na terasách letištní budovy i na jejích střechách, kromě letiště lemován velmi hustým davem pražských obyvatelstva, se shromáždili člení pražští obyvatelé a neptělivě vyhlíželi po obzoru, spatřili maršálovo letadlo.

Srdečné přijetí u presidenta republiky

Zástupy, shromážděné před Obecním domem, trpělivě vyčkávaly, až představitel Rudé armády opět nasedne do auta k další cestě. Při odjezdu mu zase uspořádaly velmi srdečné ovace a také po celé cestě na Hrad, v ulicích, vyzdobených československými a sovětskými prapory, mu chodec radostně mával vstříc.

Při obědě odevzdal ministr informací V. Kopecký maršálu Koněvovi fotografie, na nichž byly zachyceny výjevy při přeletu maršálově na letiště do Prahy, a jež jsou výrobkem fotografického oddělení ČTK.

Ve 14.45 hod. přijel maršál Koněv na Hrad, kde ho přijal prezident republiky dr. Edvard Beneš v přítomnosti předsedy vlády Zdeňka Fierlingra a velvyslance V. A. Zorina.

Krátko před 16. hod. přijel sovětský host přímo z Hradu na letiště v Ruzyni a po přehlídce čestných rot československé a sovětské se srdečně rozloučil s ministrem národní obrany generálem Svobodou, velvyslancem V. A. Zorinem, chargé d'affaires sovětského velvyslanectví Čičajevem, přednostou vojenské kanceláře presidenta republiky generálem Španielem, gen. plukovníkem Žadovem, náčelníkem sovětské vojenské misse generálem Molotkovem, sovětským vojenským attaché generálem Ljaminem, plukovníkem Sizovem, náčelníkem hlav. štábu generálem Bočkem, pražským posádkovým velitelem generálem Miklíkem a podplukovníkem Lomským, kteří ho doprovázeli na letiště. V 16 hod. maršál Koněv opustil Prahu.

Projev presidenta republiky dr. Edvarda Beneše v Mělníku

Není nic vyššího a mravnějšího nad demokracií

Strany se tvoří, vznikají a zanikají, národ a stát zůstává — Naši Němci musí od nás odejít

Mělník 18. října. (K) Kraj bibliického ovce poznám, vlnné révy, Mělníčko a Mělník, měl v neděli zase po dlouhých 23 letech vznešený úkol hostitele hlavy státu. Tentokrát v roce 1922 vítali Mělníky presidenta Osvoboditele T. G. Masarika, tuto neděli zavítal na Mělník prezident dr. E. Beneš se svou chotí. Už od časného rána sjížděl se do chvojím a prapory ovčenceho města proudy lidí z blízkého i velmi dalekého okolí. Zaplavila vlnkoslavý se přelila z města i do okolních vesniček a záobila i celou cestu z Lána do Mělníka, kudy vedla cesta pana presidenta a jeho družiny. Před jehněm zastavili presidenty přívod zastupitelů města Kralup a prošli o pomoc pro svoje město, těžce postižené náletem. Přesnost je zdvořilostí králů a toto ústlo našlo pečlivého, demokratického vyznavače v osobě pana presidenta dr. Beneše. Přesně podle programu stanní presidenty přívod na hranici mělnického okresu, kde byli hosté uvítáni chlebem z letošní úrody a la triumfální cesta slavoobrátní do srdce mělnického kraje, Mělníka, a na náměstí, kde už od časných hodin ramních byly seřazeny šiky vojska, ruských jednotek, legionářů, partyzánů, skautů, hasičských sborů, Sokolů, krojovaných druhů, a četné občanstvo. Raketa vypalovaná z věže mělnického kostela oznamuje příchod pana presidenta, známí se zvedá hejno blýsků šátek, mávajících na pozdrav a volání slávy spolu se slavnostními fanfárami vítá hosty.

V průvodu pana presidenta a jeho choti jsou problémy, jež zajímají nejen vás, jako obyvatele Vyšavce Smutný, politický referent dr. Škopa, ná- jako obyvatele města, v kraji tak typický zemědělským, nýbrž i četník vojenské kanceláře generál Španěl a vyšav- jako obyvatele města, které do služeb zemědělství nec dr. Jina. Na mělnickém náměstí očekávala pana dovolovala postaviti i výrobu průmyslovou. presidentu ministr generál Hasel, generál Cernák jsem si dobře vědom, že zemědělský lid nám a zastupitel veřejného života z celého mělnického kraje, předseda místního národního výboru dr. Ing. Zelený vítá pana presidenta a jeho vzhlednou chotí, při slovech, máme vás tolik rádi se mu dojetím lá- ným národním a hospodářským činitelem pro celý me hlas a v mnoha očích se objevují slzky. Pak děti dávají paní Benešové a panu presidentovi kvě- stín. Pan prezident už před tím vykonal přehlídku čestné roty, teď po uvítání přehlíží roty partyzánů a legionářů z minulé světové války.

Na radnici

Po přehlídce se pan prezident odebral do velké zasedací síně mělnické radnice, kde podepsal několik pamětních knih, mezi nimi také mestskou knihu z r. 1922. Tam byl také předčítavý čtenou rady okresního a místního národního výboru. V soused- ná místnosti byla improvizovaná výstava zemědě- ských plodin mělnického kraje, zvláště ovoc a ze- leniny, jež ukázky jednoty svaz zemědělců a ze- Mělníku presidentovi a jeho choti věnoval dárce. Další dárky tvořily ukázky mělnických průmyslo- vých a živnostenských výrobků.

President republiky vstoupil potom na radniční balkon a promluvil ke shromážděnému lidu.

Strany se tvoří, vznikají a zanikají,

Národ a stát zůstává.

A český rolník byl vždy realistický, velmi životný

Možná přede vším o víře v demokracii

Byli jsme si při vědomí, že není nic vyššího a mravnějšího nad demokracií, nad demokracií spoře- danou a vykonanou, a faktičtěji si zcela upřímně, že té nám bez redukování počtu politických stran do- cílit nemůžeme. Budoucnost ovšem sama určí, zda se nám to opravdu podaří a zda však, který na sebe vzaly dnešní politické strany, opřadu zvlady, počítaje v to i zájmy našeho zemědělství. Dnešní den může být také vhodnou příležitostí ohlednout se zpět po výsledcích našich prvních svobodných žní a příležitostí, zmínit se o určitém sektoru zemědělské výroby, který vás zde na Mě- nice a v celém vašem kraji snad nejvíce zajímá a s nímž jste dříve spjatí, je to ta

nutná prosperita našeho ekro- varnictví

kteří musí být zabezpečeni, neboť rozbití možnost exportu tohoto druhu zemědělské výroby by znemož- nalo neoddělné zřetězy našeho celého hospodářství. Je nutno využiti hospodářské situace, dané skuteč- ností, že totiž naše cukerní výrobky ještě po řadu let budou na mezinárodních trzích konkurničt bez jakéhokoli konkurničního ohrožení. To je skuteč- nost, která — uvědomíme-li si ji — a — budeme-li ji umět správně využiti — prospěje nejen vašemu městu a vašemu kraji, ale i všem občanům osídlená a celému státu.

Vím dobře, že i váš kraj nezávisl stranou všeho dění z poslední války. Vím dobře, že i z vašich řad byly četné oběti gestapácké persekuce; i tam ne- jmenovaným nebo méně známým bojovníkům a va- šeho města a kraje patří náš dík za jejich obět bez níž by nebylo ani našeho dneška, ani šlechy z oněch možností, jež v dnešním mravním i technic- kem pokroku nás vedou stále výše. I vám všem, každ z nich svou plnou prací zahrnujete step- řem posledního slavného zachycení německé zvěstio- ti, stopy ran na svých přílozích, na svých domech a domovech, které jste a takovou láskou stávali, patří právě v těchto dnech, kdy se představuje svou vystavou technického pokroku, slova uznání, neboť i tato ticha, pilná práce je rovněž prací vy- stavní. Upřesněte-li vás, že

Draží spoluobčané!

Za přijetí tak arduce, jaké jste nám připravili právě vy, občane méjstí, i vy všichni, kdož jste přišli z celého kraje, všimněte si především toho, že přijetí jsem k vám dnes shlednout váš kraj a vaši výstavu opravdu rád. Ale bylo více důvodů, které mě přiměly k tomu, abych vyhovl vašemu přání a poslal k nápravě města i okresu mělnického. Možnost shlednout vaši práci a její výsledky v technické pokroku života vašeho kraje byla mi ovšem důvodem předním. S hlediska výsledků šlo nám nikdy s hlediska celostátního — a to jak v práci, jež v těchto dnech předvádíte občanům s hlediska politické vnitřní, tak i politické zahraniční, je mně dnes močno, abych se blížil dotkl oněch — o vítězství toliko té či oně strany;

Shromáždění volitelů v Praze a v Brně

Prozatímní parlament ustaven

Zároveň stanovení členové zemských národních výborů v Praze a v Brně

Praha 15. října. (kol.) V neděli dopoledne sjeli se do Prahy a Brna delegáti okresních konferencí národních výborů, lidé byli předloženy ke schválení kandidátní listiny do prozatímního Národního shromáždění, sestavené na základě parly stran Národní fronty. Zároveň byly předloženy oběma shromážděním kandidátní listiny do zemských národních výborů v Praze a v Brně. Obě shromáždění měla slavnostní ráz.

V Praze se delegáti sjeli ve velkém sále Lucerny, v Brně v Mramorovém sále Zemského domu. V Lucerně se sjelo ze 3318 zvolených delegátů 2115, v Zemském domě z 1314 pozvaných 1260 delegátů. Ze Slezska, odkud mělo přijít 322 delegátů, se jich dostavilo pouze 283. Z Moravy, z pozvaných 992 přijelo 907 delegátů. Třebaže ustavením prozatímního Národního shromáždění není splněn požadavek nejlépe všech stran národa, aby byly provedeny demokratickou cestou, přímé, a také volby, přece jen je ustavení tohoto sboru důležitým krokem na cestě k veřejnému projednávání otázek, týkajících se naší další národní budoucnosti a budoucnosti našeho státu. V tomto smyslu lze také nedílné shromáždění delegátů a parlament, který vychází z jejich vůle, všeje uvítat. Prozatímní Národní shromáždění se sejde, jak již bylo dříve oznámeno, v Praze v den národního svátku 28. října.

V pražské Lucerně

Sál Lucerny byl pro přijetí delegátů slavnostně vyzdoben. V prvním sálu, který tvořila hluboká plocha, opatřená nápisem „Lid je zdrojem veškeré moci“, byly umístěny nad předávacími tribunou, posazenou rudým plátnem, prapory republiky, Sovětského svazu, Spojených států a Velké Británie. Balkony rozlehlého sálu byly rovněž ozdobeny rudou látkou. Na předávací tribunu zasedli slavnostní čtyři politické strany a členové volební komise. Na předávací místo uasedl předseda národního výboru L. Koptiva a vedle něho ministr vnitra V. Novák, zastupující na shromáždění vládu republiky. Když delegáti zasedli, zahájil jednání uvítáním delegátů a hostů. Ve svém projevu zdůraznil, že národní jednotu uchováme za války nám pomáhá, abychom ve svornosti a soudržnosti obnovili u nás hospodářský život. Jednotu je třeba rozšířit a prohloubit, aby byl rychle a důsledně proveden vládní program a zabezpečena budoucnost republiky. To označil předseda Koptiva za vládní povinnost, kterou národní výbori svědomitě konají a budou konat. Ze politické delegátů oznamoval pak předsedající, že s jejich souhlasem byly odeslány pozdravné telegramy prezidentu

republiky dr. Eduardu Benešovi, slovenské Národní radě a sjezdu delegátů v Brně. Poté vyšelchli delegáti projev ministra vnitra V. Nováka, z něhož přibližně vyšel na listem místě, a dále výklad předsedy Koptivy o dosavadní činnosti zemského národního výboru. Poté pak bylo přikročeno k řízení 120 členů a stejného počtu náhradníků zemského národního výboru. Strany Národní fronty předložily společnou kandidátní listinu a po přetčení prohlášení zmocněnců stran Národní fronty byla navržená kandidátní listina za dlouholetýho politického aktivistu schválena. I pro volbu do prozatímního Národního shromáždění byla předložena společná kandidátní listina. Její předtížení bylo často přehluškováno hlucením potěšením, jímž davali delegáti najevo svůj souhlas, když byla čtena jména vynikajících představitelů národa. Schválení delegátů bylo provedeno povstáním delegátů. Před zakončením jednání sdělil předseda Koptiva, že zemský sjezd v Brně dal stejně jako pražský sjezd jednoznačně svůj souhlas k navrženým kandidátkám. V závěru jednání promluvil předseda Koptiva o úkolech členů prozatímního Národního shromáždění, které budou splněny, jestliže za všech okolností bude zachována jednotná národa. Jednání bylo zakončeno hymnami české mládeže a světových národů, zahraniční vojenskou hudbou, zahraniční vojenskou hudbou.

Hymny anglická a americká hrany nebyly.

V brněnském Zemském domě

K brněnskému sjezdu delegátů přijelo mnoho hostů, mezi nimiž byla i zvláštní slovenská delegace. Vládu zastupoval ministr pošt F. Hálka, který také učinil jejím jménem projev. Jednání řídil předseda zemského národního výboru prof. Loubal, který v úvodu vyslovil radost nad ustavením prozatímního Národního shromáždění, které podle slov bude strážcem lidové demokracie a zárukou plnění vládního programu a nutné zakončení a výkonné státní jednoty. Prof. Loubal podal pak delegátům zprávu o práci zemského národního výboru a za puštěného potlesku přečetl znění pozdravného telegramu, který byl poslán prezidentu republiky. Další pozdravné telegramy byly odeslány Slovenské národní radě v Bratislavě a sjezdu delegátů země České v Praze. Před schválením kandidátních listin promluvil k delegátům za Slovenskou národní radu prof. dr. Kysely. Slovenský národ, pravil, vyhlásil obnovení Československé republiky a tím dokázal, že cítí k Čechům bratrskou lásku. Bratrství zpečetěné krví Slovinců a Čechů je nerozlučitelné. Prof. Kysely přál úspěchem delegátům zemského národního výboru a prozatímního Národního shromáždění mnoho zdaru ve spo-

(Pokračování na 2. str.)

Vláda již snahám se ulehčiti vašim starostem a těžkostem

Jež jsou nám dlebe záležej, od putování řádného vyhledání vašeho štěstí, jež k celému štěstí narovnat a oláskám dopravit. Zdejší vše však, aby se toto štěstí podporovali i svou vlastní bezprávností prací.

Na tomto místě nemohu nezpomenout, že právě k vašemu štěstí směřovala činnost štěstí a celou štěstí německé záborová linie v podzim 1938. Divíme se dnes odtud opět ve srovnání vašim štěstím na svůj sever, na své pohraničí, které právě zemědělsky musíme zvládnout tak, aby prošlo všemu našemu štěstí. Po odsunutí německého štěstí štěstí, určeného k vyhledávání, vyhledáváme z něho kraj, který bude politicky, hospodářsky i vojensky tak silný, že bude pevnou oporou i naší celostátní koncepce zahraniční.

Jestliže štěstí kvalifikovaných štěstí do pohraničí donucuje vás k větším pracovním výkonům, pak, a musíme uvědomit, že tyto lidé odcházejí na štěstí, přecházejí do našich rukou jako jeden z důležitých našeho spoluvítězství v této válce, a na druhé straně, že právě tímto vítězstvím byla i vám jako všem ostatním československým občanům vřícena zase osobní i politická individualita, národní individualita, která byla vždy pro selaský štěstí tak výrazná i typická. A tato skutečnost stojí za onu větší práci, kterou i větší práci vás všech a celého národa.

Konečně bych chtěl říci, draží přátelé, závěrem, několik slov ještě k samotnému problému přesunu Němců od nás do německé říše. Už v době, kdy jsem v Londýně jednal s 1942 a britským ministrem věcí zahraničních Edenem a odevrátil Mnichovu, jsem zdůrazňoval naprosto nezbytnost řešit problém německých menšin ve středoevropských státech úplně a definitivně. Bylo mi ovšem jasno, jak těžký je problém a jak jeho řešení bude komplikované. Už tehdy jsme připravovali a připravili v Londýně plán na systematické, organizované a skutečné humánní odsunutí našich Němců do Německa. Zejména jsme už tehdy jej chtěli provést mezinárodní dohodou a podložit jej i finančně, spojující jej s řešením otázek našich reparací proti Německu. A hlavní podmínkou bylo tehdy a je do dnes, aby to bylo všechno provedeno a skutečně provedeno na základě dnešního dne. Němci v této válce — a především naši Němci — se ukázali mravně a charakterově takovými, že jejich společné štěstí a Čechy v tomto štěstí je dnes prostě nemohut. Ostatně totéž prohlásil už r. 1935 lord Runciman v dopise, který mi zaslal dne 21. srpna 1938. Ale ovšem opakovat Mnichov není močno a tak zůstává

Jediné řešení: odchod Němců od nás

My sami jsme učinili před rokem 1938 a v jednání roku 1938 všechny kroky i nemohuté pokusy, abychom společně život Němců a námi umožnili. Ale to, co jsme učinili tehdy jen tušili, domníváme dnes překvapivějším způsobem známý Karl Hermann Frank při svém vyšetřování a ve své politické zprávě. Dostává nám, že dávno před r. 1938 německý národní socialista a český brněnský se spojil s Berlínem k tomu, aby využil našich Němců k zničení našeho státu — a říše to otevře — a německá vláda záměrně a soustavně to v Berlíně připravovala a pro rok 1938 připravila. A na 60 procent našich Němců se k tomu s radostí propůjčila a aktivně to proti nám prováděla.

Učinili jsme tudíž svůj nevyhnutelný závěr, i když je pro nás hospodářský život těžký:

naši Němci musí od nás odejít

Mám jsem to — jak jsem právě řekl — už v Londýně, hlátnu to dnes a se sedmácti národními konstantami, že všichni naši velcí spojenci a přátelé

te přijali na konferenci v Postupími.

V poslední době jsme však kritisováni v mezinárodním tisku, že přesun Němců se u nás provádí nedůstojným, nepřipustným způsobem. Děláme prý totéž, co dělali nacisté nám; dotýkáme se tím prý své vlastní národní tradice a své dosud nedotčené mravní pověsti. Napodobujeme prý prostě nacisty v jejich krutých necivilisovaných methodách.

Ať výtky ty jsou snad v jednotlivostech pravdivé či nikoliv, prohlašuji zcela kategoričky: naši Němci do Říše musí odejít a v každém případě odejdou. Odejdou na základě své vlastní ohromné viny, svého působení předválečného u nás a celé své válečné politiky proti našemu státu a našemu národu. Ti, kteří budou uznáni jako protifašisté, zůstanou věrni naší republice, mohou u nás zůstat. Ale celý náš postup ve věci jejich odsunu do Říše musí být lidský, slušný, správný, morálně odůvodněný, přesně plánovaný a se všemi spojenci pevně dohodnutý. Aniž náš národ svou pověst demokratického a lidsky důstojného režimu nesmí ničím potřísnit. Prohlásil to v plném souhlase se mnou už předseda vlády Fierlinger v československém rozhlasu, prohlásila to vláda jako celek a zdůrazňuji to dnes také já sám. Všechny podřízené orgány, které se proti tomu prohřeší, budou velmi rozhodně volány k pořádku.

Vláda v žádném případě nedovolí, aby dobrá pověst republiky byla ničena neodpovědnými živly.

Naproti tomu žádáme všechnu naši spřátelenou cizinu, aby se nedávala másti záměrnou propagandou německou nebo i příležitostnými svými zpravodaji, kteří mají sice velmi dobrou vůli, ale často věci vidí příliš zbežně, z jednotlivých případů, které se jistě dříve tu a tam přihodily, příliš zevšeobecňují a tak otázky tyto přicházejí na mezinárodní forum někdy poněkud skreslené.

Přesto však si musíme být vědomi toho, že hlavní úkol spočívá na nás. Nesmíme dát svým postupem příčinu k oprávněné kritice a tím celou velikou naši oprávněnou národní akci s našimi Němci před ostatními národy kompromitovat. Československý lid byl a je celou svou podstatou a s neirozhodnější přisností proti všemu, co připomíná nacism. Musí to tudíž skutečně osvědčit svým postupem i při přesunu Němců z Československa do Říše.

To jsem chtěl dnes říci zde vám, ale i celé naší československé veřejnosti.

Úkoly, které má náš stát, jsou ohromné,

a je nutno, aby se nám bezpodmínečně podařily. Domyslíme-li ten velký historický dosah přesunu Němců na příklad jen pro náš stát sám, vidíme, že to bude čin opravdu revoluční, který dá celému našemu národnímu životu zcela nový ráz a napraví to, co se v minulých dobách a v těžkých dobách naší historie proti nám stalo. A podobných velkých úkolů máme víc.

Končím svůj projev výzvou:

Jdeme za jejích plnění pevně a rozhodně, klidně a důstojně, buďme pamětlivi toho, že jsme země Masarykovou a že jsme nikdy neměli příznivější chvíle, abychom je mohli skutečně provést; a mějme důvěru v sebe samy, že je klidně, důstojně a slušně provedeme. Nechme stranou spory mezi sebou a jděme jen za těmito velkými úkoly! Provádíme-li zde a onde revoluční změny nebo revoluční opatření sociální, nikdy nezapomínejme, že provádíme

**především svou revolucionární
— národnostní;**

tou jsme povinni sobě, ale také všem našim generacím budoucím. A já věřím, že tuto velkou národní revoluci naše generace se zdarem opravdu uskuteční.

Shromáždění lidu na náměstí provázelo projev pana presidenta projevy nadšeného souhlasu. Předseda místního národního výboru dr. ing. Zelený uvedl pak pana presidenta do malé zasedací síně, kde mu byli představeni zástupci všech složek hospodářského, politického i kulturního života mělnického kraje. Spalírem členů Sokola, skautů a krojované mládeže odebral se potom pan president se všemi ostatními přítomnými k Výstavnímu domu práce. Tam jej uvítali předseda odbočky SIA v Praze ing. dr. Boubínek a na Mělníku dr. Brada. Hosté si pak prohlédli expozice ve Výstavním domě i v sokolovně, jež shrnují první výsledky práce v osvobozené republice.

V Zámecké restauraci byl potom společný oběd. Na zámeckém nádvoří uvítaly pana presidenta i jeho choť mělnické ženy a dívky, oděné ve starobylé nádherné mělnické kroje. Odpoledne byla na Stalinově náměstí mělnickém zahájena slavnost vinobraní, které pan president s chotí a s celým svým průvodem přihlížel.

Pan president se rozloučil se všemi mělnickými činiteli, vykonal ještě přehlídku čestné roty a opustil Mělník. Zpáteční cesta presidenta vedla na Obříství, Byškovice, Líbeznice, Zdiby do Prahy na Hrad, kam pan president přijel v půl sedmé.

Ustavení prozatímního Národního shromáždění znamená důležitý krok k upevnění naší republiky. Už nebude celá tíha rozhodování spočívat na prezidentu republiky a členech vlády, nýbrž zde tu zřízena širší základna, složená ze tří set stoupců občanstva, z jejichž spolupráce bude vyvozen a bude tvořen další osud republiky. I když zástupci nevyjdou ze řádných, demokraticky provedených voleb, představují pro nás veliký pokrok již proto, že jejich jednání bude veřejné a tak zde zabráněno šíření nejruznějších, někdy neověřených zpráv, vznikajících z nesprávných a neúplných informací. Tím budou otevřena okna k národu a okna do ciziny. Je to další postup k normálním poměrům a nové období v uskutečňování naší demokracie.

Jakou bude mít Národní shromáždění kompetenci,

to bude záležet i na něm samém. Musí se o ni starat samo, neboť nyní začíná skutečná cesta konsolidací, opravdové demokracii a k plnění vůle lidu. Naše strana pracovala od svého vzniku pracujícím člověkem. Nemáme důvodů se dívat na výsledky své práce úkosem, ale můžeme se k nim směle hlásit. V tom je také naše síla. Strana brzy slaví 50 let poctivé práce pro lid. A není důvodů, proč by se od směru své práce odchylovala. Nerozhoduje se nyní již jen o nás a o našem volebním výsledku, ale v našich rukou leží odpovědnost i za budoucí generace. Větu:

»My neboříme, ale stavíme,«

дали jsme si vědomě na prapor strany a věrně k němu heslu a svému programu chceme, aby dalším budování a přípravě naší budoucnosti postupovalo s rozvahou a úzkostlivě, aby náš stát nebyl postižen těžkými válečnými pohromami, byl uchráněn každé další škody. Stojíme před úpravou řady důležitých hospodářských věcí. Především bude provádět konsolidaci své měny. Úprava měny nás si postihnout všechny válečné zisky. Není myslitelné, aby několik desítek nebo tisíc lidí se nemělo měřit za války obohacilo, zatím co nejšířší vrstva za okupace a války přinesly nejtěžší oběti. Bude šťastni, když budou učiněna taková opatření, a

President republiky dr. E. Beneš podepsal

Dekret o obnově čs. měny

Československá koruna jediným platidlem na celém území Československé republiky

Praha 20. října. (čt) President republiky dr. Edvard Beneš přijal v pátek 19. října odpoledne v Praze na Hradě ministra financí dr. Vávro Šrobára, jehož doprovázel odbor. přednosta dr. Jan V. Mládek. Ministr předložil panu prezidentovi dekret o obnově československé měny. Pan president tento dekret podepsal za přítomnosti přednosty své kanceláře vyslance Smutného, právního referenta dr. Koričanského a svého tajemníka dr. Belanského. Potom poděkoval ministrově za připravení dekretu a za práci s dekretem spojenou.

Presidentův dekret o obnovení československé měny tvoří podklad k rychlé rekonstrukci hospodářství Československé republiky, které bylo za doby nesvobody finančně rozvráceno. Nejistota o hodnotě měnové jednotky vede k vyhlýbání se práci k zadržování zásob zboží a ke spekulaci na vzestup cen na straně jedné, jakož i k rozvoji černého trhu na úkor řádného zásobování obyvatelstva na straně druhé.

Dekretem se nahrazují po vypuzení německé říšské marky a maďarského pengő obě korunové jednotky, obíhající dosud na území našeho státu - koruna v českých zemích a slovenská koruna na Slovensku - československou korunou (Kčs). Výměna oběživa je vhodnou příležitostí, aby oběživa nového bylo dáno do oběhu jenom přiměřené množství.

Dalšími opatřeními presidentova dekretu - mezi nimiž jsou vázání vkladů a omezená výměna nových peněz za stará platidla - jsou vytvořeny předpoklady pro harmonii vzniku kupní síly se vznikem nových statků. Protože do plného roz-
běhu hospodářství bude peněžní národní duchod

při úředních cenách značně převyšovat hodnotu národního důchodu, bude třeba obecně kontrolovat distribuci i použití veškerého úvěru. Národní banka chce v zájmu urychlení konstrukce našeho hospodářství dáti k dispozici za snížené eskontní a lombardní sazby cedulový úvěr v dostatečném množství, zejména těm odvětvím průmyslovým, jejichž produkce bude ve shodě se zájmem celku.

Jak výměna oběživa, tak také vázání vkladů tvoří jenom technické předpoklady k trvalému ozdravení naší měny, se kterýmžto úkolem souvisí také přímo otázka úhrady státních výdajů a dále metody uvolňování vázaných vkladů, aby se vázaná inflační kupní síla nestala po svém uvolnění nebezpečím pro stabilitu hodnoty, československé koruny.

Pevná vůle vlády k energickému řešení problémů z doby nesvobody povede jistě po zvládnutí hospodářských úkolů k ozdravení naší měny a dojde všeobecného uznání v cizině, doma pak přinese našemu hospodářství značný prospěch z rozmachu mezinárodního obchodního styku.

Současně s dekretem o obnově československé měny podepsal pan president dekret o přechodné úpravě poměrů Národní banky československé, kterým se slučují oba dosavadní cedulové ústavy - pražský a bratislavský - v ústav jediný. Tím se dostává cedulovému bankovníctví v Československé republice pevného podkladu jak k vedení měnové politiky a správy měny podle hledisek největšího prospěchu pro celek, tak i k dalším pracím, nutným pro ozdravení československé měny.

Ideál všech socialistů splněn:

Prezident dr. Beneš podepsal dekrety o znárodnění velkého průmyslu, bank, pojišťoven a potravinářského průmyslu — Také dekret o závodních a podnikových radách podepsán

24. října. (čt) V audienciích sněh
bylo ve středu 24. října odpoledne vel-
se. Shromáždili se v nich o 15. hod. před-
rádý Zdeněk Fierlinger, provázen
šedím šéfem dr. Dvořákem, náměstkem
vedoucí vlády David, Gottwald a
rádý ministr financí dr. Šrobár, ministr
Lausman, ministr ochrany práce a
péče dr. Šolc a ministr výživy
s vedoucími úředníky svých resortů, de-
střední rady odborů v čele s předsedou
Zápotockým a přednostové s re-
jednotlivých odborů kanceláře presiden-
publiky. Vyslanec Smutný uvelel návštěv-
to prezidentovy pracovní, kde o 15. hod.
president republiky podepsal pět dekre-
mu předkládal přednost právního oddě-
ní rada Koričanský. Byly to dekrety
znárodnění dolů a některých
průmyslových podniků, dekret o znárod-
něných podniku průmyslu potravi-
něho, dekret o znárodnění a kroměch
loven a dekret o závodních a pod-
ních radách.

Nejkrásnější 28. říjen. Stává se skutekem to, co

k deputaci Mezinárodního úřadu práce: »Pravdělné

bylo dávno ideálem a cílem socialistů a za co dlou-
há léta bojovali nejlepší pracovníci rukou i ducha.
Dekrety o znárodnění dolů a velkého průmyslu —
i průmyslu potravinářského — a bank i pojišťo-
ven, které byly podepsány v předvečer našeho
národního svátku, jsou tím významnější, že je po-
depsal nejvyšší strážce demokracie armuž nezlom-
ných zásad. Prezident republiky už dávno před
světovou válkou dobře viděl, co přijde a otevřeně
se hlásil k tomu, co dnes přichází. V roce 1935 po-
veděl: »...demokracie politická nutně se vyvíjí dnes
v demokracii sociální a zejména hospodář-
skou ve smyslu plánovitěho hospodaření a to je
dnes vlastní problém demokratických vlád a reží-
mů. Zdařné vyřešení tohoto rozporného problé-
mu rozhodne také o úspěchu moderní demokracie.«
V září 1937 pověděl prezident dr. Edvard Beneš

výjádřit slovy presidenta Osoboditele T. G. Ma-
saryka z roku 1919: »Na vědeckém základě
má být vybudována nejvyšší výkon-
nost celého národa a státu, všechna pra-
ce má být soustavně vybudována na vědecké theo-
rii, velký plán má vést všechny pracující a sled-
nocovat jejich úsilí v přesný pořá-
dek a harmonii.«

Znárodnění dolů a některých průmyslových podniků

K návrhu vlády a po dohodě se Slovenskou ná-
rodní radou ustanovují:

myslu slávkářského a pleťářského, s více než 400
zaměstnanci podle průměru slavů ke dnům 1. ledna
let 1933 až 1940;

Po podepsání dekretů poděkoval předseda vlády Fierlinger panu prezidentovi jménem vlády za dílo, které je dosahu historického.

Ministr Laušman tlumočil díky jménem ministerstva pro znárodnění průmyslu za zájem, kterým prezident její práci věnoval. Snažili jsme se, aby ministr — abychom práci konali v souhlasu s duší národa, a jsme přesvědčeni, že toto dílo odpovídá tradicím našeho národa a zájmům všech vrstev pracujícího lidu.

Předseda ÚRO Antonín Zápotocký jménem všech pracujících, sdružených v řadách odborové organizace, poděkoval prezidentovi republiky i vládě národní fronty Čechů a Slováků za dekrety i podpis. Pracující rukou i slovem — pravil — vydají ze sebe vše, aby směrem k nové historické epochy, dekrety narysované, přinesly naší republice i národu opravdu šťastnou budoucnost.

Prezident republiky odpověděl:

Děkuji vám, pane předsedo, a vám všem, členové vlády, za velkou spolupráci, kterou jste při těchto dekretech — každý se své strany — vyvíjeli. Víte, že můj postup v otázce podání těchto dekretů byl od prvopočátku kladný. Měl bych si přál — říkal jsem to zcela otevřeně — kdybychom byli postupovali po etapách, kdyby celý zákon co do rozsahu byl prováděn postupem doby bylo více zkušeností. Nabídl jste se však pro okamžité řešení celé věci najednou. Víte, jak velký úkol jste na sebe vzali a jak velký úkol na nás všechny čeká. Netajím se také, že budeme mít tu a tam těžkosti. Ale vím, že dělnické maso našeho státu a že náš průmyslový život a průmyslové obyvatelstvo pro zákon tento jsou zraje. Řekl jsem to několikrát veřejně. A věřím, že všechno uděláme my všichni, abychom veškeré těžkosti překonali. A věřím, že je překonáme.

Na poznámku předsedy vlády: »Počítám na vás, pane presidente, a na vaši podporu.« odpověděl pan prezident: »Tím můžete být ujištěni.«

Po krátkém rozhovoru s členy vlády přijal prezident republiky velkou delegaci pražského pracujícího lidu, ve které byli zastoupeni dělníci všech kategorií a úředníci z továren, pojišťoven a bank, které se vztahují dekrety právě podepsané. Dělníci přišli přímo ze svých dílen a továren v pracovních úborech.

Jménem delegace oslovil pana presidenta Václava Rezek, předseda závodní rady Českomoravských strojůren. Přičiníme se — pravil m. j. — abychom závody dostali k rozkvětu ve prospěch našeho národa a státu. Dílo již dnes přineslo potěšení všech myslí pracujícího lidu. Staří dělníci radostí plakali a uložili nám, abychom poděkovali za vaše dílo.

Pan prezident delegaci odpověděl:
 Děkuji vám a všem vašim kamarádům z to-
 ren. Je to jistě velké dílo, velmi dalekosáhlé.
 bude to znamenat mnoho nové práce pro nás vše-
 my a také pro vás v továrnách. Nesmíme si dě-
 lusi, že hned bude všechno krásné a nevím jaké.
 na druhé straně není pochybnosti, že tvo-
 me novou epochu, nové poměry hos-
 dářské, ve kterých se vám může a
 jisté i bude radostně pracovat a ta-
 nám všem ostatním. Až se první
 ťkosti překonají a až přijde všechno
 normálních poměrů, potom i ti po-
 ybovači se budou na věc dívat jinak.
 znamená úkol vytvořit novou mo-
 ťku pracovní, novou morálku stát-
 i. Nyní jsme všichni na jedné lodi a budeme pra-
 vat v jednom jediném sboru.
 Vy jste sám řekl, že dělnictvo je si svých po-
 nosti vědomo. Věřím tomu a věřím, že všichni
 orně v budoucnosti půjdeme dále za republikou
 pro republiku.
 Se členy vlády, zástupci Ústřední rady odbo-
 a delegací se pan prezident potom srdečně roz-
 ťčil.

Radost zástupů

Praha 25. Října (kf). Prapory na domech a v ulicích krok pracujících zástupů na oslavě radostné chvíle. Naše myšlenky se upírají k počátkům socialismu a před očima se nůží z hluboké minulosti postavy prvních průkopníků a apoštolů evangelia o rovnosti, svobodě a bratrství mezi lidmi. Tenkrát cíle už století uplynulo od času, kdy dělník si počal uvědomovati svou sílu a zvedl se z hlubin tmy a poroby, aby se domáhal svých politických práv, práva na vzdělání, na chléb a důstojný život. Konec války je také koncem kapitalismu —

Evropa je naplněna myšlenkami, které z dělnických srdcí a duší vzešly, stávají se duchovním majetkem všech vrstev a celých národů. Ano, chceme lepší řád na světě, více rovnosti, více svobody, více družnosti, více lásky. Uspěšněli jsme první a jediné věci, která není reformou, nýbrž převratem. Jsme-li stát my, tož přebíráme nesmírnou odpovědnost za úspěch a zdar tohoto díla. Dělnictvo, správy závodů, všichni pracovníci musí prokázat největší zdatnost, počestnost a mravní vyspělost. Slavná první republika Československá první uskutečnila zákon o osmihodinové do-

bě pracovní a první ukázala Evropě typ dokonalého sociálního pojištění, jehož obsah a struktura inspirovala dnes v nové době myšlenku a znárodnění průmyslu. Zase jsme se stali pionýry s výhledem na triumf, nebo nezdár. Důvěřujeme schopnosti, duševní i morální velikosti svého lidu. Pod našimi okny pochodují davy, které vítají největší vymoženost revoluce. Nechť je tento den nezapomenutelný a nechť dílo práce počáte přinese vše, co je zřejmo v kouzelných slovech: štěstí pro národ, požehnání pro pracujícího člověka.

Projev pana presidenta republiky

Českoslovenští občane!

Chápu vaše vzrušení, jímž doprovázíte první chvíle života zákonodárného aktu, kterým vrchol vaše touhy a přání, vaše snažení a práce celé řady desítek let.

Prožívám tyto pocity s vámi a soublastím v zásadě s cestou, kterou chcete jít. A děkuji vám za vaše projevy a ocenění mé práce při budování nové republiky a nových politických a hospodářských poměrů ve státě.

Mohutný dnešní projev, i když je provázen tím, nejbouřlivějším souhlasem, nemůže však v nás utlumit jeden pocit, pocit velké odpovědnosti, již si všichni, zdůrazňuji všichni, jeden každý z nás, bez rozdílu věku a stavu, bez rozdílu zaměstnání a povolání, musí ne- jen být plně vědom, ale kterou na sebe musí spontánně a samostatně a také ochotně vzít.

Dnešní radost slavnostního dne se zitra změní v práci obvyklého dne všedního a my si rázem uvědomíme, že nám nastává práce těžší a namáhavější.

Naše nová zastátní opatření neloudou totiž znamenat rychlé zlepšení poměrů a velké materiální zlepšení vám a vašim rodinám. Možná naopak, že první důsledky našich postátní opatření budou mít za důsledek zatímto ztížení situace. Nastane nám doba těžkých zkoušek a práce, obtíží a bojů o skutečné provedení toho, co bylo zatím jen rozhodnuto dekretem a výše zvládnutí otázek, jež jsme tu našemu průmyslu uložili.

Vědomí, že pracujete ve svém skutečně svobodném domově, ve své znovuzrozené vlasti, která vám dnes dává nová dalekosáhlá sociální a hospodářská práva, která se odhodlává klásti tímto dalekosáhlými rozhodnutími základy nového společenského řádu pro vás a pro vaše děti, může vás ovšem přenášet přes

všechny obtíže, námahy a těžkosti, které budou se změnami těmito spojovat.

Přesto bych chtěl k tomu všemu přičíst dnes těchto několik krátkých poznámek:

1. Myšlenka zástátní průmyslu v té formě, v níž došla u nás svého uzákonění, vyrostla právě ze struktury a řádu nám vlastního, řádu československého. Jen se ohlédněte kolem sebe, do svého sousedství, jak jsme vždycky představovali a představujeme i dnes svět sami pro sebe. Jsme si vědomi toho, že všechna tato nová opatření musíme bezpodmínečně dlelat podle svého plánu, podle své koncepce a v duchu našich tradic a našich poměrů. Jen tak můžeme být připraveni a vyzbrojeni proti mnoha těžkostem, a uložiti uzákonění průmyslového zástátní se nutně myšlenkově i hmotně setká.

2. Žádná velká myšlenka není tak všeobecná, aby nebyla jejích odpůrců. Žádná nová myšlenka není tak průrazná, aby nenarazila. Budme připraveni na to, že vyvstanou odpůrci přímí i nepřímí, doma i za hranicemi. Bude to odpor politiků i hospodářských. Bude to nedůvěra a snad i nechuť. Bude to odpor kapitálově silných činitelů doma i podnikavých investorů zahraničních. A budme spravedliví a fécné si, že to bude snad i řada našich věcných, tu a tam oprávněných. K tomu se bude družiti i vydávání politicky důležitých míst ciziny, která budou velmi kriticky a pod zorným úhlem svých dosavadních hospodářských zkušeností zkoumat průběh i výsledky našeho dnešního rozhodnutí.

3. Řekl jsem již dříve, že jsme dorostli tohoto velikého úkolu a očekávám, že se vy i my všichni těchto velikých úkolů zhostíme stejným způsobem, že je zvládneme a zvládneme, neboť je zvládnout prostě musíme. Nestáčí však pronášet tato rozhodná slova sama

o sobě. Zdar závisí na spojení všech rukou a všech mozků, začleněných ve výrobu. Nervládeme daných úkolů, světíme-li jejich provedení osobám, které se budou teprve učít primitivním a školním zásadám výrobního procesu, stejně tak, jako obchodnímu vedení podniků.

Mezi jsme a máme vyspělý průmysl, díky zdatnosti jak našich dělníků, tak i našich techniků, inženýrů, ředitelů, obchodních a jiných odborníků. Ani ti nesmějí chybět v řetěze spolupráce. Odborné zapracované síly ponecháme jejich právnímu určení a posilují, neboť musíme se pro budoucno naučit šetřit a každou pracovní jednotkou. Nezapomínejme, že nám abude na 800.000 až 1.000.000 pracovních sil z odsunu našich Němců do říše. Ti představují silnou složku v našem hospodáření a musí být bezpodmínečně nahrazeni jak zvýšením pracovního výkonu, tak i přímým šetřením těmi, kdož nám zbyli.

4. Také technická dokonalost musí být všude přísně střežena. Zajištění rentability je tu jednou ze složek hospodářského, a vzhledem k důležitosti celé akce, i politického úspěchu. Zestátnění neznamená vyloučení nutné kalkulace, neznamená vyloučení zásad rozumné šetrnosti a provozní úspornosti, stejně jako neznamená odstranění a nedbání finančních zásad soukromého hospodářského podnikání při dalším vedení podniku.

To vše, vážení přátelé, je nutno mít na paměti, neboť na zdaru tohoto díla závisí nejen celý náš vnitřní hospodářský život, nýbrž i možnost exportu, na němž spočívá opět podstatná část naší osobní i národní prosperity.

Nepodářil se toto dílo, nesplníme-li všechny předpoklady, jež jsem zde naznačil a jež jediné jsou schopny zajistit ožen toužebný zdar, bude to znamenat naší hospodářskou porážku se všemi jejími důsledky: pokles hospodářské úrovně, pokles rozmachu a činnosti ve všech ostatních oborech našeho národního života, nové spory a boje politické a kulturní, snad i chaos hospodářský a v důsledku toho pak i politický.

Prote vám všem, všem pracujícím znovu opakuji: bereme na sebe novou velkou odpovědnost a nikoli méně, nýbrž naopak, dáleko více práce. Buďte si vědomi, že vstupujete do období své činnosti a práce, které má vytvářet novou sociální morálku, jež není morálkou kapitalistickou.

Nepracujete a nebudete pracovat pro anonymní kapitál, pracujete pro svůj stát, pracujete pro svůj národ, pracujete pro své rodiny a pro sebe samy. Individuální zájem spadá tu v jeden se zájmem národa a státu, se zájmem sociálním. Znamená to, že vašina rukama a vaší prací začíná se tvořit nový svět a nový člověk.

V této práci není nic nido z vás a nesmí nikdo ani z nás ostatních zklamat. Já, vážení přátelé, věřím, že nezklamete vy a že nezklameme také my všichni ostatní. Buďte všichni zdraví!

Pan president k bojovníkům národní revoluce

Východ a Západ se nesmějí střetnout

Němci v nejkritičtějších chvílích selhali — Vyhladit fašismus do důsledků

Praha 26. října (čtk). President republiky dr. Edvard Beneš přijal dnes o poledních třicetičlennou delegaci, ve které byl celý širší výbor Svazu národní revoluce se zástupci Svazu osvobozených politických vězňů a pozůstalých po politických obětech nacismu a fašismu a zástupce Československé obce legionářské — ústředí prvního národního odboje z let 1914—18. Audienci byl přítomen přednost politického referátu kanceláře presidenta republiky dr. J. J. a.

Vedoucí delegace a předseda Svazu národní revoluce prof. dr. Josef Grňa jménem přítomných pana presidenta oslovil. Konstatoval, že všichni, kdož se doma či za hranicemi aktivně účastnili odboje proti německým uchvatitelům, se rozhodli sdružit se ve společné organizaci, které dali jméno: Svaz národní revoluce. Revoluce, protože válka je jenom právním zjevem revoluční přestavby politických, hospodářských i kulturních řádů celého lidstva, národní revoluce, protože náš národ, věrný tradicím svých dějin a své

národní podstatě i své národní individualitě, nemůže státi stranou a také proto, že v této válce šlo o bytí a nebytí celého národa a že národ jako celek se postavil v tomto boji na ochranu své existence. Sdružuje v sobě bojovníky proti fašismu — pravil mluvčí dále — neboť tento boj není ještě skončen. Fašismus není zdolán v myšlení a jeho zbytky trvají v různých institucích, budoucnost národa není ještě zajištěna a bude ještě dlouho trvat, nežli si doba otevře vítěznou cestu do života. K práci za tímto cílem se Svaz

dobrovolně hlásí. Svaz národní revoluce chce být institucí politickou, protože usiluje o uskutečnění určitého politického programu jak v politice mezinárodní, tak i v politice domácí, ale není institucí stranickou, naopak, bude bojovat proti přebujení stranictví a potírat všecko, co národ rozděluje, a na druhé straně podporovat vše, co národ sjednocuje. Ke konci pak požádal presidenta republiky, aby jej Svaz mohl považovat za svého člena.

President republiky k revolučním bojovníkům

Pan president v odpovědi pravil mimo jiné:

Vážení přátelé! Vítám vás upřímně zde na Hradě. Je přirozené, že jste sem přišli a že jste sem přišli v tyto dny před 28. říjnem. Myslím, že je to správné a pro naši veřejnost symbolické. Vítám vás zde právě jako bojovníky národní revoluce. Souhlasím s vámi, že dnešní válka je s válkou první jeden jediný celek. Není to izolovaná válka, je to velký historický proces, který bude vždy charakterisovat dvacáté století jakožto století dvou velkých světových válek a velkých evropských i světových sociálních revolucí.

Revoluční epocha

Po této stránce přiznávám se k názoru, že naše epocha je revoluční a že bude mít všeobecné velké revoluční důsledky ve vývoji dnešního lidstva a ve struktuře dnešních národů a států. Kam věci půjdou, jak daleko půjdou, to je otázkou budoucích našich generací. Já sám se dívám na věc a na celý nynější vývoj klidně a s vědomím, co je třeba dnes dělat, a vědecky říkám: Pozor na poměry, které nejsou všude stejné v jednotlivých zemích. Někde jsou vyvinutější, jinde poněkud méně vyvinuté, a podle toho musíme postupovat ve svém vývoji i my. Spory mezi jednotlivými národy a státy se vyvinou samy sebou. Všechno k nim směřuje a náš úkol a váš úkol bude, aby to nikol a váš úkol bude, aby to nikdy nedošlo k rozporu v dnešní formaci mezinárodní a mezistátní — prakticky, aby nedošlo ke sporům mezi prvky západními a prvky východními. My jsme uprostřed. Máme proto fundamentální zájem na tom, aby byla dohoda a spolupráce. Anglosaský svět a sovětský svět se nesmí střetnout. To je náš úkol a já to pokládám za svůj úkol, vy pak to musíte považovat rovněž za svůj úkol. Tolik k prvnímu bodu.

Ke druhému bodu. Rekl jste, pane profesore, že to je Svaz národní revoluce. Ano, národní revoluce. Vzpomeňte si jen, jak jsme vyšli z války minulé, jak jsme museli opatrně formulovat svůj poměr k Němcům u nás ve státě, a jak jsme hledali — Masaryk i já sám a legionáři — pochopení pro reální situaci, v jaké první republika byla; a jak jsme hledali dohodu s Němci a jak šlo o hledání této dohody zvláště na poli sociálním mezi všemi národy republiky. A nebylo naší vinou, že se to nepodařilo. My jsme udělali maximum, které jsme mohli. A jestliže jsme se dnes rozhodli na rozluce s Němci, kterou hájím důsledně a s plným vědomím toho, o čem tu jde, s plným vědomím odpovědnosti naší — před historií a s plným vědomím našeho práva národního, pak je to jen důsledek toho, jak se osvědčilo Němci v nejkritičtějších okamžicích naší historie. Udělali jsme maximum — zdůrazňuji — nejen po stránce národní, ale i sociální — abychom život všech našich národů v republice umožnili. Ukázalo se, že to není možné. A proto z tohoto hlediska dlelme z toho všeho nevyhnutelný závěr i mravně odůvodněný.

Vyhladit fašismus

Ta národní revoluce je také a jiného hlediska pravdivá. Ten fašismus a nacismus — to je něco tak hluboce protičeskoslovenského, protičeského. Fašismus a nacismus svou podstatou a celou svou filosofii, svou nelidskost a svým barbarstvím od a do z, celá ta jejich filosofie, celý ten boj je především bojem proti našemu národu. Od prvních let republiky jsem neměl nikdy nejmenší pochybnosti, kam to povede, když se v prvních dobách tvořily ty různé

strany a hloučky. Ptával jsem se sám sebe, kam přijdou ti různí naši vlastenci s fašismem. A kam přišli, je nyní všeobecně známo. Až ze všech těch různých procesů vyjde všechno najevo, potom se uvidí, kam ti naši fašisté došli. Teď, o čem usilujete, je v tomto duchu revoluce národní. Souhlasím s vámi: Vyhladit fašismus do všech důsledků nejen pro tu jeho nelidskou podstatu, ale pro to kam vedl a co pro nás jako národ znamenal. Jít proti němu je v nejvlastnějších tradicích českého národa od dob Přemyslovců až do doby dnešní. Tento boj musíme vyhrát. Vaše sdružení bude k tomu jistě nejvíce povoleno; společně s legionáři z první světové války a se Sdružením politických vězňů nejlépe dovedete ocenit, o čem všechno bylo.

Psychologie stranictví

Jste činitelem nadstranickým. Jinde jsem už řekl, že rád vidím u nás taková sdružení jako je vaše, které sousedí se všemi činiteli bez rozdílu politického stranictví. Víte, že stranictví zase přijde, ba že již přišlo, a že se zase bude uplatňovat. Psychologie politického stranictví je a byla stejná. Je to zdvojnásobený egoismus — stranický egoismus, chcete-li, a proti tomu se musí záporně a důsledně reagovat, v zájmu celku, v zájmu státu. Domnívám se, že se u nás nemůžeme vrátit k tomu stranickému roztržení, jaké jsme měli před válkou. Tomu musíme zabránit a k tomu také vy. Vaše sdružení může tu pomáhat, až se vlny stranictví zase zvednou, více nežli já. Může pomáhat pro uskutečnění zdravé a klidné diskuse. Ta je dobrá, je i nutná, ale jenom aby to zůstalo v rozumných a přípustných mezích.

V závěru pan president ujistil delegaci spolupráci a pomocí.

President dr. E. Beneš na vojenské přehlídce

Armáda, nositelka ducha československého lidu

Obrození armády v obrozené republice

Praha 27. října (re). U příležitosti vojenské přehlídky, která se konala dnes v poledních hodinách v Praze na Masarykově stadionu na Strahově za účasti všech složek čs. branné moci, jednotek Rudé armády, oddílů amerického, britského, francouzského, dále pak legionářů, bojovníků prvního odboje, kteří odevzdali vlajky a standarty nové československé demokratické armádě, pronesl president republiky dr. Edv. Beneš tento projev:

Vojáci!

Po prvé po letech nesvobody vzpomíná československá armáda založení Československé republiky, na jejímž zřízení, budování a znovuosvobození má tak podstatný podíl. Od vzniku prvních československých vojenských jednotek za hranicemi v době první světové a potom v různých obdobích trvání republiky prodělala československá armáda četné změny. Byly spíše zevního rázu. V podstatě však vždy to byla tatáž československá armáda, která byla nositelkou ducha československého lidu a ochránkyní národní a státní ideje Československé republiky, ať již to byly československé legie, které v první světové válce pomohly rozbít přežitý státní útvar, Čechy a Slováky poutající, ať to byla armáda, vyrostlá z této republiky, spolupůsobící při její výstavbě a připravující se k její obraně v bouřných dobách, předcházejících evropskou krizi a druhou světovou válku, anebo konečně ať to byly naše vojenské sbory, bojující v této válce v rámci armád našich spojenců na východě i na západě, nebo skupiny domácího odboje v jeho nejrůznějších formách.

Dnešní výročí památného data 28. října slaví zde společně s námi také vojenské jednotky sovětské, americké, anglické a francouzské; upřímně je zde mezi námi pozdravují. Den ten je nejen oficiálním dnem zrození Československé republiky, ale i nejvýznamnějším svátkem naší armády; a v den ten vstupuje naše armáda na další úsek své národní a státní cesty, která pro budoucnost bude charakterisována heslem: **Obrození armády v obrozené republice.**

Proto byl též zvolen dnešní den, jenž je armádním svátkem, pro znovudevzdání původních praporů československé branné moci jejím obnoveným jednotkám, které jsou zde představovány jak svými bývalými veliteli, osvědčenými v zahra-

ničních bojích nebo domácím odboji, tak i naší mládeží, která opět nastupuje k nejčestnější službě vlasti, ke službě ve zbraních.

Když jsme v temných dnech r. 1939 byli nuceni odloučiti se od těchto slavných praporů, cítili jsme všichni, že to není navždy. Věděli jsme, že přijde den, kdy slunce svobody nám opět vzejde, a přičiňovali jsme se všichni, aby tento den přišel brzy a aby byl slavný. Bojovali jsme o to, někteří venku za hranicemi, jiní opět doma na frontě vnitřní, a vzpomínka na armádní prapory, odznaky naší suverenity a naší svobody, silila nás všechny, silila nás, vojáky republiky a silila celý národ v jeho odboji.

A když náš odboj, založený na bojovém úsilí našich spojenců, na úsilí Rudé armády a armád spojenců západních, byl korunován úspěchem, přišel konečně i den dnešní, kdy naše staré, slavné zástavy mohly být vyneseny ze svých úkrytů, kde, nepotřísněny svatokrádežnou rukou sverpého nepřítel, čekaly, aby opět zavlály nad vašimi hlavami.

Tyto prapory vám dnes přináší bojovníci našeho prvního odboje z první světové. Ti je po staleté porobě opět vzkřísili k životu z hlubin starších našich věků a z našich národních dějin. Z jejich rukou je nyní přijímáte vy, představitelé dnešní československé armády, jako symbol nepřerušného trvání československé armády, jako dědictví otců a jako závazek do budoucnosti. Ponesete je důstojně a čestně po další cestě, po níž se slavně bude ubírat naše armáda a naše republika.

Vzpomeňte dnes, vojáci českoslovenští, všech našich bratrů, kteří v minulých dobách se zbraní v ruce položili svůj život pro tyto prapory a pro republiku. A slibte sobě i nám, že i vy budete hotovi, kdykoli toho bude potřeba, položit své životy za Československo, za svou vlast, slavnou a věčnou.

Československé armádě na jejím dalším pochodu — **Nazdar!**

Naše armáda bude národní a demokratická

••Projev presidenta republiky ke generalitě — Armáda musí být konsolidována co nejrychleji

Praha 27. října (čtk). Oslavy národního svátku byly zahájeny již dnes na pražském hradě, kde přijal president dr. Beneš nejdříve deputaci vojenských letců a poté deputaci armády, kterou tvořilo 34 generálů a 11 plukovníků a podplukovníků. V deputaci letců byli div. gen. Vicherek, škpt. Hartman, rtm. Novák, rotný Holl a vojín Konopáč. Letci odevzdali panu presidentovi pamětní spis, zhotovený příslušníky letectva ještě v Anglii. V odpovědi na jejich projev zdůraznil pan prezident, že letci dělali svoji věc velmi dobře a správně s hlediska mravního, státního i národního. Deputace představitelů armády, vedená ministrem národní obrany gen. Svobodou a státním tajemníkem gen. dr. Ferjenčíkem, odevzdala panu presidentovi Zlatou hvězdu čs. řádu Bílého lva za vítězství a příslušný diplom. Ke všem vojenským hodnostářům a vyšším velitelům učinil pan prezident tento projev:

Pane ministře národní obrany, pánové!

Dnešní den našeho státního svátku můžeme považovat zároveň za den obnovování a obnovení naší armády, která ve složitém procesu svého znovubudování nabývá nyní téměř již své definitivní podoby. Naše nová armáda, kterou právě přebudováváme, bude ve svém vývoji spočívat na pevných základech ducha a tradice naší armády předválečné, na základech, které válkou byly obohaceny velikými a cennými zkušenostmi, jež ji přinášejí jak její složky zahraniční, prošlé výhni válečných zážitků na frontě východní, západní i na frontě letecké, tak i prvky, jež se osvědčily v různých složkách odboje domácího. Víte sami přece dobře, co pro armádu znamená tradice. Tuto tradici máme — především velkou a slavnou tradici z první světové. Druhá světová válka připojuje k tomu nové nanešvře důležité prvky, a tudíž naši dřívější tradice doplňuje a novými poměry přizpůsobuje. A plně si uvědomuji, že v mnohém nás nutí, abychom některé z dřívějších koncepcí armádních změnil a změny ty v nových formách přiváděl do harmonie s koncepcemi dřívějšími.

A nejen to — jde tu též o to, aby toto dílo bylo vykonáno co nejrychleji, neboť konsolidovaná armáda v dnešních dosud neurovnalých světových poměrech je před zrakem mezinárodní veřejnosti nejlepším známkou konsolidovaného státu. Jde dále o to, aby armáda se harmonicky včlenila do velkého díla našeho lidu, budování lidové republiky na zásadách duchovní i materiální demokracie, aby se s lidem sžila, aby dýchala doslova jeho dechem.

Budíž tu zdůrazněna především hlavní velká změna naší armády: V budoucím našem vojsku nebude Němec a Maďar. Naše armáda bude ryze národní. Ti z vás, kteří tak jako já si jsou dobře vědomi toho, jak

ohromným břemenem pro naše vojsko byla německá a maďarská část našeho obyvatelstva z doby před r. 1939 — naposled se to přímo tragicky ukázalo roku 1938 — a vůbec naši němečtí a maďarští vojáci, ti z vás, kdož si byli vědomi toho, jak politická a národní výchova v dřívější naší armádě v jejím dřívějším složení žádné nikdy ani možná nebyla, jak její tradice se těžce budovala, její důstojnictvo se těžce duchovně vytvářelo — ti všichni chápou, jak dnes vše bude jiné a nové, jak to samo znamená pro naši armádu opravdovou revoluci.

I to nám umožní novou politickou výchovu našeho vojáka. Naše armáda je politická v tom smyslu, že je a musí být především plně a důsledně demokratická. Náš národ je demokratický skrz naskrz a jeho lidová armáda nemůže být jiná. Naše armáda — jako celý náš veřejný život — se tudíž zbaví všech zbytků fašismu, neboť fašismus všeho druhu byl duchovní jed a byl to prvek od základů protičeskoslovenský a speciálně protičesky. Přitom naše armáda je a bude věle a oddáně národní, národní hluboce a opravdově, vnitřně a tradičně. To znamená, že je také armádou nestranickou a nadstranickou.

Jsem jako prezident vrchním vaším velitelem. Jako váš velitel a president cítím i já nestranicky a nadstranicky. Soudím, že každý náš důstojník na svém významném místě, v armádě má mít stejný pocit — všechny demokratické strany jsou nám a musí nám být s hlediska celonárodního v naší kvalitě vojáků stejně drahé a stejně národně blízké — jen tak nabudete všichni plně vzájemné důvěry k sobě navzájem a důvěry vašich vojáků k vám samým. To u nikoho nevylučuje, aby si ve svém soukromém myšlení politickým měl přesvědčení stranické, jaké uzná za vhod-

né a za dobré. Ostatně vláda už vám vydala politické směrnice a plně a důsledně jejich dodržování je pro nás pro všechny prostým příkazem.

Prosim vás dále všechny, abyste se dali do nové úsilové práce po plné jednotě. Víte, že jsou mezi vámi různé tendence. Nám je však třeba důstojnického sboru jednotného a silného v jeden celek. Pracujte mezi sebou na této jednotnosti. Nebude pevná a dobrá armáda, budou-li mezi důstojnictvem různosti, budou-li mezi ním různé směry a klky. Dnes jsme v začátcích a je přirozené, že té jednotnosti dosud není. Ale upřímně vás o to prosím, pracujte v tom duchu, překonávejte mezi sebou rozdíly a vytvářejte armádu jednu, jedinou, svornou, ryze národní a jednotnou ve všech jednotkách, ve všech zbraních a ve všech odděleních našeho vojska. Ukládám vám to jako první z vašich nových velkých povinností velitelských.

Chť bych ještě nakonec vyzdvihnout jeden z úkolů naší armády dnes v pohraničí. Tam spolupůsobí naše armáda v zajišťování našeho pohraničí se Sbory národní bezpečnosti. Přejeme si všichni a budeme k tomu napomáhati, aby tyto vybrané uniformované sbory byly po všech stránkách, zvláště po stránce velitelské, organizační i mravní na takové výši, aby jejich spolupráce s armádou na tomto úseku budování republiky byla co neúčinnější, neboť touto službou Sbor národní bezpečnosti umožňuje armádě, aby se mohla plně věnovat svému velkému úkolu — přípravě pro zabezpečení republiky proti vnějšímu nebezpečí.

Pánové, v této velké práci nezanebehejte ničeho, abyste měli úspěch. Jděte do práce s nadšením a oddaností — sotva kdy měl náš voják tak dobré vyhlídky pro budoucnost jako dnes. Prosím pana ministra, aby se řídil, aby jako dosud styk armády se mnou byl co nejúčinnější. Počítám tu na plnou a upřímnou spolupráci, počítám všude ve všem s vámi a vy počítejte se mnou.

Veškeré další vaší činnosti v budování nové obrozené armády přeji vám všem upřímně a srdečně opravdový zdar!

Poté odjel pan prezident k vojenské slavnosti na Masarykův stadion.

Základní kámen bezpečnosti republiky:

Naše spojenecká smlouva se Sověty

Jak k této smlouvě došlo — Jednomyslná vůle londýnské vlády a souhlas s koncepcí
presidenta dr. Beneše — Nesnáze dělali pouze Poláci

Dr. Hubert RIPKA, ministr pro zahraniční obchod

Není ještě chvíle, abychom v podrobnostech vyličili, jak došlo k naší spojenecké smlouvě se Sovětským svazem, která byla slavnostně podepsána v Moskvě za přítomnosti presidenta Beneše 12. prosince 1943. Chtěl bych se tu proto omezit jen na to, abych připomenul aspoň některé nejdůležitější události, které k této smlouvě vedly:

Především chtěl bych zdůraznit, že prezident Beneš byl hned od roku 1939 ve stálém styku se sovětským činiteli prostřednictvím sovětských diplomatů v Anglii a ve Spojených státech. Byl to především velvyslanec Majský v Londýně, s nímž prezident Beneš mluvil občasně schůzky, a když byl prezident na jaře 1939 ve Spojených státech, měl tam rozhovory se sovětským velvyslancem Umanským (který tragicky zahynul v roce 1944 v Mexiku). S velvyslancem Majským se stýkal také ministr Mašaryk. Já jsem měl první rozhovory s velvyslancem Majským již v únoru 1939 a byl jsem pak v pravidelném styku zejména se šéfem londýnské sovětské tiskové kanceláře TAS Rothsteinem, který byl už před válkou upřímně oddán československé věci a který byl mým dobrým osobním přítelem. Rovněž v Paříži v roce 1939 a 1940 měl jsem občasně styky s tamními sovětskými činiteli, zvláště těmi, kteří pracovali v tiskové službě.

Přátelský postoj Sovětů se nikdy nezměnil

Tyto styky nebyly přerušeny ani po uzavření sovětsko-německé smlouvy ze srpna 1939, i když ovšem bylo pak třeba dbát jisté opatrnosti s jedné i s druhé strany. Přátelský postoj Sovětů vůči nám v té době se projevoval zvláště v tom, že vládě přijaly naše vojáky, kteří se pod vedením tehdejšího plukovníka Svobody zachránili před Němci z Polska do Sovětského svazu. Tehdy také sovětské orgány umožňovaly našim vojákům, aby odjížděli na západ, aby tam vstoupili do naší vojenské jednotky. Mimo to postupovaly tak, aby naše jednotka pod velením plk. Svobody mohla se uchovávat v celku a aby tvořila jádro pro vybudování naší armády na sovětské frontě. Jakmile Sovětský svaz vstoupil do

války. To se pak skutečně stalo hned v prvních měsících po německém útoku na Sovětský svaz v roce 1941. Ještě než došlo k tomuto útoku, sovětské orgány souhlasily s tím, aby se do Moskvy odebral tehdejší plk. Píka, který byl v oné době v Cařihradě, a aby v Moskvě připravoval naši vojenskou misi. Plk. Píka začal působit v Moskvě už od prvních týdnů roku 1941.

Od června 1941

Jakmile Sovětský svaz v červenci r. 1941 vstoupil do války, neprodleně se normalisovaly styky mezi sovětskou a československou vládou. Vlastně se tak stalo bez jakéhokoliv zvláštního formálního aktu. Sovětská vláda ujednala prostě s námi, podobně jako s některými jinými spojeneckými vládami, spojeneckou smlouvu, platící do konce války, a ujednáním této smlouvy, kterou 18. července 1941 podepsali velvyslanec Majský a ministr Jan Mašaryk, nejlépe bylo vyjádřeno, že sovětská vláda pokládá československou vládu za plnoprávného a rovnoprávného mezinárodního partnera. Aby nevznikly žádné pochybnosti, velvyslanec Majský výslovně sdělil prezidentu Benešovi, že podepsáním zmíněné smlouvy sovětská vláda uznává s plností presidenta republiky a československou vládu za legitimní představitele Československé republiky. Od té doby poměr mezi námi a Sovětským svazem se vyvíjel v stále výraznější přátelství. V září roku 1941 byla ujednána vojenská dohoda a podle ní byla organizována naše vojenská jednotka v Sovětském svazu, pod velením plk. Svobody. Tato jednotka za vydatné pomoci sovětských činitelů postupně se stále rozšiřovala, až konečně vzrostla v armádní sbor, který se pokrýval slávou v několika vítězných bitvách při vítězném nástupu sovětských vojsk proti německé armádě a který pak po boku Rudé armády probíjoval

si cestu přes Karpaty na československé území.

Naše víra ve vítězství Sovětského svazu

Ještě dříve než došlo k ujednání formální spojenecké smlouvy, postupovali jsme od roku 1941 ve všem důsledně jako loyální spojenci Sovětského svazu, nedbajíce toho, že jsme pro tento svůj otevřený postup naráželi občas na značné nesnáze v určitých kruzích na západě, které přes jasné stanovisko, zaujaté Winstonem Churchilllem a presidentem Rooseveltem, těžko se smiřovaly s představou, že Sovětský svaz se stal spojencem západních velmocí a že proto třeba orientovat politiku jejich zemí v duchu spojeneckého přátelství se Sovětským svazem. Právě v době, kdy německá vojska vítězila v Sovětském svazu, zdůrazňovali jsme otevřeně i veřejně svoje přesvědčení, že tato německá vítězství jsou dočasná, že Sovětský svaz odolá strašnému německému náporu, že určité vyjde z války vítězně a že na základě tohoto svého vítězství stane se jednou z rozhodujících světových velmocí. Trvalým svědectvím tohoto našeho tehdejšího přesvědčení jsou zejména projevy presidenta Beneše, ministerského předsedy Srámka, a jiných našich předních politických činitelů v Anglii, ve Spojených státech i v Sovětském svazu. Já sám měl jsem řadu přednášek a projevů, v nichž jsem podrobně odůvodňoval toto naše přesvědčení. Zároveň jsem už tehdy dokazoval, že Sovětský svaz nebude se vměšovat do vnitřních politických a sociálních poměrů ve střední Evropě a že v této oblasti bude sledovat jediné svoje zájmy, spočívající v tom, aby se středoevropské země už nikdy nemohly stát nástupníštím politiky záměrně nepřátelské proti němu. Tehdejší své projevy shrnul jsem pak souborně v knize »S Východem a Západem«. Ve

(Pokračování na straně 22)

Spojenecká smlouva se Sovětským svazem

Jednomyslná vůle londýnské vlády a souhlas s koncepcí presidenta dr. Beneše

(Pokračování ze strany 1.)

dle těchto veřejných projevů prezident Beneš a my ostatní s ním zastávali jsme důsledně tyto svoje názory v ne-
spočetné řadě důvěrných rozhovorů povahy oficiální i soukromé, řídíce se stále zásadní myšlenkou, že je naší povinností jak k sobě samým, tak k celému světu, abychom ze všech sil přispívali k udržování a posilování spojenecké součinnosti mezi Východem a Západem. Samozřejmě naráželi jsme při tom na mnoho nesnází a značné nepochopení v určitých kruzích, a přirozeně největší potíže nám způsobovali Poláci, vedení svou londýnskou vládou. Rozsáhlá propaganda, kterou proti nám tito Poláci vedli, a to nejen v Londýně, ale i ve Spojených státech, v Jižní Americe, na Blízkém východě, v Číně, ve Francii, v kruzích vatikánských, prostě všude, kde mohli, tato polská propaganda připomínala někdy i v detailech známou propagandu, kterou proti nám vedlo Německo od r. 1935 až do roku 1938, a v ní ovšem pokračovalo po celou dobu války.

První koncept smlouvy od presidenta Beneše

Přes všechny tyto obtíže nikdy jsme se neodchýlili od pevné linie svého loyálního společenství se Sovětským svazem. President Beneš koncipoval myšlenku formálního společenství se Sovětským svazem již na podzim roku 1942 a dal tomu veřejný výraz v poselství ke Státní radě z listopadu roku 1942. Během diplomatického jednání, které jsme pak současně vedli v Londýně i v Moskvě, tato myšlenka nabývala konkrétnějších forem v prvních měsících roku 1943. President Beneš nastínil už v únoru roku 1943 hlavní myšlenky a zásady spojenecké smlouvy sovětskému velvyslanci Bogomolovu, a v dubnu roku 1943 sovětská vláda nám sdělila, že v zásadě presidentův koncept přijímá za základ k ujednání spojenecké smlouvy. Mezi jiným sovětská

vláda přijala už tehdy náš návrh, aby se v připravované smlouvě v té ne-
formě vyjádřilo, že si sovětská a československá vláda přejí ujednat podobnou spojeneckou smlouvu také s Polskem. A to sovětská vláda přijímala právě v době, kdy londýnští Poláci rozvířovali nepřátelskou kampaň proti Sovětům, která vyvrcholila neslýchaným obviněním, že Sověty pobily na desítky tisíc polských důstojníků v Katynu. Stanovisko, které sovětská vláda zaujala k proposicím presidenta Beneše, silně působilo v Londýně, ale zejména také na presidenta Roosevelta, s nímž o celé naší politické orientaci podrobně konferoval president Beneš při své oficiální návštěvě ve Spojených státech v květnu roku 1943.

Nečekaný obrat vlivem Poláků

V té době pokračoval jsem v rozho-
vorech s velvyslancem Bogomolovem a byli jsme už tak daleko, že jsme oba předpokládali, že formální spojenecká smlouva bude ujednána okamžitě, jakmile se president Beneš vrátí ze Spojených států a takmile hned potom odejde na oficiální návštěvu do Moskvy, která už tehdy byla chystána. Náhle však nastal nečekaný obrat. Britská úřední místa pojednou nás žádala, abychom formální spojenecké smlouvy hned se Sovětským svazem neuzavírali a dávalo se nám najevo, že by bylo snad vhodnější, abychom smlouvu ujednali až na konci války nebo po skončení války. PM tom britská vláda a zejména ministerský předseda Churchill zdůrazňovala, že má kladná pochopení pro naše přátelství se Sovětským svazem a že proto v zásadě nemá námitek proti chystanému spojeneckému svazku. Zřejmě na mínění britských úředních míst měla vliv politika polské vlády. Nebylo nám samozřejmě v tehdejší situaci možno, abychom bez jakýchkoli ohledů nedbali mínění britských činitelů. Vytvrzila jsme se sna-

žili je přesvědčit o tom, že je jak v evidentním československém zájmu, tak v zájmu celoevropském, aby připravovaná a vlastně tehdy už připravená smlouva sovětsko-československá, byla ujednána ještě za války, a to právě ještě dříve, než se na obzoru už jasněji objeví známky konečného vítězství.

Jednomyslná vůle londýnské vlády

Diplomatická jednání, která jsme tehdy vedli jednak s londýnskou, jednak se sovětskou vládou, náležela k nejobtížnějším diplomatickým akcím, které jsme měli za této války. Chťel bych v této souvislosti zdůraznit, že československá vláda tehdy s důslednou jednomyslností trvala na ujednání spojenecké smlouvy se Sovětským svazem a že se pro toto stanovisko vedle jiných zvláště exponoval také ministerský předseda msgr. dr. Jan Srámek. Jednání se protáhlo až do podzimu a skončilo pro nás úspěšně koncem října roku 1943 na konferenci tří velmocenských zahraničních ministrů v Moskvě. A tak byla otevřena cesta k definitivnímu, formálnímu ujednání spojenecké smlouvy, která byla podepsána zahraničním komisařem Molotovem a velvyslancem Fierlingem 12. prosince 1943 za přítomnosti generálissima Stalina a presidenta Beneše, který tehdy byl na oficiální návštěvě v Sovětském svazu. Tímto aktem byl položen základní pilíř pro československou zahraniční politiku a pro zajištění bezpečnosti republiky. Byl to jistě největší politický a diplomatický úspěch politiky presidenta Beneše a československé vlády, a to tím významnější, že k němu došlo ještě za války, půl druhého roku před tím, než se dosáhlo konečného vítězství. Všichni, kteří na zřetel tohoto díla aktivně s presidentem Benešem spolupracovali, budou se k němu hlásit vždy s radostí a hrdo-
stí.

Pan prezident o odsunu Němců

K delegaci českého západu

Praha 13. listopadu (čtk). Pět nejzápadnějších českých okresů — Aš, Falknov, Cheb, Kraslice, Locket — vypravilo do Prahy 12člennou delegaci, provázenou československými styčnými důstojníky u americké armády. Delegace byla dnes přijata na Hradě prezidentem republiky.

Mluvčí delegace, předseda okresní správní komise v Chebu inž. Fr. Hrubý, poděkoval panu prezidentovi za jeho práci doma i za hranicemi, bez níž by nebylo dnes českého obyvatelstva v západočeských pohraničních krajích. Pan prezident v odpovědi pravil mimo jiné: Celá ta akce, jak ji nyní podnikáme a jak všechno zařídíme s odsunem Němců, je důležitosti historické. Jste na místech, kde je třeba napnout všechny síly. Pan prezident, odpovídaje na náměty za rozpravy pronesené, upozornil nejprve, že otázka odsunu Němců je definitivně rozhodnuta s hlediska mezinárodního i s hlediska československého, že je ovšem třeba, aby odsun byl prováděn formou lidskou a slušnou a podle možností, o kterých je a bude dohoda se spojenci. Odsun Němců je nezbytnou nutností. Je to náš historický problém již od dob Přemyslovců, kteří Němce v našich zemích usazovali, a máme první příležitost v našich dějinách, abychom problém u nás s konečnou platností vyřídili.

Loučení s osvoboditeli na Hradě

Pan president o veliké ruské revoluci

Praha 17. listopadu (čtk). Pátá gardová armáda sovětského vojska, která 9. května přišla na pomoc Praze, vyslala dnes na Hrad svoje velitele, aby se před odchodem do vlasti rozloučili s prezidentem Československé republiky. Byli to gardový generál-plukovník A. S. Žadov, který velel své armádě na vítězném postupu od Stalingradu až do Prahy, členové vojenské rady gard, generál-major Krivulin, gard. generál-major Sucharjev a náčelník štábu gardové armády gard. generál-poručík Ljamina; provázel je gard. major Zinovjev. Se sovětskými vojenskými hodnostáři přišel na Hrad také sovětský velvyslanec V. A. Zorin.

President republiky dr. Edvard Beneš přišel do audienční síně s ministrem zahraničních věcí Janem Masarykem.

Generál Žadov se s panem prezidentem rozloučil krátce po vojensku a vzpomněl zvláště přízně, kterou československý lid projevoval Rudé armádě. Odevzdal poté panu prezidentovi dar: album, v kterém na jedné straně byl odznak významování, jež pátá gardová armáda obdržela za osvobození Stalingradu roku 1942, na druhé straně pak odznak významování, které obdržela za osvobození Prahy roku 1945.

Pan president poděkoval za dar a pravil mimo jiné: Skoro 150 let se čekalo u nás na okamžik, kdy naši slovanští bratři přijdou z východu, aby nám pomohli zarazit pochod Němců na východ a proti nám. Ve veliké Vlastenecké válce Sovětského svazu jsme se toho dočkali. Veliká ruská revoluce z roku 1917 a 1918 byla pro všechny u nás velikou nadějí pro budoucnost. Od té chvíle pracovali jsme u nás proti pokusům intervenčním a pro dohodu Evropy se Sovětským svazem. Od roku 1931 připravoval jsem já jako zahraniční ministr přátelství a spojenectví s vámi, v roce 1935 jsem odjel do Moskvy a tam je podepsal. Nebylo ani vaší ani naší vinou, že se r. 1938 nemohlo toto spojenectví projevit. Ale nepochyboval jsem ani minutu ani v r. 1938 ani r. 1939 a ani tehdy, když druhá světová válka začala, že se projeví a přinese své ovoce. V roce 1941 se projevílo, uskutečnilo a přineslo nám naše osvobození. Po celou dobu války, když kdekdo v Evropě pochyboval o dalším vývoji vaší politiky, já byl přesvědčen, pevně a rozhodně, ja-

ká je a bude v rozhodné chvíli vaše orientace a jaká má a musí být naše orientace. A jestliže jsem měl pravdu v těchto těžkých dobách války, jsem přesvědčen, že budu mít pravdu i v budoucnosti.

Generál Žadov poté slovy velmi srdečnými projevil pevnou důvěru ve zdárný rozvoj přátelských styků SSSR a ČSR.

Přátelství armád

Dnes po poledni navštívil velitel 5. gardové armády generál-plukovník Žadov v doprovodu generála-poručíka Ljamina, generála-majora Krivulina a generála-majora Sucharjeva ministra národní obrany armádního generála Ludvíka Svobodu a odevzdal mu jménem 5. gardové armády a Rudé armády rudý prapor s věnováním. Ve svém krátkém projevu zdůraznil generál-plukovník Žadov přátelství Rudé a československé armády, které se rodilo v boji společně prolitou krví. Ministr národní obrany odevzdal poté generálu-plukovníku Žadovovi dar čs. armády, bronzovou sošku akademického sochaře Václavka »Jan Žižka«. Přitom zdůraznil, že nebýt Sovětského svazu a Rudé armády, nebyla by Československá republika a československá armáda. To československý lid nikdy nezapomene.

Recepce na rozloučení

Dnes uspořádal primátor hl. m. Prahy dr. Petr Zenkl s radou ústředního národního výboru v reprezentačních místnostech primátorských v městské knihovně pražské recepci na rozloučení s představiteli Rudé armády. V prostředí, prodechnutém duchem srdečného přátelství, byli přítomni m. j. velvyslanec Sovětského svazu V. A. Zorin, generál-plukovník Žadov, generál-poručík Ljamina, dvakrát hrdina Sovětského svazu generál-plukovník Radimcev, generál-major Krivulin, sovětský vojenský attaché Sizov, jeho zástupce gardový podplukovník Osokin, a mnohá vysokých sovětských důstojníků. Za československou vládu byli přítomni ministr národní obrany armádní generál L. Svoboda, armádní generál A. Hasal, ministr vnitra V. Nosek, ministr zdravotnictví dr. Procházka, ministr zahraničních věcí Jan Masaryk, za zemský národní výbor jeho předseda Kopřiva.

Praha 8. prosince (len). — Smetanova síň Obecního domu byla dnes svědkem jedinečné a povznášející manifestace pro ideály T. G. Masaryka a dr. Edvarda Beneše. Sjezd delegátů zastupitelstva čs. strany národně socialistické konal se v ovzduší skutečně bratrském, radostném a posilujícím. Přeletěl tu však i stín smutku. To ve chvíli, kdy předseda strany, primátor a poslanec dr. Petr Zenkl vzpomínal sester a bratrů nacisty umučených a zavražděných a všech stoupenců strany, kteří odešli do Neznáma v dobách pro národ nejtěžších... Výklady představitelů strany — dr. Zenkla, náměstka předsedy vlády dr. J. Stránského, ministra spravedlnosti dr. P. Drtiny, posl. F. Zemínové, předsedy sněmovny J. Davida, ministra dr. H. Ripky, generálního tajemníka strany doc. dr. Krajiny, posl. J. Fürtha a ústředního tajemníka F. Matouše — byly krajně věcné, bez řečnických příkras a přece strhovaly delegáty znovu a znovu k nadšeným projevům souhlasu. Všechny zprávy členů revolučního výboru strany vyznačovaly se jasností, určitostí a bezvýhradně kladným postojem k myšlence národní, k socialismu a k demokratické republice. Všechny výklady představitelů strany vyjadřovaly myšlenky, tužby a přesvědčení zdrcující většiny pracovníků rukou i duhou v naší republice a proto delegáti tak živě na ně reago-

vali a dávali najevo nevšední lásku a oddanost ke všem osobnostem, které vstoupily na řečnickou tribunu.

Na sjezdu to dopadlo docela jinak než si snad přáli někteří činitelé z jiných stran, usilující o to, aby našli nějaké odstíny ve straně, nebo dokonce nějaké známky nejednoty. Strana se veřejnosti představila jako hnutí nejen početně, ale i vnitřně silné a naprosto jednotné. Bouřlivý souhlas delegátů nebral konce, když předseda Národního shromáždění J. David prohlásil, že není žádného názorového rozdílu mezi ním a předsedou strany dr. Zenklem ani pokud jde o kladný postoj vůči Sovětskému svazu, ani pokud jde o to, že strana za všech okolností zůstane nejen národní, ale i socialistická. Ve straně nebude místa pro nějaké reakční skupiny či směry. Zástupci strany ve vládě měli všechny příčiny, aby se s klidným svědomím postavili za své dosavadní jednání a počínání. Dostalo se jim právem největšího uznání za vykonanou práci. Mimořádného uznání se dostalo též předsedovi strany dr. Zenklovi za to, že s krajní obětavostí plní četné povinnosti a obezřetně a pevně vede stranu k mimořádnému rozvoji. Strana má jedinou zdravou ctižádost: být mluvčím všech pracujících vrstev národa! A ona tímto mluvčím je a bude ještě více v budoucnosti. Zárukou toho jsou mladí národní socialisté, jejichž zástupci tvořili značnou část sněmu naší strany.

Na tuto válku se nesmí zapomenout

President republiky první a jediným čestným členem Svazu — První den sjezdového jednání

Praha 14. prosince (re). Dnes se sjelo do Prahy na šest příkopě projevem předsedy Svazu osvobozených politických set delegátů Svazu osvobozených politických vězňů k svému prvnímu sjezdu. Delegáti zastupují čtyři sta devadesát odboček Svazu, v nichž je sdruženo v historických zemích přes sto tisíc politických vězňů. Přijela také delegace Svazu slovenských osvobozených politických vězňů a delegace vídeňských Čechů. Sjezd byl zahájen po čtrnácti hodině ve Slovanském domě. Na

Po projevu předsedy Svazu bylo zvoleno toto předsednictvo sjezdu: Německý předseda vlády V. Siroký, inž. Příkrýl, dr. Horáková, Kliment, dr. Sekaninová, dr. Neumann, dr. Navrátil. K o p r t v a za zemský národní výbor český, prof. Loubal za zemský národní výbor moravský, primátor dr. Zenkl za hlavní město Prahu, a za zemi Slezskou Křeholc z Moravské Ostravy.

Poté se ujal slova úřadující místo předseda Svazu inž. Příkrýl. V návodu vzpomněl, že se političtí vězňové už ve vězeních a koncentračních táborech shodli na tom, že se po válce zorganizují, aby

pracovali pro spravedlivý mír.

aby pomáhali při výstavbě nové republiky v demokracickém, protifašistickém duchu, za třetí, aby se starali o vdovy a sirotky po popravených kamarádech a kamrádkách a konečně, aby hájili vlastní zájmy. Svaz sdružuje toliko ty politické vězně, kteří jsou státní a národním spolehliví, a kteří souhlasí s programem vlády z letošního pátečního dubna.

Za projevu úřadujícího místopředsedy Svazu přibyl do Slovanského domu prezident republiky dr. Edvard Beneš a paní Hanou Benešovou a ministři Noskem, dr. Drtínem a vyslan-

svobodu, práva a pravdy, ve jménu lid- skosti stále a stále připomínat. My Češi a Slováci máme na to plné právo.

Tak jako jste v táborech byli ideově spojeni se všemi v národě, tak bych si přál, abyste poutali všechny český a slovenský lid myšlenkou ideové jednoty, bezmezné obětavosti a smyslem pro právo a řád, pravil pan prezident v závěru. Tak přispějete nejvýdatněji a nejúčinněji celému národu k pořádku, klidu a míru.

Po projevu pana presidenta pokračoval v referátě inž. Příkrýl.

O poslání Svazu promluvil poté jednatel Svazu osvobozených politických vězňů poslanec dr. Neumann. Mý v koncentračních táborech jsme znali toliko Čechy a Slovaky a žádné politické strany, řekl. Když jsme se vrátili domů, a rozdělili se do politických stran, uznáváme to, že bychom zapomněli na to, co jsme prožili v koncentracích, ve věznicích a žalářích.

Chceme v politických stranách hájit a bojovat za demokracii, za sílnou, lidově demokratickou Československou republiku.

Československému lidu patří především naše srdce a všechno to nejlepší. Přejeme si se všemi kamrády ze 16 evropských národů, s nimiž jsme v koncentra-

Návrh byl s nadšením přijat.

tracích táborech trpěli, vytvořit mohutnou mezinárodní protifašistickou ústřednu. Máme jediné přání, aby tato ústředna co nejrychleji opatrovala také mateřtí pro všechny země, kde již dnes se zapomíná na to, kdo to byl Hitler, co to byl nacistismus a strašné Německo z let 1938 až 1945.

Následovaly referáty hlavního tajemníka Svazu Ehrlicha, pokladníka dr. Navrátila, verifikační komise a rozprava.

Pan prezident u stromu republiky

Ze sjezdu Svazu osvobozených politických vězňů se odebral prezident republiky dr. Edvard Beneš a paní Hanou Benešovou na Staroměstské náměstí k vánočnímu stromu republiky, který postavily Svaz děte o mládež. Svaz osvobozených politických vězňů. Svaz národní revoluce a Česká sociální pomoc. Pan prezident vložil do pokladničky dárek a odjel na Hrad.

V závěru prvního sjezdového dne se konal v Lucerně zábavní večer s bohatým a pestrým pořádkem, v němž se umělecké skupiny politických vězňů písničkami, hudbou, tancem, slovy plnými mužského smutku i satyrou vytvářaly své vlastní, čímž šly v koncentračních táborech a věznicích.

cem Smutným. Shromáždění uspořádalo panu prezidentovi nadšené ovace.

Předseda Svazu náměstek předsedy vlády V. Široký v uvítacím proslovu pravil k prezidentu republiky, že jeho jméno bylo v dobách nesvobody celému našemu národu a politickým vězňům v žalářích a koncentracích nadějí a zárukou, že pravda vítězí.

Pan prezident učinil poté k sjezdu projev,

v němž pravil mimo jiné:

Nechci považovat své zvolení čestným členem vašeho Svazu za pouhý formální akt. Spatřuji naopak v této skutečnosti i v zevní její proklamaci zřejmý důkaz onoho pevného spjetí všech nás, kdož ať kdekoliv, vy zde doma, a já s ostatními za hranicemi vlasti, jsme pracovali ve stejném duchu, snažíce se o uskutečnění těchž ideálů, které nás vedly pak společně až ke konečnému vítězství. Silný člověk vždy duchovně a mravně ještě zesílí v dobách zkoušek. Ale ty zkušenosti posledních let vás politické vězně, vás matky, ženy, sestry a vůbec příslušníky vašich rodin, prožívající s vámi vaši trýzeň, také vzájemně semkly a spojily poutem pravého lidského bratrství bez ohledu na stav, věk či povolání, bez ohledu na politickou příslušnost a na všechno to ostatní.

Němci si ani dost neuvědomili, jakou sílu v našem národě tvoří, když vás posílají do koncentráků.

Žádný z vás neměl té nejmenší viny, stejně jako ji neměl váš tradiční demokratický národ. Všichni jste věděli, že ani naše vláda jako celek neměla viny na politickém zločinu ze září 1938 sousedního početně velkého německého národa. Je v tom velká mravní síla, opravdová velikost národa, můžeme-li takto sami sobě konstatovat fakt ve světě, který klesl v roce 1938 tak žalostně nízko.

Pan prezident připomněl poté politickým vězňům, aby všechno, co zažili ve vězeních a koncentracích, zaznamenali. To proto, aby se političtí vězňové mohli znovu bránit, až vinníci začnou s očistovací kampaní. Že začnou, o tom buďte přesvědčeni, pravil pan prezident dále. Buďte to nová reakce, která opět spojí útok na pokrok sociální s útokem na naši svobodu národní a lidskou.

Na tuto válku se nesmí zapomenout.

A aby se nezapomnělo, je jí nutno sebevědomě, důstojně ve jménu práva a

Manifestační presidentská volba před deseti lety

Osudové šťastný akt pro lid i stát

Předseda Zatimního Národního shromáždění na slavnostní schůzi sněmovny: V osobnosti presidenta Beneše jest idea čs. státu personifikována v celé své šíři a mravní velikosti

Praha 18. prosince (len). Dnešní schůzka sněmovny, dy s předsedou vlády Fierlingrem a jeho náměstky d která měla ráz slavnostní, zahájil předseda Josef D a v i d a téměř všichni poslanci. Sněmovní galerie byly hustě p projevem k desátému výročí zvolení dr. Edvarda B e n e - obsazeny. Projev předsedy Davida vyslechl sněmovna a se presidentem. Schůzka byla přítomni všichni členové vlá - stoje a připojila se k němu dlouhotrvajícím potleskem.

Dnes je tomu deset let — pravil před - sedá D a v i d, co Národní shromáždění Československé republiky se shromáždilo ve Vladislavském sále pražského hradu, aby provedlo volbu presidenta republiky - Garigue M a s a r y k, velký bojovník za svobodu Čechů a Slováků, tvůrce Česko - slovenské republiky. o němž se záslupei Československého lidu svorně usnešili, že se zasloužili o stát. Když stáčí a choroba přiměly presidenta Osloboditele k tomu, aby se vzdal svého vysokého úřadu, tu odstoupil kmet označil za svého nástupce dr. Edvarda B e n e š e, muže, který od počátků republiky řídil státní politiku zahraniční, a který ve věrné shodě s pre - sidentem důsledně a pevně kladl základy k existenci našeho státu. Tehdy před de - seti lety se ukázalo, že není vhodnějšího muže mezi Československým lidem pro funkci presidentskou. Veliká většina zá - stupců lidu se sjednotila na kandidatuře dr. Edvarda Beneše. Dnes před deseti lety byla tato důvěra projevem manifest - stační volbou; byla osudové šťastný ak - tem politickým pro náš lid i náš česko - slovenský stát. Idea Československého

Československý stát. Dovedl se pohrou - žiti v odkaz slavné naší tradice, z níž idea státu vznikla, a uměl naléztí prak - tické politické řešení ideálních plánů generací, které probudily Čechy a Slo - vaky k novému životu. Dokázal, že idea Československého státu je správná a mravně opodstatněná. Všechno náš lid, trpící a mučený, podával díky za správ - nosti Benešovy politické linie revoluce. A svět si z Benešova úsilí učinil obraz o lidu Československém a poznal nutnost, aby Československá republika žila zno - vu, aby znovu se stala strážnou pevností demokratického mravního řádu v Euro - pě. Ve smyslu velkého konstruktivního přerodu světa dovedl prezident dr. Edv. Beneš semknouti vše našeho lidu a stá - tu ve spojení s velkým bratrským Sovětským svazem a mocnostmi západu. Vykonal státnícky čin, jehož dosah plně pochopí teprve budoucí generace.

J u b i l e u m, a l e t a k é p o d n ě t Dnes, dámy a pánové, vzpomínáme, že právě před deseti lety byl osudové stát - ným aktem politickým povolán dr. Edv. Beneš v čelo Československé republiky. Za těchto deset let se ukázalo, že sám strážný genius našeho lidu vedl tehdy volbu, která se stala požehnáním lidu a Československého státu. Vzpomínáme tohoto jubilea s ctiovým vzrůšením a s počtem velkého štěstí. V osobnosti pre - sidenta Beneše jest idea Československé - ho státu personifikována v celé své šíři a mravní velikosti, v níž jest nejen j - slova a pevnost základu, nýbrž i mocná síla růstu k novým, dokonalejším for - mám života, k věčnému pokroku státu Československého a národa českého a slovenského. Dnešní den jest proto nejen jubileem, nýbrž i podnětem, abychom si připomněli neuctuhající sílu ideje čes - koslovenského státu, kterou prezident dr. B e n e š zosobňuje a abychom přimě a upřímně všichni bez rozdílu politického přesvědčení šli za jejím uveřejněním a rozšířením. Ať věčně žije Českosloven - ská demokratická republika, ať dlouho ještě její osudy řídí prezident Budovatel dr. Edvard B e n e š. (Illuční, dlouho - trvající potlesk přítomných.)

slovenský stát. Idea československého státu nevznikla překotně. Vyrosla z hlubokých kořenů naší národní tradice, dospěla těžkým a odpovědným vývojem k plnosti a zralosti ve chvíli, která zúčtovala s následky třicetileté války. O svobodu národního celku zápasily generace velikých synů národa českého a národa slovenského. Veliký a mocný vývoj národních sil po stránce hospodářské i duchovní ukázal mravní opodstatnění svobody našeho národa i na jeho právo žít ve vlastním svobodném československém státě. Československá republika byla státem spravedlivým, byla mocností, která se duchovně i hmotně mohla měřit se silami daleko většími na počet. Právě proto, že idea státu byla silná a vyzrálá, že demokratický princip, jímž byla vedena, vyváděl stát ze zmatků a kolísání doby, proto se stala naše republika strážnou pevností mravního řádu demokratického.

Masaryk a po něm Beneš

byli představiteli této velké myšlenky, na jejímž zachování mělo mít zájem všechno civilisované lidstvo. Řešil-li Masaryk vztah Čechů a Slováků k Rusku theoreticky, Edvard Beneš jako zahraniční ministr přistoupil k řešení praktickému. Ve chvílích, kdy vstupoval na prestol presidentský, znal sílu a mravní pevnost našeho lidu, a dovedl postihnouti, že před strážnou pevností demokratického řádu se počíná objevovati přesila, která fysickou převahou může vykonati dílo zkázy. Sil nepřátelských bylo příliš mnoho, a sobectví jedineců se domnívalo, že jejich vlastní zájem bude zachráněn, přidají-li se k silám cizím. Katastrofa r. 1938 může být srovnána jen s katastrofou živelnou, se smrtí nebo potopou, proti níž není pomoci. Stalo se, že po dvaceti letech své existence přestal na mapě světa existovat náš československý stát. Ale nikdy nepřestala existovat jeho idea, veliká, mocná síla duchovní, která spojovala celý národ v jednotný šik. A těmto zástupům stál v čele prezident dr. Edvard Beneš, proti němuž osobně se vyřítila zběsilost netvorných, bořících sil světových. Hned tehdy, když mnichovské rozhodnutí počalo být uskutečňováno, bylo patrné, že Benešova abdikace je jen formou dočasného ústupu, tak dočasného, jako bylo dočasné i omezení a později zánik československého státu.

Státníkový čin presidenta Budovatele

Prezident dr. Edvard Beneš byl po celou dobu války československým lidem uznanou hlavou státu a stále byl prvním občanem republiky. (Hlučný potlesk.) Dovedl vyvolati ve světě uznání ideje československého státu a tím i státní existence. Dovedl národu poraženému a zdeptanému vymoci úctu světa a vzbuditi smysl světa pro právo Čechů a Slováků na vlastní svobodný, celistvý

President Budovatel o znárodnění

Ceskoslovensko je pro ně zralé a má odvahu začít s pokrokovou sociální politikou

Londýn 21. prosince (čtk). »Manchester Guardian« otiskl v těchto dnech na význačném místě článek presidenta republiky dr. Edvarda Beneše o znárodnění v Československu. Dr. Beneš vysvětluje ve čtyřech bodech příčiny a zásady znárodnění československých bank a některých průmyslových odvětví.

»Když jsme po osvobození Československa sestavili bilanci svých hlavních průmyslových odvětví a bank«, píše dr. Beneš v prvním bodě, »shledali jsme, že banky byly zcela zruinovány otrokářskou politikou a průmysl že je buď cizí, nebo vyvlastněn z původních rukou. Vrátit majetek a banky do rukou českých jednotlivců nebo zkonsolidovat je bez podstatné státní pomoci bylo nemožné. Bylo proto nejlepší a nejspravedlivější ponechat je ve veřejném vlastnictví a prohlásit je zásadně za státní majetek.

Druhý bod pojednává o t. zv. sudetských Němcích, jejich intrikách a spiknutí a o rozhodnutí Československa vykořenit nacismus a potrestat spravedlivě viníky, což znamená

odsun všech fašistických Němců ze země

»Postupimská konference tří velkých vítězných mocností schválila náš postoj v té věci a nyní začínáme, v dohodě se Spojenci, odsunovat Němce organizovaným, lidským způsobem. Zkonfiskovali jsme jejich majetek jako majetek zrádců.« President vysvětluje, že znárodnění tohoto majetku je jedině vhodným řešením.

V třetím bodě ukazuje dr. Beneš na politické a hospodářské změny, jež nastaly následkem války v celé Evropě. Stejný vývoj je také v ostatních evropských státech. Na celé evropské pevnině probíhá přechod od čirého liberalismu k systému, v kterém budou mít socialistické živly značnou váhu anebo přímo převahu«, píše dr. Beneš. »Československo je jedním z těch států, které jsou

dostí zralé a jejichž občané jsou dosti vzdělání a nemusí být nuceni k socialistickým opatřením stávkami, revoltami a srážkami, ale snaží se tomu vyhnout moudrou, sociálně pokrokovou, demokraticky čestnou, otevřenou a jasnou politikou. Dr. Beneš zdůrazňuje: »Máme odvahu začít s touto pokrokovou socialistickou politikou.

Čtvrtý bod presidentova článku podtrhuje

slovanskou povahu CSR

a sousedství velkého slovanského státu — Sovětského svazu, jehož sociální systémem ovlivňuje Československo. Je dobře známo, že ideálům nemohou státní hranice bránit v cestě. »Bereme si od Sovětského svazu vše, čeho můžeme využít, tak jako to bereme od Velké Británie, Spojených států a Francie a jako jsme to činili vždycky v minulosti.« President zdůrazňuje, že všechny přeměny konáme vlastním způsobem, »československým způsobem«. Rozdíl proti minulosti je ten, že Československo vytváří tři typy vlastnictví: soukromé, družstevní a státní.

»Manchester Guardian« doprovází článek dr. Beneše úvodníkem, v kterém praví, že Československo je první zemí v osvobozené Evropě, kde byl vytvořen

rozumný plán znárodnění, »revoluční, pokud jde o účel a úmysl«. V úvodníku se zdůrazňuje, že československý plán dospěl do nynější formy po dlouhých úvahách a rozpravách, a vytýčuje jeho hlavní zásady.